

Δεκέμβριος 2020 - Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2021

Ναυτική Επιθεώρηση

ΤΕΥΧΟΣ 614 - Τόμος 181^{ος}

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

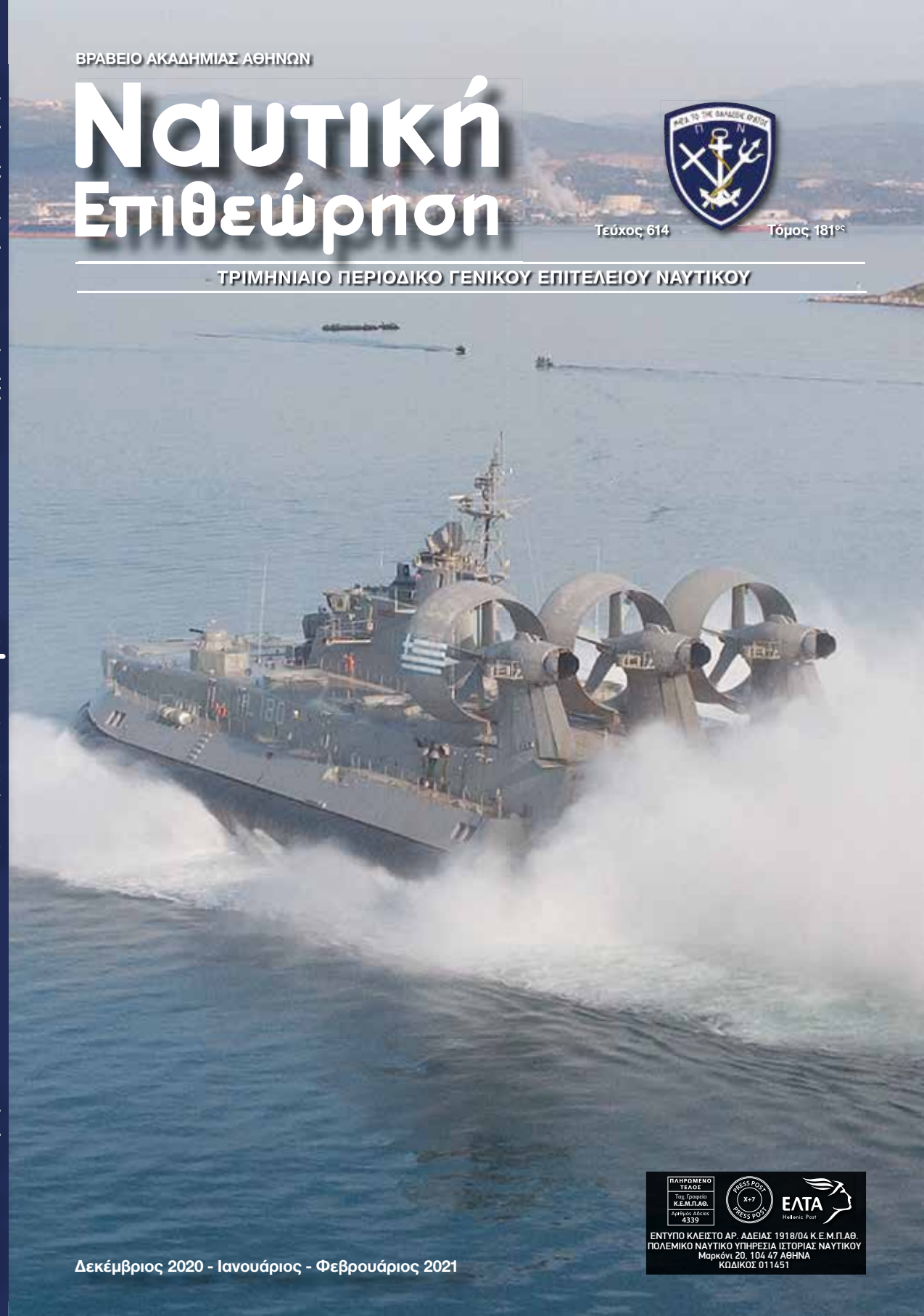
Ναυτική Επιθεώρηση

Τεύχος 614

Τόμος 181^{ος}

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Δεκέμβριος 2020 - Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2021

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ
ΤΕΥΧΟΣ
Τεύχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.Α.Ο.
Αριθμός τεύχους
4339

ΕΛΤΑ
Ναυτική Πρωτότυπο

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1918/04 Κ.Ε.Μ.Π.Α.Ο.
ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
Μαρκόνη 20, 104 47 ΑΘΗΝΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ 011451

15η

Φεβρ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ

ΠΑΙΔΙΚΟΥ
ΚΑΡΚΙΝΟΥ

Ναυτική Επιθεώρηση

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αρχιμανδρίτης Μελέτιος Π. Κουράκλης
Διευθυντής Σώματος Στρατιωτικών Ιερών ΓΕΕΘΑ
Η Παναγία πρότυπο διαχείρισης κρίσεων.....4

Ομιλία Αρχηγού ΓΕΝ
Τελετή Εορτασμού του Αγίου Νικολάου και της
Επετείου των Νικηφόρων Ναυμαχιών των
Βαλκανικών Πολέμων 1912-13.....10

ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ
Εκδηλώσεις-φωτογραφίες.....16

Παναγιώτης Ραδίτσας
Αντιναύαρχος ΠΝ ε.α.
Οι Σιωπηλοί Θηρευτές.....38

Περικλής Σταμπουλής
Πλωτάρχης ΠΝ
Υβριδικές Απειλές στο Ελληνικό Επιχειρησιακό
Περιβάλλον.....42

Αθανάσιος Τάτσας
Επισμηναγός (ΜΕ) ΠΑ
Κλιματική Αλλαγή: Πραγματικότητα και Προβληματισμοί.
Ο Ρόλος της Ναυτιλίας στην Ατμοσφαιρική Ρύπανση και
Ώξυνση του Φαινομένου.....66

Ιωάννης Σ. Θεοδωράτος
Ειδήσεις από το περισκόπιο.....90

Δελτίο Ενημέρωσης.....94

ΕΤΟΣ 99^ο - ΤΕΥΧΟΣ 614 - ΤΟΜΟΣ 181^ο
Δεκέμβριος 2020 - Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2021

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού
Μαρκόνι 20 Βοτανικός - Αθήνα 10447
ΤΗΛ: 210 3484233 • ΦΑΞ: 210 3484234
e-mail: yin_naftep@navy.mil.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
ΕΚΔΟΤΗΣ: Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού

Δ/ΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
Πλοίαρχος Ι. Διαμαντάκης ΠΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
Πλοίαρχος Ι. Διαμαντάκης ΠΝ
Πλοίαρχος Α. Νικηφόρος ΠΝ
Πλοίαρχος Μ. Γαβαλάς ΠΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ
Πλοίαρχος Ε. Ζέρβας ΠΝ
Πλωτάρχης (Ε) Α. Παντελόγλου ΠΝ
Πλωτάρχης (Ο) Α. Παπαδημητρίου ΠΝ
Πλωτάρχης (Ο) Π. Γέροντας ΠΝ
Πλωτάρχης (Ε) Α. Παντελόγλου ΠΝ
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Β. Οικονόμου ΠΝ

ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Ι. Κορακάκης ΠΝ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ
ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Τηλ. 210 3484233-243
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Β. Οικονόμου ΠΝ
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Ι. Κορακάκης ΠΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΥΙΝ
Σημαιοφόρος (Ε) Α. Μανανά
e-mail: d_manana@navy.mil.gr
Τηλ. 210 3484136

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
Ετήσια Στρατ. Προσωπικού ε.ε. και ε.α. και
Πολιτικού Προσωπικού (Πολεμικού Ναυτικού).....10€
Ετήσια Ιδιωτών, Νομικών Προσώπων.....12€
Ετήσια Συνδρομή Κύηρου.....30€
Τιμή Τεύχους.....3€

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
Οι απόψεις που εκφράζονται στη «Ν.Ε.», είναι προσωπι-
κές και δεν δεσμεύουν το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, ούτε
και ερμηνεύουν την πολιτική ή τις αποφάσεις του.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΠΤΜ «ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ» L-180
ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ: ΠΤΜ «ΚΕΡΚΥΡΑ» L-182
Φωτογραφίες εξώφυλλο-οπισθόφυλλο
Αρχικελευστής (ΗΝ/ΑΣ) Αγγελής Κωνσταντίνος

ΕΚΤΥΠΩΣΗ:
Pressious Arvanitidis ABEE

Αγαπητοί συνάδελφοι, φίλοι αναγνώστες,

Η Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού θέλοντας να τιμήσει τους ήρωες του Ναυτικού Αγώνα της Ελληνικής Επανάστασης που έλαβε χώρα δύο αιώνες πριν από σήμερα προχώρησε στη δημιουργία του ενθέτου στο τεύχος αυτό, στο οποίο συγγράφουν τόσο επιστήμονες – συγγραφείς γνωσμένου κύρους, όσο και ιστορικοί – επιτελείς της ΥΙΝ, προσπαθώντας να καλύψουν και να αναλύσουν όσο το δυνατόν περισσότερες πτυχές του Ναυτικού Αγώνα του 1821.

Στο αυτό καθαυτό το τεύχος φιλοξενείται η ομιλία του κ. Α/ΓΕΝ Αντιναυάρχου Στυλιανού Πετράκη ΠΝ που πραγματοποιήθηκε στην Σχολή Ναυτικών Δοκίμων στο πλαίσιο των εορτασμών της ημέρας του Αγίου Νικολάου και της επετείου των νικηφόρων Ναυμαχιών των Βαλκανικών Πολέμων. Παράλληλα φιλοξενείται το κήρυγμα του Αρχιμανδρίτη Μελετίου Π. Κουράκλη, Δ/ντή Σώματος Στρατιωτικών Ιερέων ΓΕΕΘΑ που εκφωνήθηκε την 8η Σεπτεμβρίου 2020 στο πλαίσιο του εορτασμού του Γενεθλίου της Παναγίας, ενώπιον της Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας των Ε.Δ., στον ιερό Καθεδρικό Ναό των Ενόπλων Δυνάμεων «ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΑ» του στρατοπέδου «ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΓΟΣ», κατά την πανηγυρική θεία Λειτουργία της εορτής του ιερού ναού. Στο κήρυγμα αυτό προβάλλεται η ενδιαφέρουσα άποψη ότι ο βίος της Παναγίας μας μπορεί να λειτουργήσει και ως οδηγός διαχείρισης κρίσεων.

Το κείμενο του Αντιναυάρχου ε.α. Παναγιώτη Ραδίτσα ΠΝ, Προέδρου του Ελληνικού Συνδέσμου Υποβρυχίων με τίτλο «Οι σιωπηλοί θηρευτές» ξεδιπλώνει μπροστά στα μάτια μας τη σκληρή και απαιτητική καθημερινότητα των πληρωμάτων των ελληνικών υποβρυχίων κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων που αναλαμβάνουν ταξιδεύοντας σιωπηρά και αόρατα κάτω από την επιφάνεια των θαλασσών της Μεσογείου. Τα υποβρύχια μας αποτελούν έναν σημαντικό παράγοντα αποτρεπτικής ναυτικής ισχύος, γεγονός το οποίο αναδείχτηκε σε σημαντικό βαθμό κατά την πρόσφατη ελληνοτουρκική κρίση του περασμένου καλοκαιριού. Ο Πλωτάρχης Περικλής Σταμπουλής ΠΝ αναλύει τις υβριδικές απειλές στο ελληνικό επιχειρησιακό περιβάλλον. Ο ορισμός και η ανάλυση του υβριδικού πολέμου και όλων των συναφών θεμάτων κρίνονται αναγκαία καθώς ακόμη και ο όρος «υβριδικός πόλεμος» έκανε δυναμικά αισθητή την παρουσία του στον δημόσιο λόγο μετά την προσπάθεια μεθόδευσης «εισβολής» μεγάλου αριθμού των μεταναστών στη χώρα μας από τη συνοριογραμμή του Έβρου, τον Φεβρουάριο του παρελθόντος έτους.

Ο Επισμηναγός (ΜΕ) Αθανάσιος Τάτσος σε άρθρο του αναλύει την κλιματική αλλαγή και τον ρόλο της Ναυτιλίας στην όξυνση του φαινομένου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Το ακανθώδες ζήτημα της κλιματικής αλλαγής η Ανθρωπότητα τείνει να το ξεχνά, καθώς διαρκώς και αδιάλειπτα θεωρούνται σημαντικές άλλες προτεραιότητες πλην όμως η αλήθεια που ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει, είναι ότι στο ορατό μέλλον και με τους υπάρχοντες τεχνολογικούς περιορισμούς, το μοναδικό μας σπίτι θα είναι η Γη και μόνο αυτή, απειλούμενη όμως σημαντικά από την κλιματική αλλαγή που συντελείται καθημερινά σε βάρος της ισορροπίας του οικολογικού μας συστήματος. Τέλος το περιοδικό ολοκληρώνεται με την σταθερή μας στήλη «Ειδήσεις από το Περισκόπιο». Όπως θα διαπιστώσετε, το τεύχος αυτό δεν περιλαμβάνει τις μόνιμες στήλες « Χειραψία με την ιστορία» και «Ιστορικά παραλειπόμενα» οι οποίες αυτή τη φορά δίνουν τη θέση και τα φώτα τους στο ένθετο που αναλύει τον άθλο που συντελέστηκε στα νερά του Αιγαίου από τα σιτοκάρβα των επαναστατημένων Ελλήνων με τον περιορισμένο τους οπλισμό, έναντι του πανίσχυρου Οθωμανικού στόλου. Ο Τρινήσιος Στόλος των Επαναστατών (Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά) –χωρίς να παραγνωρίζεται η συνεισφορά άλλων νησιών ή ναυτοτόπων– ήταν αρχικά εκείνος που με την δράση του απέτρεψε την ταχεία μεταφορά και προώθηση οθωμανικών στρατευμάτων στην Πελοπόννησο, ενδεχόμενο που αν συνέβαινε, θα σήμαινε το τέλος της Επανάστασης εν τη γενέσει της.

Διακόσια χρόνια μετά, το ελληνικό κράτος παρά τις δυσκολίες και τις αντιξοότητες (Παγκόσμιοι και Βαλκανικοί πόλεμοι, Μικρασιατική εκστρατεία, εσωτερικός δικασμός και εμφύλιος κ.ά) έχει κατορθώσει να βρίσκεται μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών του κόσμου, εγγυώμενο απόλυτα την ασφάλεια και τη σταθερότητα των Βαλκανίων αλλά και της Ανατολικής Μεσογείου ευρύτερα. Παράλληλα μετέχει σε όλους τους μεγάλους Διεθνείς οργανισμούς και συνασπισμούς (ΕΕ, ΝΑΤΟ, ΟΗΕ, ΟΟΣΑ κλπ) μεγιστοποιώντας το κύρος και την αποτρεπτική του ισχύ. Πέρα αυτών όμως, η μεγαλύτερη εγγύηση ασφάλειας και αποτροπής αποτελούν οι άγρυπνοι φρουροί της Πατρίδας μας, τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, τα οποία είναι έτοιμα να δώσουν όλο τους το είναι για τα κυριαρχικά μας δικαιώματα και την ελευθερία της πατρίδας. Το Πολεμικό Ναυτικό κυματίζοντας την ελληνική σημαία επιχειρώντας σε όλη τη Μεσόγειο αλλά και τις θάλασσες του κόσμου, αποτελεί διαχρονικά έναν από τους κύριους και πλέον αποτελεσματικούς βραχίονες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, δείχνοντας προς κάθε κατεύθυνση και αποδέκτη ότι είναι παρόν στις εξελίξεις και πάντα έτοιμο να υπερασπιστεί τα εθνικά μας συμφέροντα, με οδηγό την ιστορική παρακαταθήκη που μας άφησαν οι ατρόμητοι πρόγονοι μας ναυμάχοι το 1821, οι οποίοι κλήθηκαν με τα σιτοκάρβα τους να σκώσουν ένα μεγάλο μέρος του κατά θάλασσαν αγώνα της επανάστασης κατά του Οθωμανικού ζυγού και κατάφεραν το ακατόρθωτο γράφοντας με το αίμα τους μια ακόμη λαμπρή σελίδα στο βιβλίο της παγκόσμιας ναυτικής ιστορίας.

Η Επιτροπή Σύνταξης

Ακολουθείστε μας στο facebook και στη σελίδα μας στο διαδίκτυο για να ενημερώνεστε έγκαιρα για τις δραστηριότητες και τις εκδηλώσεις της ΥΙΝ

Η Παναγία πρότυπο διαχείρισης κρίσεων

Αρχιμανδρίτη Μελετίου Π. Κουράκλη
Δ/ντή Σώματος Στρατιωτικών Ιερέων ΓΕΕΘΑ

Κήρυγμα που εκφωνήθηκε την 8η Σεπτεμβρίου 2020, εορτή του Γενεθλίου της Παναγίας, ενώπιον της Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας των Ε.Δ., στον ιερό Καθεδρικό Ναό των Ενόπλων Δυνάμεων «ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΑ» του στρατοπέδου «ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΓΟΣ», κατά την πανηγυρική θεία Λειτουργία της εορτής του ιερού ναού.

Εξοχότατε κύριε Υπουργέ,
Εξοχότατε κύριε Υφυπουργέ,
Εντιμότατε κύριε Γενικό Γραμματέα,
Ενδοξότατε Αρχηγέ του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης,
Ενδοξότατοι Αρχηγοί των Γενικών Επιτελείων ΓΕΣ, ΓΕΝ και ΓΕΑ,
Σεβαστοί πατέρες και αγαπητοί αδελφοί, μέλη του στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού του Στρατοπέδου τούτου.

Εν μέσω πολλών κρίσεων και μάλιστα κρίσεων πρωτόγνωρων και σε ένταση και σε διάρκεια και σε καταστροφικά αποτελέσματα, κρίσεων υγειονομικών, κρίσεων οικονομικών, κρίσεων εθνικών, οι οποίες, ιδιαίτερα εφέτος και με έντονο τρόπο έχουν έλθει για να δοκιμάσουν τη συνοχή, τις αντοχές, τις αξίες και τον δυναμισμό κάθε κοινωνίας σε παγκόσμιο επίπεδο αλλ' όμως ιδιαίτερος και τη δική μας ελληνική κοινωνία, εν μέσω λοιπόν αυτών των κρίσεων συγκεντρωθήκαμε σήμερα εδώ, στον πανηγυρίζοντα ιερό καθεδρικό ναό των Ενόπλων Δυνάμεων της Πατρίδας μας, προκειμένου να καταθέσουμε την ευλαβική τιμή και αγάπη μας, όπως και τις ευγνώμονες ευχαριστίες μας στην μεγάλη μητέρα μας, την Παναγία μας, της οποίας τη Γέννηση από τους ευσεβείς γονείς της, Ιωακείμ και Άννα, εορτάζει η Εκκλησία μας.

Η τιμή μάλιστα και οι ευχαριστίες που κατατίθενται σήμερα στον χώρο αυτό του Στρατοπέδου «ΠΑΠΑΓΟΥ», όπου στεγάζονται τα Γενικά Επιτελεία των Ενόπλων Δυνάμεων είναι διπλή, αφού κατατίθενται από Στρατιωτικούς, οι οποίοι εκτός από μεγάλη μητέρα έχουν γνωρίσει και έχουν βιώσει την Παναγία μας διαχρονικά και ως Υπέρομο Στρατηγό. Ως Στρατηγό που με αριστοτεχνικό τρόπο και πάνω απ' όλα με μητρική αγάπη στρατηγεί —σχεδιάζει δηλαδή και υλοποιεί— κυρίως τη σωτηρία μας.

Η ιδιότητά της, λοιπόν, αυτή, της Υπερμάχου Στρατηγού, μας επιτρέπει, ιδιαίτερα εφέτος, που διαγούμε εν μέσω κρίσεων, να αναφερθούμε σ' αυτήν υπό ένα ασυνήθιστο πρίσμα, και συγκεκριμένα υπό το πρίσμα του προτύπου διαχείρισης κρίσεων και να αποδείξουμε ότι και υπό αυτή την έποψη δίκαια ονομάζεται και αναγνωρίζεται ως νικηφόρος και νικοποιός Στρατηγός.

Αν και είναι ελάχιστες οι αναφορές στο πρόσωπο και τη δράση της Παναγίας μας, που υπάρχουν στα ιερά Ευαγγέλια, εν τούτοις τα όσα λίγα στοιχεία διαθέτουμε επαρκούν για να συνθέσουμε μια σαφή εικόνα της Παναγίας ως προτύπου διαχείρισης κρίσεων.

◇ ◇ ◇

Πρώτα απ' όλα είναι δεδομένο ότι η πρώτη αλλά και η μεγαλύτερη κρίση, που, αναντίρροπα, κλήθηκε να διαχειριστεί η Παναγία μας, ήταν η αδιανόητη για τα ανθρώπινα μέτρα και δεδομένα πρόσκλησή της από τον Θεό να συγκατατεθεί να γίνει η μητέρα του Θεανθρώπου. Η πρόκληση, δηλαδή, να διαχειριστεί αυτή, μια πάναγνη κόρη 14 ετών, αρραβωνιασμένη με έναν μεσήλικα ξυλουργό, που τον έλεγαν Ιωσήφ, την επίσκεψη ενός παντελώς απρόσμενου επισκέπτη, ενός Αρχαγγέλου, ο οποίος ήταν απεσταλμένος από τον ίδιο τον Θεό, και ο οποίος είχε ως αποστολή να της μεταφέρει την ασύλληπτη και πρωτάκουστη πρόταση να δεχθεί να γίνει μητέρα, φέρνοντας στον κόσμο με τη συνέργεια του Αγίου Πνεύματος ενός υιού, ο οποίος θα ήταν μεν ο αναμενόμενος μεσσίας, αλλά όχι ως απλός άνθρωπος, αλλά ως ο ένσαρκος Υιός και Λόγος του Θεού, το δεύτερο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος.

Μεταφράζοντας το περιεχόμενο του αγγελικού μηνύματος σε σύγχρονους όρους, θα λέγαμε πως ο Θεός ζητά από τη Μαρία να αναλάβει μια κοινωνικά και νομικά δυσβάστακτη όσο και επισφαλής ευθύνη, η οποία έθετε, το δίχως άλλο, σε κίνδυνο όχι μόνο την ηθική υπόληψη της νεαρής κόρης αλλά και την ίδια τη ζωή της. Σύμφωνα με την εβραϊκή θεσμολογία της εποχής, η γυναίκα που θα αποδεικνυόταν ότι απάτησε τον σύζυγό της, θα μπορούσε να καταγγελλεί από τον ίδιο και να βρει ατιμωτικό θάνατο δια λιθοβολισμού. Όμως, ακόμη κι αν ο ταπεινός Ιωσήφ δεν είχε πρόθεση να την καταγγείλει, ποιος και πώς θα μπορούσε να επουλώσει τη ραγισματιά της εμπιστοσύνης ανάμεσά τους;

Πώς διαχειρίζεται, λοιπόν, την αδιανόητη και ασύλληπτη για τα ανθρώπινα μέτρα ριψοκίνδυνη αυτή πρόκληση η νεαρή κόρη Μαρία;

◇

Πρώτον, δεν πανικοβάλλεται, δεν τρομοκρατείται, δεν περιπίπτει σε παθητική ακινησία, αλλά

α) επιστρατεύει όλα τα θεόδοτα χαρίσματα και τις δυνάμεις της (και κυρίως το λογικό και το αυτεξούσιο) και μέσω αυτών

β) **επιχειρεί** ορθολογική και διερευνητική εκτίμηση προσώπων και πραγμάτων για την αποφυγή παγίδων και την άρση αδιεξόδων.

Συγκεκριμένα,

α) «**διελογίζετο ποταπός εἴη ὁ ἀσπασμός οὗτος;**» (σκεπτόταν δηλ. τι να σημαίνει ο χαιρετισμός αυτός;) Λουκ. 1, 29.

«Διελογίζετο», λοιπόν

- περί της προθέσεως
- περί του σχεδίου
- περί του σκοπού
- περί της γνησιότητας του αποστολέα και του μεσάζοντά του, και

β) Υπερβαίνοντας την ευπιστία ή τη δεισιδαιμονία, τη δειλία ή την αλαζονεία, ορθώνει το ελεύθερο πνευματικό ανάστημά της και χωρίς να θρασύνεται ή να αυθαδιάζει αλλά και

- χωρίς να ενδίδει ανεξέταστα
- χωρίς να χειραγωγείται δουλικά
- χωρίς να δελεάζεται υπερφίαλα

ερωτά:

«**Και πώς ἔσται μοι τούτο ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;**» (Πώς θα γίνει αυτό σε μένα, αφού δεν έχω σαρκικές σχέσεις με ἄνδρα;) Λουκ. 1, 34.

Δεν απαντά και δεν συγκατατίθεται, δηλαδή, πριν λάβει

- πειστικές απαντήσεις και
- εχέγγυα γνησιότητας και αλήθειας.

Και πράγματι οδηγεί τον Ἄγγελο να της προσφέρει ὅ,τι ζητάει, λέγοντάς της:

«**καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνειληφύια υἱόν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἐστὶν αὐτῆς τῆ καλουμένη στείρα ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τὸ θεῶ πάν ρήμα**» (ἀκόμη και η Ελισάβετ, η συγγενής σου, ἔχει συλλάβει υἱό στα γεράματά της, και είναι στον ἕκτο μήνα της, αὐτὴ που την αποκαλούσαν στείρα γιατί κανένας λόγος του Θεοῦ δεν είναι ἀνεκπλήρωτος) Λουκ. 1, 36-37.

Της ἔδωσε δηλαδή χειροπιαστά πειστήρια γνησιότητας τόσο για την προέλευσή του ἀπὸ τον Θεό, ὅσο και για το περιεχόμενο του μηνύματος που της κόμιζε, αφού της ἀποκαλύπτει θαυμαστό γεγονός, που εἶχε συμβεῖ σε ἄνθρωπο του συγγενικοῦ περιβάλλοντός της και το οποίο δεν θα μπορούσε να εἶχε ἐπιτελεστεί παρὰ μονάχα μετὰ ἀπὸ θαυματουργικὴ παρέμβαση της παντοδύναμης πρόνοιας του Θεοῦ.

◇

Δεύτερον, συλλαμβάνει με διορατικὴ ἀντίληψη και οξυδερκὴ ἐνόραση το στρατηγικὸ βάθος της προταθείσας ἀποστολῆς.

Ἐχοντας πλέον ἐνώπιον της ὅλες τις πληροφορίες, την ἀνάλυση της πραγματικότητας, τον ἐλεγχὸ των προσώπων και των πραγμάτων, ἔχοντας κυρίως πεισθεῖ ὅτι πράγματι ἡ πρόταση προέρχεται ἀπὸ τον ἴδιο τον Θεό, ὄχι μόνον

- ἀποδέχεται την πρόσκληση και
- παραδίδεται συνειδητὰ, ἐκούσια, ἐλεύθερα και ολοκληρωτικὰ στην ἀποστολὴ λέγοντας «**ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου γένοιτο μοι κατὰ τὸ ρήμα σου**» (εἶμαι δούλη του Κυρίου, ἀς γίνει σε ἐμένα ὅπως εἶπες) Λουκ. 1, 38,

ἀλλά

— συλλαμβάνει και το μοναδικὸ μέγεθος και το ἐκτόπισμα της τιμῆς και της ευθύνης, στα οποία ὁ Θεὸς την καλοῦσε.

Γι' αὐτὸ και ἔπειτα ἀπὸ λίγο ἔλεγε στη συγγενὴ της Ελισάβετ: «**ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσι με πάσαι αι γενεαί. Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεία ὁ δυνατός και ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ**» (να, ἀπὸ τώρα θα με μακαρίζουν ὅλες οι γενεές. Γιατί ὁ Δυνατός ἔκανε θαυμαστά ἔργα σε ἐμένα, και τὸ ὄνομά του εἶναι ἅγιο) Λουκ. 1, 48-49.

◇

Τρίτον ἐκδιπλώνει και ἐπιχειρεῖ τακτικούς και στρατηγικούς ἐλιγμούς για την υπεράσπιση και ἐκπλήρωση της ἀποστολῆς της.

◇ Ἀναζητεῖ και προσεταιρίζεται συμμάχους που τους συνδέει κοινὸ ὄραμα και φρόνημα (ἀν θέλετε και κοινὸ πνευματικὸ συμφέρον).

Τι κάνει;

«**Ἀναστάσα δε Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰουδα και εἰσήλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου και ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ**» (Εκείνες τις ἡμέρες, σηκώθηκε ἡ Μαριάμ και πῆγε γρήγορα στην ὀρεινὴ περιοχὴ της Ἰουδαίας, σε κάποια πόλη, και μπήκε στο σπίτι του Ζαχαρία και χαιρέτισε τὴν Ἐλισάβετ) Λουκ. 1, 39-40.

Ἐπισκέπτεται, δηλαδή, τον μόνον ἄνθρωπο που μπορούσε να την καταλάβει και να την στηρίξει. Πῆγε στην Ελισάβετ — που πριν 6 μήνες εἶχε βιώσει το δικὸ της θαῦμα — προκειμένου να προφυλάξει τὴν ἀποστολὴ της ἀλλά και να προφυλαχθεῖ ἡ ἴδια ἀπὸ το πιθανὸ σκάνδαλο, αφού ἀκόμα και ὁ ἴδιος ὁ μνηστήρας της, ὁ δίκαιος Ἰωσήφ εἶχε κλονιστεῖ ἀπὸ υποψίες και «**ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτὴν**» (σκέφτηκε να τὴ διώξει κρυφά) Ματθ. 1, 19.

◇ Ἄκρως χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι αὐτὸ το κάνει με **πυρετώδη κινητικότητα και ἐκπλήσσοῦσα ἐνεργητικότητα**. Δεν ἐπαναπαύεται σε ληθαργικὴ παθητικότητα, οὔτε σε μοιρολατρία, δεν «τα ἀφήνει ὅλα στον Θεό» ἀλλά **Ἀναστάσα – ἐπορεύθη μετὰ σπουδῆς**. Ἀνασκουμπώθηκε και ἐπιδόθηκε ἀμέσως με ἐνεργητικὴ κινητικότητα στην υλοποίηση του ἔργου της.

◇ Τὴν ἴδια σύνεση, τὴν ἴδια **διακρίνοῦσα σοφία** ἐπέδειξε και σε ἄλλες περιπτώσεις προκειμένου να προασπίσει τὴν ἱερὴ ἀποστολὴ της.

Ἔτσι, σε ἄλλη ευκαιρία

— **ἀποφεύγει τὴν ἀκαιρὴ και ἀσκοπὴ ἐπίδειξη δύναμης**, ὅταν πληροφορεῖται ὅτι ὁ Ἡρώδης ἔχει βαλθεῖ να ἀφανίσει τὸ παιδίον–Κύριόν της και ἀντὶ να τον προκαλέσει

— **ἐνεργεῖ με ευελιξία, προσαρμοστικότητα και τακτικὸ ἐλιγμὸ και φεύγει «εἰς Αἴγυπτον»** Ματθ. 2, 14,

διότι, ἔχοντας πλήρη ἐπίγνωση του πεδίου ἀντιπαραθέσεως και του συσχετισμοῦ δυνάμεων, γνωρίζει ὅτι ἐκτὸς του ταλαίπωρου Ἡρώδη — που οὔτως ἢ ἄλλως θα ἔβγαινε ἐντὸς ολίγου ἐκτὸς μάχης σκωληκόβρωτος (βλ. Πράξ. Ἀποστ. 12, 23) — πρέπει να προστατεύσει τὸ παιδίον ἀπὸ ἕναν ἄλλο ἰσχυρότερο και ἀφανὴ ἐχθρό, τον Διάβολο,

ο οποίος «εδίδωξε την γυναίκα ήτις έτεκε τον άρρενα... και έβαλεν ο όφης εκ του στόματος αυτού οπίσω της γυναικός (της ίδιας δηλαδή) ύδωρ ως ποταμόν, ίνα αυτήν ποταμοφόρητον ποιήση» (καταδίδωξε τη γυναίκα που γέννησε το αρσενικό παιδί... και το φίδι έχυσε από το στόμα του νερό σαν ποτάμι, πίσω από τη γυναίκα, για να την παρασύρει) Αποκ. 12, 15.

Με τις τακτικού χαρακτήρα αυτές κινήσεις της, λοιπόν, αποκρύπτει αριστοτεχνικά από τον Διάβολο την πραγματική ιδιότητα και το πραγματικό μέγεθος της δύναμης του παιδίου,

— **παραπλανώντας τον εχθρό, τον Διάβολο**, όπως συγκεκριμένα και επί λέξει ερμηνεύουν οι Πατέρες της Εκκλησίας.

Τέλος, υπηρετεί το καθήκον και την αποστολή της **μέχρι τέλους, για το υπόλοιπο της ζωής της, ολοκληρωτικά και αδιάσταχτα (χωρίς τον παραμικρό δισταγμό δηλαδή) με:**

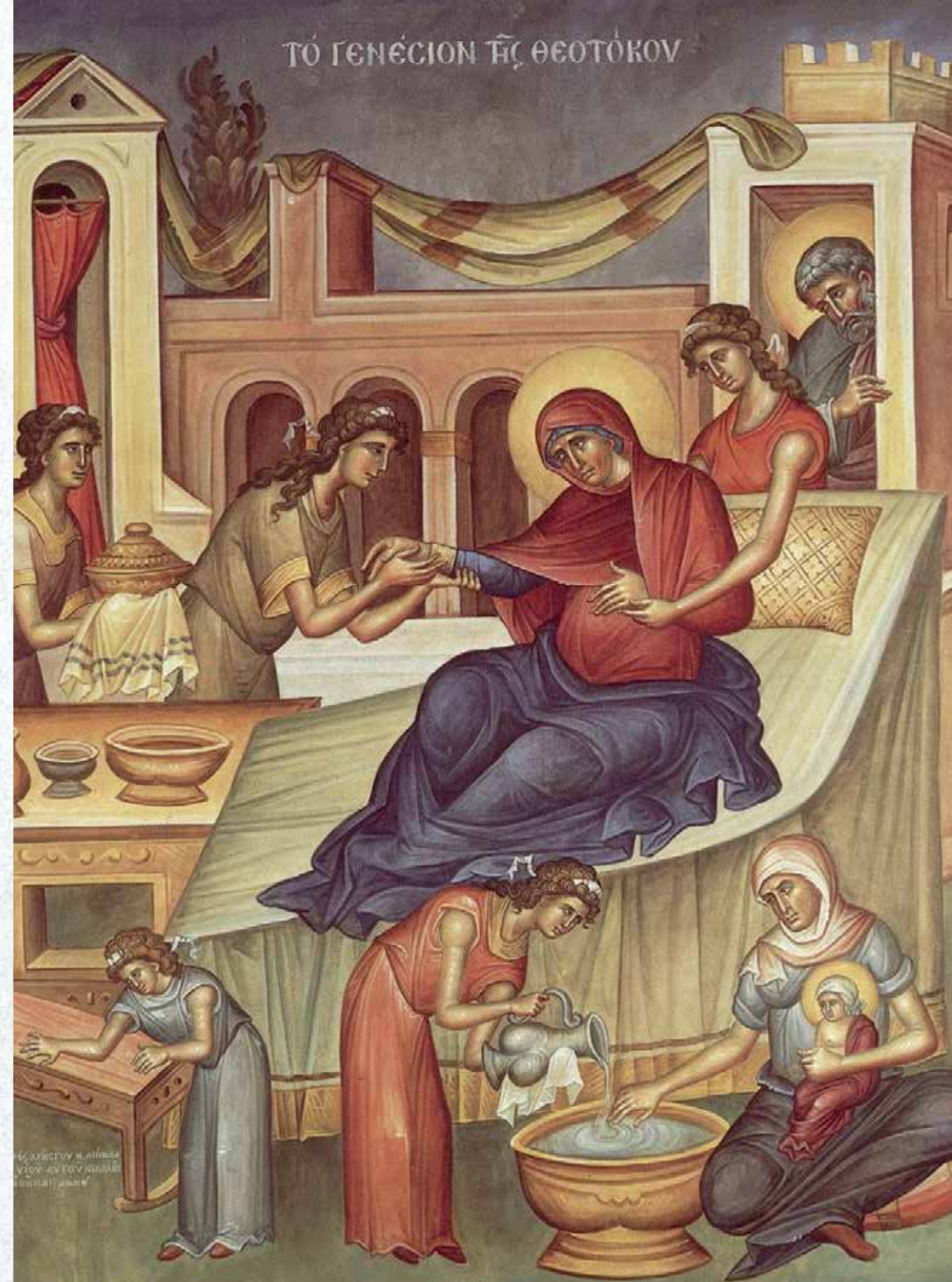
- απόλυτη πιστότητα και υπακοή στο θέλημα του Θεού·
- με ατρόμητη γενναιότητα και καρτεροψυχία αφηφώντας κινδύνους, απειλές, εκβιασμούς, έστω και αν ακούει από τον Συμεών ότι «σου δε αυτής την ψυχήν διελεύσεται ρομφαία» (τη δική σου ψυχή θα διαπεράσει ρομφαία) Λουκ. 2, 35·
- με ακλόνητη βεβαιότητα και ελπίδα έστω και αν βλέπει με τα ίδια τα μάτια της τον Σταυρικό θάνατο του Υιού της.
- με αυταπάρνηση, ανιδιοτέλεια και κυρίως και πάνω απ' όλα με ταπείνωση, αφού ποτέ δεν ζήτησε να εξαγοράσει με κανένα κοσμικό όφελος ή προνόμιο την προσφορά της. Η ίδια άλλωστε λέει ότι ο Θεός Κύριος «επέβλεψεν επί την ταπείνωσην της δούλης αυτού» Λουκ. 1, 48.

Παρά όμως τη μεγαλειώδη και υψοποιού ταπείνωσή της, Εξοχότατε κύριε Υπουργέ, κύριε Υφυπουργέ, Ενδοξότατε κύριε Αρχηγέ ΓΕΕΘΑ και ενδοξότατοι κύριοι Αρχηγοί των λοιπών Γενικών Επιτελείων, αγαπητοί μου αδελφοί

παρά, λοιπόν, τη συνειδητή επιλογή της για σιωπή και αφάνεια, ο Κύριος της Δόξης και Υιός της αυτήν «**υπερύψωσεν και εχαρίσατο [αυτή] όνομα το υπέρ πάν όνομα**» ([την] δόξασε πάρα πολύ, και [της] χάρισε όνομα ανώτερο από κάθε άλλο όνομα, Φιλιπ. 2, 9) ανάμεσα στους ανθρώπους. Το όνομα Παναγία Θεοτόκος, μητέρα του Θεού και μητέρα όλων μας.

Αυτήν μακαρίζουμε και εμείς με την παρουσία μας στη μεγάλη εορτή Της σήμερα, αλλά και πάντοτε με τις προσευχές μας, διότι σε κάθε δίλημμά μας και σε κάθε κρίση μας —προσωπική, οικογενειακή ή εθνική— αξιοποιεί την θεοπειθή πρεσβεία Της και επιστρατεύει την εγνωσμένη πανσοφία Της, στο να μας βοηθά να διαχειριζόμαστε τις κρίσεις μας αυτές, οδηγώντας τες σε αίσιο πέρας και επιτυχή κατάληξη. Αμήν.—

Ομιλία Αρχηγού ΓΕΝ

Τελετή Εορτασμού του Αγίου Νικολάου και της Επετείου των Νικηφόρων Ναυμαχιών των Βαλκανικών Πολέμων 1912-13

Κύριε Υπουργέ

Κύριε Υφυπουργέ

Κύριε Αρχηγέ ΓΕΕΘΑ

Σεβασμιώτατε

Κύριοι Αρχηγοί ΓΕΑ – ΓΕΣ - ΛΣ

Ανδρες και Γυναίκες του Πολεμικού Ναυτικού

Έχω την ιδιαίτερη τιμή και χαρά να σας καλωσορίσω στις εγκαταστάσεις της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων τη σημερινή ημέρα, που χαρακτηρίζεται από θρησκευτική ανάταση και εθνική υπερηφάνεια. Είστε προσκεκλημένοι στη χαρά μας, στη γιορτή όλης της ελληνικής ναυτοσύνης. Τιμούμε τον προστάτη των ναυτικών μας Αϊ Νικόλα και επιπλέον την επέτειο των νικηφόρων ναυμαχιών των Βαλκανικών Πολέμων, της Έλλης και της Λήμνου, που καθόρισαν την πορεία του σύγχρονου ελληνικού κράτους.

Κάθε χρόνο τη σημερινή ημέρα, ο Έλληνας ναυτικός γιορτάζει τη μνήμη του προστάτη του. Αυτού που σε κάθε δύσκολη στιγμή αποτελεί το αποκούμπι του, αυτού που κρατά το πηδάλιο και οδηγεί με ασφάλεια πληρώματα και πλοία τόσο σε φουρτουνιασμένες όσο και σε ήρεμες θάλασσες ανά την υφήλιο. Τη μνήμη αυτού προσδοκούμε να βρίσκεται φύλακας και προστάτης στις πλώρες των πλοίων μας, αυτού που αποτελεί την αλήθεια μας, ζυμωμένη στην αρμύρα, μπολιασμένη με το καθήκον μας.

Η χώρα μας από την καταβολή της έννοιας “Έλληνας”, ταυτίζεται με τη θάλασσα, με τη ναυτική τέχνη, με τη θαλάσσια ισχύ. Και θαλάσσια ισχύς σημαίνει Πολεμικό Ναυτικό, σημαίνει Πολεμικά Πλοία και πληρώματα στη θάλασσα, σημαίνει αξιόμαχος Στόλος. Αυτός που επιχειρεί αγόγγυστα υπό τη σκέπη του Αγίου Νικολάου και επιτελεί το καθήκον του, παρά τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που ορθώνονται στο διάβα του. Αυτός που πλαισιώνει άριστα το τρίπτυχο των Ενόπλων Δυνάμεων του Έθνους μας, το οποίο αποτελεί αδιαπέραστο τείχος σε κάθε επιβουλή και αμφισβήτηση της εθνικής μας κυριαρχίας. Όπως ακριβώς έπραξε και στις νικηφόρες ναυμαχίες του 1912-13, που στοίχειωσαν τον εχθρό και τον στοιχειώνουν ακόμη και σήμερα.

Η Ελλάδα στο τέλος του δέκατου ένατου αιώνα ήταν μια χώρα σε δυσπραγία και μαρασμό. Το Πολεμικό Ναυτικό δεν έμεινε ανεπηρέαστο από αυτή τη συγκυρία. Όμως, σιγά σιγά ανασυγκροτήθηκε, ενισχύθηκε και μεγάλωσε. Η ενίσχυση του Ναυτικού με σύγχρονες μονάδες έγινε εθνικός στόχος και η τεράστια επένδυση δικαιώθηκε. Η θαλάσσια ισχύς αποτέλεσε την εγγύηση για να εισέλθει η Ελλάδα στη βαλκανική συμμαχία. Και το Πολεμικό Ναυτικό θριάμβευσε απελευθερώνοντας εδάφη, στα οποία για χιλιετίες κατοικούσε το ελληνικό γένος. Παράλληλα, η αξία του αναγνωρίστηκε από συμμάχους και εχθρούς και ο Ελληνικός Στόλος, υπό την ηγεσία του Ναύαρχου Παύλου Κουντουριώτη οριοθέτησε άπαξ και δια παντός ότι το Αιγαίο είναι ελληνικό.

Σε όλους τους εθνικούς αγώνες, το Πολεμικό Ναυτικό έχει αφήσει ανεξίτηλη τη σφραγίδα του και είναι ο περήφανος κληρονόμος μιας τιμημένης παράδοσης. Φτάνοντας στο σήμερα, που η Ελλάδα παραμένει σχεδόν ο μόνος ισχυρός πυλώνας σταθερότητας πάνω στο ταραχώδες γεωπολιτικό μωσαϊκό της Ανατολικής Μεσογείου, με την εμφάνιση νέων προκλήσεων ασφαλείας, αλλά και την

παραδοσιακή απειλή πάντα παρούσα, το Πολεμικό Ναυτικό στέκεται στην πρώτη γραμμή του καθήκοντος. Αποτελεί τον βασικό συντελεστή της θαλάσσιας ισχύος της χώρας μας, τον βασικό εκφραστή της παραδοσιακής ναυτικής ταυτότητας και κουλτούρας του έθνους, τη στρατηγική επιλογή της χώρας μας για τη συνέχιση, αλλά και ενίσχυση της αμυντικής διπλωματίας, την προστασία του θαλάσσιου χώρου μας, την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων, αλλά και την προώθηση των ευρύτερων εθνικών, γεωπολιτικών επιδιώξεων.

Ας μην ξεχνάμε όμως τη συμβολή του Έλληνα ναύτη στους αγώνες του έθνους, που υπήρξε ανεκτίμητη. Ας μην ξεχνάμε τα εμπορικά πλοία που σε μία βραδιά έγιναν πολεμικά, τους καπετανούς που έγιναν οι ναυμάχοι της παλιγγενεσίας, τα εμπορικά πλοία που κράτησαν ανοιχτό το ρεύμα ανεφοδιασμού στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με τεράστιες απώλειες. Είναι ξεκάθαρο ότι η θαλάσσια ισχύς της χώρας μας συμπληρώνεται διαχρονικά από το τεράστιο δυναμικό της ήπιας ισχύος που παρέχει το εμπορικό ναυτικό, που αποτελεί το μόνιμο πρεσβευτή της χώρας μας στα πέρατα του κόσμου και συνιστά σημαντικό μοχλό ανάπτυξης της εθνικής μας οικονομίας.

Τους πυλώνες της Ναυτικής Ελλάδας συμπληρώνει το Λιμενικό Σώμα, το οποίο εξασφαλίζει την αστυνόμευση της χωρικής μας θάλασσας και των θαλασσιών συνόρων, με ιδιαίτερα καθοριστικό ρόλο τα τελευταία χρόνια στην εθνική προσπάθεια για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού. Η συνεισφορά στην επίγνωση της κατάστασης στη θάλασσα και επιπλέον η προστασία της ανθρώπινης ζωής αλλά και του θαλασσιού περιβάλλοντος συμπληρώνουν το κρίσιμο έργο του.

Κυρίες & Κύριοι,

ο Στόλος μας, αλλά και το σύνολο των μονάδων και υπηρεσιών του Πολεμικού Ναυτικού σήμερα, επιχειρούν και προασπίζουν τα εθνικά και κυριαρχικά δικαιώματά μας στο Αιγαίο, στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και όπου αλλού επιτάσσει το εθνικό συμφέρον. Το Πολεμικό Ναυτικό διαδραματίζει σήμερα κρίσιμο ρόλο, ως βασικός πυλώνας του εθνικού δυναμικού στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Τα Πολεμικά Πλοία από τα μέσα του καλοκαιριού, ανεπτυγμένα σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, πραγματοποιούν μία καινοφανή σε διάρκεια και έκταση επιχείρηση προάσπισης των εθνικών μας συμφερόντων. Ταυτόχρονα, τα Πλοία μας συμμετέχουν σε συμμαχικές και διεθνείς επιχειρήσεις, όπως η ευρωπαϊκή «ΕΙΡΗΝΗ» ή η αντίστοιχη του ΟΗΕ «UNIFIL» και επιπλέον συνασκούνται με αντίστοιχα συμμαχικά αυξάνοντας έτσι το διεθνές αποτύπωμα της χώρας μας και επιβεβαιώνοντας τη μαχητική τους αξία και ικανότητα. Κάτι τέτοιο ασφαλώς δεν θα ήταν δυνατό να επιτευχθεί, εάν δεν είχε κινητοποιηθεί το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού και των Υπηρεσιών του Πολεμικού Ναυτικού. Όμως, ο πιο σημαντικός ίσως παράγοντας της επιτυχίας είναι η ολοκληρωτική συμπαράσταση των οικογενειών των πληρωμάτων μας. Των ανθρώπων που έχουν μάθει να είναι

πίσω. Να βιώνουν μόνοι τους χαρά και λύπη. Να επωμίζονται το σύνολο των βαρών της οικογένειας και να γίνονται πατέρας και μάνα ταυτόχρονα. Μόνο η θάλασσα απαιτεί τέτοιες θυσίες.

Για όλους αυτούς τους λόγους, η εμπειρία των τελευταίων μηνών μας έχει γεμίσει με αυτοπεποίθηση και σιγουριά ότι διαθέτουμε την ικανότητα και την ισχύ να φέρουμε εις πέρας την αποστολή μας, οποτεδήποτε απαιτηθεί. Είμαστε εκεί με την πεποίθηση ότι στο πλάι μας στέκονται άξιοι συμπαραστάτες ο Στρατός Ξηράς και η Πολεμική Αεροπορία. Γνωρίζουμε άριστα ότι όλοι μαζί, αν χρειαστεί, θα πολεμήσουμε και όλοι μαζί θα νικήσουμε.

Με το βλέμμα στο ένδοξο παρελθόν μας, πορευόμαστε με σιγουριά στο παρόν και έχοντας κατά νου τη θρυλική αποστροφή του Θεμιστοκλή, λίγο πριν τη ναυμαχία της Σαλαμίνας ότι «Έχουμε γη και πατρίδα όσο έχουμε πλοία στην θάλασσα», κτιζουμε το μέλλον. Ενώσω εξασφαλίζουμε την άριστη αξιοποίηση των μέσων που μας παρέχονται, εργαζόμαστε μεθοδικά με την πλήρη και αμέριστη στήριξη της πολιτικής και στρατιωτικής Ηγεσίας, για τη θωράκιση του Στόλου, μέσω της απόκτησης νέων μονάδων και του εκσυγχρονισμού των παλαιών. Οι προσπάθειες για να εντάξουμε στο οπλοστάσιό μας νέες δυνατότητες, που θα μας προσδώσουν ποιοτική υπεροχή στον κατά θάλασσα πόλεμο είναι διαρκείς, παρά τους όποιους περιορισμούς. Οι έλληνες πολίτες συνειδητοποιούν πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η απειλή ήταν πάντα εκεί και εξακολουθεί να είναι εκεί. Γνωρίζουν, επίσης, ότι η απειλή έχει βαρύνουσα θαλάσσια συνιστώσα και συνεπώς η ασφάλεια της χώρας μας απαιτεί Στόλο με αυξημένες δυνατότητες. Είμαι πεπεισμένος ότι όλοι μαζί αγόγγυστα είμαστε διατεθειμένοι να αναλάβουμε το μεγάλο κόστος.

Και το βασικότερο, δεν ξεχνάμε ότι τα στελέχη μας είναι αυτά που προσδίδουν ζωή στα άψυχα σκαριά, νόημα στα οπλικά συστήματα που ήδη κατέχουμε ή σύντομα θα αποκτήσουμε. Οι μάχες κερδίζονται με τον επαγγελματισμό και το ηθικό. Συναφώς εξίσου σημαντική, αναγκαία και θεμελιώδης είναι η ενίσχυση του προσωπικού μας, το οποίο αποτελεί τον κύριο παράγοντα που μας επιτρέπει να λειτουργούμε σωστά. Επιδιώκουμε τη διαμόρφωση στελεχών με αξίες, εκπαίδευση, υψηλό ηθικό και εμμονή στον σκοπό. Αναγνωρίζουμε στο έπακρο τις θυσίες τους και στο πλαίσιο των δυνατοτήτων μας τους παρέχουμε τη βέλτιστη μέριμνα.

Ανδρες και γυναίκες του Πολεμικού Ναυτικού,

εσείς αποτελείτε τη δύναμη πίσω από κάθε προσπάθειά μας, κάθε δραστηριότητά μας. Εσείς δίνετε πνοή στα πλοία και στις υπηρεσίες του Πολεμικού Ναυτικού. Η απόδοσή σας, η προσήλωσή σας στο καθήκον, η αγάπη σας για το Ναυτικό μας και την Ελλάδα με γεμίζουν καθημερινά υπερηφάνεια και αισιοδοξία για τα επόμενα βήματα, όσο δύσκολα κι αν είναι. Έχετε αποδείξει ότι είστε έτοιμοι και ικανοί να ανταποκριθείτε σε οποιαδήποτε πρόκληση κατά της πατρίδας. Για το λόγο αυτό σας ευχαριστώ για πολλοστή φορά. Είμαι υπερήφανος που είμαι Αρχηγός σας.

Αισθάνομαι, επίσης, την υποχρέωση να απευθύνω ευχαριστίες προς τους απλούς πολίτες, αλλά και την ευρύτερη ναυτική και επιχειρηματική οικογένεια της χώρας μας, που με τις ευγενικές χορηγίες και δωρεές τους συνεισφέρουν ανελλιπώς στο Πολεμικό Ναυτικό.

Κύριε Υπουργέ Εθνικής Άμυνας,

το Πολεμικό Ναυτικό επιχειρεί δυναμικά, με αυτοπεποίθηση, στρατηγική σύνεση και ψυχραιμία, όπου επιβάλλει το εθνικό συμφέρον. Με σεβασμό στις παραδόσεις, το ιστορικό του χρέος, την εμπιστοσύνη και τη συνδρομή των Ελλήνων πολιτών. Με υπευθυνότητα σας διαβεβαιώ ότι το Πολεμικό Ναυτικό είναι πάντα έτοιμο να εκπληρώσει στο ακέραιο την αποστολή του, με τα μέσα που διαθέτει και σύμφωνα με τις εντολές του κ Α/ΓΕΕΘΑ, ώστε να υπερασπιστούμε αποτελεσματικά τα εθνικά συμφέροντα.

Κυρίες και κύριοι,

Σας ευχαριστώ και πάλι για την παρουσία σας, εύχομαι ο Άγιος Νικόλαος να χαρίζει σε όλους υγεία, δύναμη και να συντροφεύει πάντα τους θαλασσοπόρους, φύλακας και προστάτης στην πλώρη τους.

Ζήτω το Έθνος

Ζήτω το Πολεμικό Ναυτικό.

Εκδηλώσεις

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Συνεδρίαση Νεοσυσταθέντος ΑΝΣ στο Θ/Κ «ΑΒΕΡΩΦ»

Τη Δευτέρα 03 Μαρτίου 2021, πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνεδρίαση του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου (ΑΝΣ) υπό τη νέα του σύνθεση, επί του Θ/Κ «Γ. ΑΒΕΡΩΦ».

Η νέα σύνθεση του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου είναι η ακόλουθη:

Αντιναύαρχος Στυλιανός Πετράκης ΠΝ, Αρχηγός ΓΕΝ
Αντιναύαρχος Παναγιώτης Λυμπέρης ΠΝ, Αρχηγός Στόλου
Αντιναύαρχος Ιωάννης Δρυμούσης ΠΝ, Υπαρχηγός ΓΕΕΘΑ
Αντιναύαρχος (Μ) Γεώργιος Μπαμπλένης ΠΝ, Διοικητής ΔΔΜΝ
Υποναύαρχος Γεώργιος Καμπουράκης ΠΝ, Υπαρχηγός ΓΕΝ
Υποναύαρχος Δημήτριος - Ελευθέριος Κατάρας ΠΝ, Υπαρχηγός ΑΣ
Υποναύαρχος Φραγκίσκος Λελούδας ΠΝ, ΓΕΕΘΑ
Υποναύαρχος Ιωάννης Καλογερόπουλος ΠΝ, Διοικητής ΣΝΔ
Υποναύαρχος Δημήτριος Μήλας ΠΝ, ΓΕΕΘΑ
Υποναύαρχος Μιχαήλ Ναούμ ΠΝ, Διοικητής ΑΔΙΣΠΟ
Υποναύαρχος Στέλιος Κωστάλας ΠΝ, ΓΕΕΘΑ
Υποναύαρχος Ιωάννης Πάττας ΠΝ, Διοικητής ΔΝΕ
Υποναύαρχος (Μ) Χαρίλαος Παπαδημητρίου ΠΝ, Διευθυντής Διεύθυνσης Εξοπλισμών ΓΕΝ
Υποναύαρχος (Μ) Κωνσταντίνος Κολοκούρης ΠΝ, Γενικός Επιθεωρητής ΠΝ
Υποναύαρχος (ΥΙ) Βασίλειος Γκούμας ΠΝ, Διευθυντής Διεύθυνσης Υγειονομικού ΓΕΝ
Υποναύαρχος (Ο) Δημήτριος Ρυζιώτης ΠΝ, Γενικός Διευθυντής ΥΠΕΘΑ/ΓΔΟΣΥ

Το Σάββατο 05 Δεκεμβρίου 2020, ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Στρατηγός Κωνσταντίνος Φλώρος παρακολούθησε την Ημέρα Διακεκριμένων Επισκεπτών (Distinguished Visitors Day, DVDDay) στο πλαίσιο της διήμερης διακλαδικής άσκησης Ελλάδας – Αιγύπτου με την επωνυμία «ΜΕΔΟΥΣΑ 10». Τη δραστηριότητα τίμησαν με την παρουσία τους ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Νικόλαος Παναγιωτόπουλος, ο υπουργός Άμυνας της Αιγύπτου Στρατηγός Mohamed Zaki και ο Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων της Αιγύπτου Αντιστράτηγος Mohamed Farid Hegazy.

Η άσκηση διεξάγεται από τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου έως την Κυριακή 06 Δεκεμβρίου 2020 με τη συμμετοχή και της Κύπρου της Γαλλίας και Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων στην ευρύτερη περιοχή της Αλεξάνδρειας Αιγύπτου. Σκοπός της άσκησης που σχεδιάστηκε από το ΓΕΕΘΑ σε συνεργασία με τα Γενικά Επιτελεία Ενόπλων Δυνάμεων των συμμετεχουσών χωρών είναι η συνεκπαίδευση και η προαγωγή της συνεργασίας των Μονάδων τους.

Σύμφωνα με τη σχεδίαση του ΓΕΕΘΑ, οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις συμμετέχουν με 2 Φρεγάτες με τα οργανικά τους Ελικόπτερα, 1 Υποβρύχιο, 1 Αρματαγωγό, 4 Αεροσκάφη F-16 που μεταστάθμευσαν στην Αίγυπτο και 4 Αεροσκάφη F-16 που επιχειρούν από την έδρα τους, 1 ΑΣΕΠΕ, 1 Ελικόπτερο CHINOOK, 3 Ελικόπτερα AH-64, 1 Αεροσκάφος C-130 και προσωπικό Μονάδων Ειδικών Επιχειρήσεων.

Το πρόγραμμα των δραστηριοτήτων της DVDDay παρακολούθησαν παρατηρητές από τις ΗΠΑ, τη Γερμανία, τη Σαουδική Αραβία, το Μπαχρέιν, το Σουδάν, την Ιορδανία, την Ιταλία και την Πορτογαλία και περιέλαβε επιχειρήσεις συνεργασίας Ναυτικού με Μονάδες Ειδικών Δυνάμεων και αμφίβιες ενέργειες, αεροπορικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις επιθετικών ελικοπτέρων.

Την Κυριακή 06 Δεκεμβρίου 2020, πραγματοποιήθηκε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (ΣΝΔ), η τελετή εορτασμού του προστάτη του Πολεμικού Ναυτικού, Αγίου Νικολάου και της επετείου των νικηφόρων Ναυμαχιών των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913.

Στην τελετή, στην οποία χοροστάτησε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ.κ. Σεραφεΐμ, παρέστησαν ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας, κ. Νικόλαος Παναγιωτόπουλος, ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Αλκιβιάδης Στεφανής, ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Στρατηγός Κωνσταντίνος Φλώρος, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Στυλιανός Πετράκης ΠΝ, ο Αρχηγός ΓΕΣ Αντιστράτηγος Χαράλαμπος Λαλούσης, ο Αρχηγός ΓΕΑ Αντιπτέραρχος (Ι) Γεώργιος Μπλιούμης και ο Αρχηγός Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. Αντιναύαρχος ΛΣ Θεόδωρος Κλιάρης.

Την Παρασκευή 11 Δεκεμβρίου 2020, τελέσθηκε στο Ναυτικό Οχυρό Σκαρμαγαγκά η ετήσια επιμνημόσυνη δέηση για τους πεσόντες του Πολεμικού Ναυτικού κατά την εκτέλεση του καθήκοντος.

Στην τελετή παρέστησαν ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Στρατηγός Κωνσταντίνος Φλώρος, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Στυλιανός Πετράκης ΠΝ, ο Αρχηγός ΓΕΣ Αντιστράτηγος Χαράλαμπος Λαλούσης, ο Αρχηγός ΓΕΑ Αντιπτέραρχος (Ι) Γεώργιος Μπλιούμης, ο Αρχηγός Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. Αντιναύαρχος ΛΣ Θεόδωρος Κλιάρης, ο Διοικητής ΔΝΕ Υποναύαρχος Χαράλαμπος Ζησιμόπουλος ΠΝ, καθώς και ο Πρόεδρος της ΕΑΑΝ Αντιναύαρχος ε.α. Θεόδωρος Γερούκης ΠΝ και ο Πρόεδρος του ΣΑ/ΣΜΥΝ Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α. Άγγελος Γαλανός ΠΝ.

Από τη Δευτέρα 14 έως την Παρασκευή 18 Δεκεμβρίου 2020, διεξήχθησαν οι προγραμματισμένες εθνικές τεχνικές ασκήσεις «ΛΟΓΧΗ», «ΑΙΓΙΑΛΟΣ» και «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ» στη θαλάσσια περιοχή Μυρτώου καθώς και Βόρειου και Νότιου Κρητικού πελάγους, με συμμετοχή πλοίων των Διοικήσεων Φρεγατών, Ταχέων Σκαφών, Πλοίων Επιτήρησης, Υποβρυχίων, ελικοπτέρων της Διοίκησης Αεροπορίας Ναυτικού καθώς και αεροσκαφών της Πολεμικής Αεροπορίας. Κατά τις ανωτέρω ασκήσεις εκτελέστηκαν προκεχωρημένα γυμνάσια πυρών κατά στόχων επιφανείας και αέρος με το σύνολο των πυροβόλων των πλοίων, βολές торπιλών γυμνασίων από Υ/Β καθώς και σημαντικός αριθμός αντικειμένων εξάσκησης σε όλα τα είδη των απειλών. Οι εν λόγω ασκήσεις πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος επιχειρησιακής εκπαίδευσης μονάδων του Πολεμικού Ναυτικού, με σκοπό τη διατήρηση και περαιτέρω επαύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και μαχητικής ικανότητας των συμμετεχόντων. Τα γυμνάσια πυρών παρακολούθησε ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Στυλιανός Πετράκης ΠΝ, επί της Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ», όπου διαπίστωσε την υψηλή επιχειρησιακή ετοιμότητα και το ακμαίο ηθικό των πληρωμάτων των μονάδων του Στόλου.

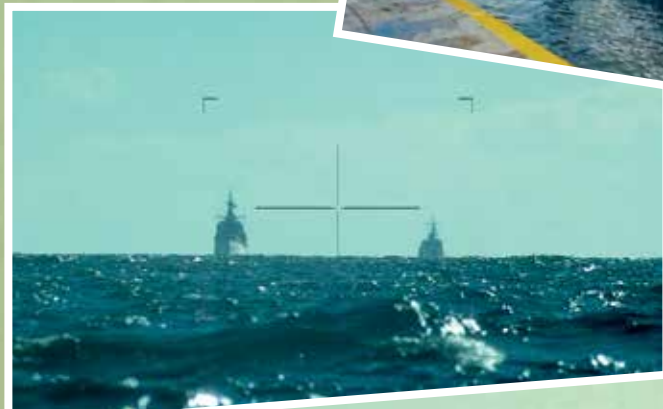

Ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Νικόλαος Παναγιωτόπουλος επισκέφθηκε σήμερα, Δευτέρα 28 Δεκεμβρίου 2020, το Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών (NNA), το 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών (401 ΓΣΝΑ), το 251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας (251 ΓΝΑ), όπου αντήλλαξε ευχές με τις διοικήσεις τους ενόψει της Πρωτοχρονιάς.

Κατά τις επισκέψεις του, ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας συνοδεύεται από τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ Στρατηγό Κωνσταντίνο Φλώρο, και κατά περίπτωση από τον Αρχηγό ΓΕΝ Αντιναύαρχο Στυλιανό Πετράκη ΠΝ, τον Αρχηγό ΓΕΣ Αντιστράτηγο Χαράλαμπο Λαλούση και τον Αρχηγό ΓΕΑ Αντιπτέραρχο (Ι) Γεώργιο Μπλιούμη.

Κατά τις επισκέψεις τηρήθηκαν τα υγειονομικά πρωτόκολλα για προφύλαξη από την έξαρση του στελέχους κορωνοϊού "Covid-19".

Από την Τετάρτη 13 έως την Παρασκευή 15 Ιανουαρίου 2021, διεξήχθη η προγραμματισμένη εθνική άσκηση της Διοίκησης Υποβρυχίων «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ», στη θαλάσσια περιοχή του Μυρτώου Πελάγους και Κυκλάδων, με την συμμετοχή Υποβρυχίων καθώς και πλοίων των Διοικήσεων Φρεγατών, Ταχέων Σκαφών και ελικοπτέρων της Διοίκησης Αεροπορίας Ναυτικού κατά την οποία εκτελέστηκε επιτυχής βολή торπίλης γυμνασίων κατά στόχου επιφανείας από το Υποβρύχιο «ΚΑΤΣΩΝΗΣ».

Η εν λόγω άσκηση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος επιχειρησιακής εκπαίδευσης του Πολεμικού Ναυτικού, με σκοπό τη διατήρηση και επαύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και μαχητικής ικανότητας των συμμετεχόντων, με έμφαση στις διαδικασίες και τεχνικές βολής торπίλης.

Την Τετάρτη 27 Ιανουαρίου 2021, πραγματοποιήθηκε, η κοπή της Πρωτοχρονιάτικης Πίτας του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού, από τον Αρχηγό ΓΕΝ Αντιναύαρχο Στυλιανό Πετράκη ΠΝ, παρουσία του Υπουργού Εθνικής Άμυνας κ. Νικόλαου Παναγιωτόπουλου, του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας κ. Αλκιβιάδη Στεφανή, του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ Στρατηγού Κωνσταντίνου Φλώρου, του Γενικού Γραμματέα ΥΠΕΘΑ κ. Αντώνιου Π. Οικονόμου, Διευθυντών Κλάδων και Διευθύνσεων του Επιτελείου.

Την Πέμπτη 28 Ιανουαρίου 2021 πραγματοποιήθηκε Άσκηση Συνεργασίας Δυνάμεων της Διακλαδικής Διοίκησης Ειδικών Επιχειρήσεων του ΓΕΕΘΑ (ΓΕΕΘΑ/ΔΔΕΕ) και του Πλοίου Ταχείας Μεταφοράς (ΠΤΜ) ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ του Πολεμικού Ναυτικού (ΠΝ), στην ευρύτερη περιοχή του Σαρωνικού κόλπου.

Η συνεκπαίδευση σχεδιάστηκε και συντονίστηκε από τη Διακλαδική Διοίκηση Ειδικών Επιχειρήσεων του ΓΕΕΘΑ (ΓΕΕΘΑ/ΔΔΕΕ) και περιελάμβανε εξειδικευμένα αντικείμενα διεξαγωγής Ειδικών Επιχειρήσεων.

Η εν λόγω Άσκηση είχε ως σκοπό την επαύξηση της μαχητικής ικανότητας και της διαλειτουργικότητας των συμμετεχουσών δυνάμεων, καθώς και του επιπέδου συνεργασίας τους κατά τη σχεδίαση και εκτέλεση των εν λόγω επιχειρήσεων στο ιδιαίτερα απαιτητικό περιβάλλον του Αιγαίου.

Την Παρασκευή 29 Ιανουαρίου 2021, τελέσθηκε το ετήσιο μνημόσυνο πεσόντων Αεροπορίας Ναυτικού στη Βάση Ελικοπτέρων Ναυτικού, στο Ναυτικό Οχυρό Κοτρωνίου Μαραθώνα.

Την τελετή τίμησε με την παρουσία του ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Στρατηγός Κωνσταντίνος Φλώρος και παρέστησαν ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Στυλιανός Πετράκης ΠΝ, ο Αρχηγός ΓΕΣ Αντιστράτηγος Χαράλαμπος Λαλούσης, ο Αρχηγός ΓΕΑ Αντιπύραρχος (Ι) Γεώργιος Μπλιούμης, ο Αρχηγός Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. Αντιναύαρχος ΛΣ Θεόδωρος Κλιάρης, ο Αρχηγός Στόλου Αντιναύαρχος Παναγιώτης Λυμπέρης ΠΝ και συγγενείς των πεσόντων.

Την Πέμπτη 04 Φεβρουαρίου 2021, διεξήχθη συνεκπαίδευση PASSEX (Passing Exercise) της Φρεγάτας (Φ/Γ) ΚΑΝΑΡΗΣ και της Φ/Γ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ του Πολεμικού Ναυτικού και Αεροσκαφών της Πολεμικής Αεροπορίας με μονάδες της Συμμαχικής Ναυτικής Δύναμης STANDING NATO MARITIME GROUP TWO (SNMG 2), στη θαλάσσια περιοχή νοτιοδυτικά της Κρήτης.

Κατά το PASSEX, εκτελέστηκαν αντικείμενα επικοινωνιών, ηλεκτρονικού και αντιαεροπορικού πολέμου καθώς και πολέμου επιφανείας.

Η εν λόγω συνεκπαίδευση συνέβαλε στην προαγωγή του επιπέδου της επιχειρησιακής ετοιμότητας, μαχητικής ικανότητας, διαλειτουργικότητας και συνεργασίας των συμμετεχόντων σε Συμμαχικό πλαίσιο.

Από 09 έως 12 Φεβρουαρίου 2021, διεξήχθη προγραμματισμένη εθνική άσκηση του Πολεμικού Ναυτικού, στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή κεντρικού και βόρειου Αιγαίου, με τη συμμετοχή πλοίων των Διοικήσεων Φρεγατών, Ταχέων Σκαφών, Πλοίων Επιτηρήσεως, Υποβρυχίων, Ελικοπτέρων της Διοίκησης Αεροπορίας Ναυτικού, καθώς και μονάδων της Διοίκησης Υποβρυχίων Καταστροφών.

Κατά την ανωτέρω άσκηση εκτελέστηκαν προκεχωρημένα γυμνάσια και τακτικά αντικείμενα σε όλες τις μορφές πολέμου.

Η εν λόγω άσκηση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος επιχειρησιακής εκπαίδευσης του Πολεμικού Ναυτικού, με σκοπό τη διατήρηση και περαιτέρω επαύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και μαχητικής ικανότητας των συμμετεχόντων.

Ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης κ. Νικόλαος Παναγιωτόπουλος ολοκλήρωσε σήμερα, Δευτέρα 22 Φεβρουαρίου 2021, την επίσημη επίσκεψή του στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Ο κ. Παναγιωτόπουλος συναντήθηκε με τον Εμιρατινό Υπουργό Επικρατείας, αρμόδιο για τις Αμυντικές Υποθέσεις κ. Μοχάμεντ Αλ Μπουσούρντι (Mohammed AlBowardi), με τον οποίο συζήτησαν για τις τρέχουσες εξελίξεις στην περιοχή και την εμβάθυνση της αμυντικής συνεργασίας ανάμεσα στην Ελλάδα και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, ενώ υπογραμμίστηκε το εξαιρετικό επίπεδο των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Στη συνέχεια, ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης, συνοδευόμενος από τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ Στρατηγό Κωνσταντίνο Φλώρο, μετέβη στον λιμένα Ζαγέντ, όπου ναυλοχεί η Φ/Γ ΥΔΡΑ στο πλαίσιο συμμετοχής της στις εκδηλώσεις των Διεθνών Εκθέσεων Αμυντικού Υλικού "IDEX 2021" & "NAVDEX 2021", που πραγματοποιούνται στο Εθνικό Εκθεσιακό Κέντρο του Αμπού Ντάμπι.

Από τη Δευτέρα 22 Φεβρουαρίου έως την Παρασκευή 5 Μαρτίου 2021, οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις συμμετείχαν στην Άσκηση (LIVEX) του NATO «DYNAMIC MANTA 21» με τη Φρεγάτα (Φ/Γ) ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ, Υποβρύχιο (Υ/Β) και ένα Αεροσκάφος Ναυτικών Επιχειρήσεων (ΑΦΝΕ) του Πολεμικού Ναυτικού, στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή ανατολικά της Σικελίας.

Η Άσκηση «DYNAMIC MANTA», διεξάγεται υπό το NATO σε ετήσια βάση, με σκοπό την εκπαίδευση των συμμετεχόντων στον Ανθυποβρυχιακό Πόλεμο υπό ρεαλιστικές συνθήκες, σε σύνθετα επιχειρησιακά σενάρια και περιβάλλον πολλαπλής απειλής, καθώς και την προαγωγή του επιπέδου της συνεργασίας των μονάδων σε Συμμαχικό πλαίσιο.

Στην Άσκηση συμμετέχουν Μονάδες Επιφανείας, Υποβρύχια, Ελικόπτερα, Αεροσκάφη Ναυτικών Επιχειρήσεων και προσωπικό, από Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Ιταλία, Τουρκία καθώς και μονάδες της Συμμαχικής Ναυτικής Δύναμης Standing NATO Maritime Group 2 (SNMG2).

Την Τετάρτη 24 Φεβρουαρίου 2021 η Φρεγάτα (Φ/Γ) ΚΑΝΑΡΗΣ εντάχθηκε στη Γαλλική Ναυτική Δύναμη TF-473, στη θαλάσσια περιοχή ανατολικά της Κορσικής. Η ανωτέρω Ναυτική Δύναμη συνοδεύει το γαλλικό Αεροπλανοφόρο CHARLES DE GAULLE, στο πλαίσιο της επιχείρησης «CLEMENCEAU 21».

Κατά τη διάρκεια της επιχείρησης θα λάβουν χώρα ιδιαίτερα απαιτητικές δραστηριότητες επιχειρησιακής εκπαίδευσης, που αναβαθμίζουν την διαλειτουργικότητα και επιβεβαιώνουν το υψηλό επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των συμμαχικών μονάδων που συμμετέχουν στην TF-473.

Στη Γαλλική επιχείρηση «CLEMENCEAU 21» συμμετέχουν επιπρόσθετα των Γαλλικών και ναυτικές μονάδες, της Ελλάδας, των ΗΠΑ, του Βελγίου και της Ιταλίας και θα πραγματοποιήσουν συνεργασίες με δυνάμεις και άλλων κ-μ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του NATO και Στρατηγικών Εταίρων, αναδεικνύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις κοινές προσπάθειες των συμμετεχουσών χωρών για την εδραίωση της ειρήνης και της σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου.

Την Πέμπτη 25 Φεβρουαρίου 2021, στο πλαίσιο υλοποίησης της πρόσφατης Διακρατικής Συμφωνίας Ελλάδας – ΗΠΑ, που αφορά στην εν συνέχεια υποστήριξη (Follow On Support) των ελικοπτέρων του Πολεμικού Ναυτικού από πιστοποιημένο εγχώριο επισκευαστικό φορέα, το πρώτο ελικόπτερο S-70 μεταφέρθηκε στις εγκαταστάσεις της εταιρείας AEROSERVICES.

Η υποστήριξη των ελικοπτέρων SIKORSKY του ΠΝ θα πραγματοποιείται από πιστοποιημένο εγχώριο επισκευαστικό φορέα (εταιρεία AEROSERVICES) μέσω πιστώσεων FMS, παράλληλα με τις δομές του Πολεμικού Ναυτικού, ενώ θα περιλαμβάνει εργασίες επισκευής, επιθεωρήσεων, συντήρησης και αναβάθμισης.

Με την ανωτέρω διαδικασία ενισχύεται σημαντικά το έργο υποστήριξης των ελικοπτέρων του ΠΝ, ενώ εξασφαλίζεται η υψηλή επιχειρησιακή διαθεσιμότητά τους, καθώς και η απόκτηση τεχνογνωσίας από εγχώριους φορείς σε εξειδικευμένο επισκευαστικό έργο.

Πηγή: ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ

Οι Σιωπηλοί Θηρευτές

Του **Παναγιώτη Ραδίτσα**
Αντιναυάρχου ΠΝ ε.α.

50 μέρες κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Πώς τις πέρασαν τα πληρώματα των υποβρυχίων μας; Ξεκίνησαν για τους τομείς περιπολίας τους στο Αιγαίο και την Αν. Μεσόγειο, χωρίς να γνωρίζουν το πότε θα επιστρέψουν. Ξεκίνησαν για μια περιπολία που ήταν πολύ πιθανό να εξελισσόταν σε πολεμική αντιπαράθεση με τους γείτονες, «φίλους και συμμάχους» Τούρκους. Από τη στιγμή που καταδύθηκαν, οι συνθήκες πλού δεν ήταν οι συνηθισμένες, οι σχετικά χαλαρές που επικρατούν κατά τις ασκήσεις που εκτελούν κατά τη διάρκεια του χρόνου. Ήταν οι απόλυτα «σφικτές», ήταν αυτό που αναφέρεται ως «πλους υπό πολεμικές συνθήκες». Αυτές οι συνθήκες απαιτούν απόλυτη προσοχή στο πως θα κινηθείς, το πως θα μιλήσεις, το πως θα λειτουργήσεις μέσα στο υποβρύχιο.

Οι συνθήκες «πλου υπό πολεμικές συνθήκες», προϋποθέτουν μέτρα «αθουρύβου πλου» και «άκρως αθουρύβου πλου». Υποχρεώνουν το πλήρωμα σε ψιθυριστές συζητήσεις, περιορισμένες μετακινήσεις και υποχρεωτική κατάκλιση για μείωση κατανάλωσης του οξυγόνου και αύξησης του διοξειδίου του άνθρακα εντός του υποβρυχίου. Πλύσιμο, ξύρισμα ξεχασμένα. Φαγητό, κυρίως ξηρά τροφή. Βάρδιες ανά εξάωρο και μετά σιωπή. Τα ήξεραν όλα αυτά όλοι τους, τα ήξεραν από τότε που πρωτοκατέβηκαν στα υποβρύχια. Ήξεραν, για ποιο σκοπό έκαναν τόσες ασκήσεις, ήξεραν τι συνθήκες θα καλούνταν κάποτε να αντιμετωπίσουν.

Έτσι ξεκίνησαν τα υποβρυχία μας. Το καθένα με τις διαταγές του, έφυγαν αθόρυβα, όπως πάντα, αλλά αυτή τη φορά, για κάτι διαφορετικό. Γι' αυτό που εκπαιδεύοντουσαν τόσα χρόνια. Την προάσπιση της Εθνικής κυριαρχίας, την απαγόρευση αμφισβήτησης του Εθνικού χώρου, την αποτροπή ή απόκρουση της οποιας εχθρικής ενέργειας κατά της χώρας.

Έπλευσαν στους τομείς περιπολίας τους, έκαναν τις απαιτούμενες βαθυθερμογραφικές παρατηρήσεις, καταδυόμενα στο μέγιστο επιχειρησιακό βάθος (μεγαλύτερο των 250μ). Οι Κυβερνήτες έκαναν τον αρχικό σχεδιασμό της περιπολίας, έδωσαν τις οδηγίες που έκριναν στο πλήρωμα. Γνώριζαν ότι άρχιζε μια επίπονη και απαιτητική αποστολή. Ήταν βέβαιοι ότι το πλήρωμά τους θα επιδείκνυε τον άριστο

επαγγελματισμό του, αποτέλεσμα σκληρής εκπαίδευσης. Ήξεραν ότι θα αποδείκνυαν για μια ακόμη φορά, ότι είναι οι καλύτεροι.

Οι μέρες περνούσαν. Τα πληρώματα των «μαύρων πλοίων», εντόπιζαν και παρακολουθούσαν τα εχθρικά πλοία και υποβρύχια, παραμένοντας παράλληλα ανεντόπιστα, παρά τις συνεχείς προσπάθειες εντοπισμού των, από όλα τα μέσα που διέθετε ο αντίπαλος. Όλες τις ημέρες, πλοία, υποβρύχια, αεροσκάφη ναυτικής συνεργασίας και ηλεκτρονικού πολέμου καθώς και ελικόπτερα της Τουρκίας, έψαχναν απεγνωσμένα τα ελληνικά υποβρύχια. Όσοι ξέρουμε από υποβρύχιο πόλεμο, κατανοούμε ότι το να παραμείνει ένα υποβρύχιο ανεντόπιστο, σε περιοχή που είναι υπό τη συνεχή επιτήρηση και έρευνα από τον αντίπαλο με τόσα μέσα, για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, είναι απόδειξη της ικανότητας, της άριστης εκπαίδευσης και των ψυχικών αρετών κάθε πληρώματος.

Μέσα στο υποβρύχιο τα πάντα λειτουργούσαν σαν μια άψογα ρυθμισμένη μηχανή. Δεν υπήρχε η αίσθηση εναλλαγής μέρας-νύχτας. Μόνο το ρολόι έδειχνε αυτήν την αλλαγή. Ο μόνος που μπορούσε να δει το φως του ήλιου ή του φεγγαριού, ήταν ο Κυβερνήτης, στις πολύ περιορισμένες περισκοπικές παρατηρήσεις, για να μην δίνει ευκαιρίες εντοπισμού του υποβρυχίου του με τέτοιες «αδιακρισίες» όπως λέγονται. Το μισό πλήρωμα (τοίχαρχία στη ναυτική ορολογία) στη βάρδιά του, εκτελεί τα καθήκοντά του με ηρεμία αλλά και πλήρη επαγρύπνηση. Με συνθήκες «αθουρύβου πλου» και σε βάθος μεγαλύτερο των 100μ, ήταν υπεύθυνοι για την ασφάλεια του πλοίου τους και των υπολοίπων του πληρώματος. Το «ένας για όλους και όλοι για έναν» είναι το μότο τους. Μηχανικοί και ηλεκτρολόγοι ελέγχουν συνεχώς τα μηχανήματα και τις συσκευές εξασφαλίζοντας την καλή λειτουργία τους και προλαμβάνοντας τυχόν βλάβες. Οι μηχανικοί είναι ακόμη αρμόδιοι για τη σωστή «ζύγιση» του υποβρυχίου εξασφαλίζοντας την «ουδέτερη πλευστότητα», ενώ οι ηλεκτρολόγοι για την πρόωση και την χωρητικότητα της συστοιχίας (μπαταρίας) του υποβρυχίου. Οι πηδαλιούχοι με απαλές κινήσεις των χειριστηρίων, για αποφυγή θορύβου, τηρούν την εκάστοτε διατασσόμενη πορεία

και βάθος. Ο χειριστής της συσκευής A/Y, που είναι τα «αυτιά» του υποβρυχίου, δίνει στην ομοχειρία επιθέσεων τα στοιχεία κάθε επαφής. Η ομοχειρία επιθέσεων, παρακολουθεί και υποτυπώνει όλους τους στόχους έχοντας τα συστήματα διευθύνσεως βολής τορπιλών σε ετοιμότητα. Οι τορπιλητές σε εγρήγορη για άνοιγμα των εξωτερικών πωμάτων των τορπιλοσωλήνων για εκτέλεση βολής αν απαιτηθεί. Οι αξιωματικοί ελέγχουν και επιβλέπουν όλες τις ενέργειες, ενώ ο Κυβερνήτης έχει τη συνολική ευθύνη για τη λήψη κατάλληλων αποφάσεων και διαβίβαση διαταγών στο πλήρωμά του. **Η μοναχικότητά του, καθώς δεν εναλλάσσεται με κανέναν στα καθήκοντά του, είναι εκκωφαντική.** Δεν έχει ώρα ανάπαυσης, ύπνου ή φαγητού. Πρέπει να διαχειριστεί κατάλληλα τις σωματικές και ψυχικές δυνάμεις του, ώστε να είναι πάντα έτοιμος να δράσει και αντιδράσει άμεσα όποτε χρειαστεί. Η απόφαση για άνοδο σε περισκοπικό βάθος για λήψη

ή εκπομπή σημάτων από ή προς τη Διοίκηση Υποβρυχίων καθώς και για εκτέλεση «αναπνευστήρα» για φόρτιση της συστοιχίας (και παράλληλη ανανέωση της ατμόσφαιρας εντός του υποβρυχίου) είναι κάποια από τα θέματα που τον απασχολούν συνεχώς και γνωρίζει ότι πρέπει να γίνουν χωρίς να εκτεθεί το υποβρύχιό του σε κίνδυνο εντοπισμού. Το ανεντόπιστο του υποβρυχίου του, είναι το κύριο μέλημά του, ώστε η αποστολή του να στεφθεί με επιτυχία.

Και οι υπόλοιποι; Οι εκτός βάρδιας; Θα φάνε γρήγορα και οι περισσότεροι θα ξαπλώσουν στο κρεβάτι που μοιράζονται με άλλο ένα μέλος του πληρώματος που εκείνη την ώρα έχει βάρδια. Το οξυγόνο είναι πολύτιμο για να το ξοδεύεις για συζητήσεις ή άλλες δραστηριότητες. Από την ώρα που ξεκίνησε η αποστολή τους έχουν ξεχάσει το πλύσιμο και το ξύρισμα γιατί η περιορισμένη ποσότητα νερού στο υποβρύχιο, απαιτεί λελογισμένη χρήση του. Μετά από κάποιες μέρες ενεργοποιούνται οι συ-

σκευές δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα και εμπλουτισμού του αέρα με οξυγόνο, ώστε τα επίπεδα και των δύο να βρίσκονται σε ανεκτά όρια. Οι ανθρωπίνες όμως οσμές παραμένουν, αλλά και αυτό το υπομένουν γιατί ξέρουν ότι η εκτέλεση «αναπνευστήρα» θα γίνει, εφόσον η τακτική κατάσταση το επιτρέψει. Το ίδιο ισχύει και για την εκδίωξη των λημμάτων του βόθρου και των απορριμμάτων. Γι' αυτό γίνονται με φειδώ και πάντα με την έγκριση του Κυβερνήτη. Είναι θορυβώδεις διαδικασίες που μπορεί να προδώσουν την θέση του υποβρυχίου. Είπαμε «πλους υπό πολεμικές συνθήκες», που σημαίνει ότι δεν ξέρεις αν ο εχθρός παραμονεύει δίπλα σου στα βάθη της θάλασσας ή στην επιφάνεια ή στον αέρα. Πρέπει να είσαι συνεχώς σε επιφυλακή, έχεις ή δεν έχεις βάρδια.

As φανταστούμε λίγο τους εαυτούς μας, μέσα στο σπίτι μας, με ερμητικά κλειστά πόρτες και παράθυρα, να μην βλέπουμε και να μην μας βλέπει ο ήλιος για μέρες, να τρώμε ότι έχουμε προμηθευτεί χωρίς να ξέρουμε πόσο θα μείνουμε κλεισμένοι, να μην επικοινωνούμε με κανέναν δικό μας, να μην ξέρουμε τι γίνεται στον έξω κόσμο. Χωρίς άλλες αγωνίες ή έννοιες. Πόσοι θα το αντέχαμε; Αυτά τα παιδιά, γιατί παιδιά μας είναι όλοι τους, το έκαναν και θα το ξανακάνουν, αν και όποτε χρειαστεί.

Έτσι, οι σιωπηλοί θηρευτές των βυθών, τα υποβρύχιά μας, όπως αθόρυβα έφυγαν,

ανεντόπιστα εξετέλεσαν την αποστολή τους μη αφήνοντας τα πληρώματα των Τουρκικών πλοίων να νιώσουν ποτέ ασφαλή, αθόρυβα και γύρισαν. Όλοι τους, από τον Κυβερνήτη μέχρι τον τελευταίο Υπαξιωματικό, γύρισαν άπλυτοι, αξύριστοι, με χρώμα περίεργο από την έλλειψη ήλιου, αλλά περήφανοι που εξετέλεσαν άριστα την αποστολή τους. Δεν γύρισαν για να πάρουν «άδεια» και να ξεκουραστούν. Και αυτό γιατί οι υποχρεώσεις τους για την εκτέλεση της τρέχουσας εσωτερικής υπηρεσίας, την συντήρηση του υλικού τους και την εκπαίδευσή τους, συνεχίζονται χωρίς διακοπή.

Πράγματι, μόνο περηφάνια πρέπει να νιώθουν, μόνο με σεβασμό πρέπει να μιλάμε για αυτούς. ΜΠΡΑΒΟ σε όλους τους, από τον αρχαιότερο Κυβερνήτη μέχρι τον νεότερο Υπαξιωματικό των πληρωμάτων των υποβρυχίων μας. Πολλοί δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν τι κατάφεραν, όντας υπό πολεμικές συνθήκες, συνεχώς σε βάθη μεγαλύτερα των 50 μέτρων. Όσοι ξέρουμε, μπορούμε να εκτιμήσουμε στον βαθμό που της αρμόζει αυτήν την επιτυχία και να δώσουμε τα πιο θερμά συγχαρητήρια σε όλους τους. Αισθανόμαστε υπερήφανοι γιατί για μία ακόμη φορά επιβεβαίωσαν ότι τον κάθε υποβρύχιο τον διακρίνει ο άριστος επαγγελματισμός, τα ιδιαίτερα χαρίσματα και η τεράστια ψυχική δύναμη.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αντιναύαρχος ε.α. Παναγιώτης Ραδίτσας ΠΝ γεννήθηκε στον Πειραιά το 1955. Φοίτησε στη σχολή Ναυτικών Δοκίμων και ονομάστηκε Σημαιοφόρος το 1977. Υπηρέτησε αρχικά σε πλοία του στόλου και στη συνέχεια στη Διοίκηση Υποβρυχίων για 12 χρόνια εκ των οποίων 4 ως Κυβερνήτης στο Υ/Β ΠΡΩΤΕΥΣ S-113. Διετέλεσε επιτελής στην Διοίκηση Υποβρυχίων, στο Αρχηγείο Στόλου, στη Ναυτική Σχολή Πολέμου καθώς και στα Στρατηγεία του ΝΑΤΟ στη Νάπολη και στη Μονς. Διετέλεσε κυβερνήτης στο Δ/Π ΝΑΥΚΡΑΤΟΥΣΑ L-153, Επιστολέας της Διοίκησης Πλοίων Αποβάσεως, Επιτελάρχης του Διακλαδικού Επιχειρησιακού Στρατηγείου Άμεσης Αντίδρασης, Διοικητής στο Στρατηγείο Διοίκησης Ανατολικής Μεσογείου, Διοικητής της Σχολής Διοικήσεως και Επιτελών Πολεμικού Ναυτικού, και Β' βοηθός Επιτελάρχου στον τομέα Μετασχηματισμού και Υποστήριξης του Στρατηγείου Μετασχηματισμού του ΝΑΤΟ στο Νόρφολκ (USA) από όπου και αποστρατεύθηκε με τον βαθμό του Αντιναύαρχου το 2010. Διετέλεσε Υπασιιστής της Α.Ε. του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, αιμνήστου Κ. Καραμανλή. Από το Νοέμβριο του 2014 είναι Πρόεδρος του Ελληνικού Συνδέσμου Υποβρυχίων.

πηγή: www.gettyimages.com

Υβριδικές Απειλές στο Ελληνικό Επιχειρησιακό Περιβάλλον.

Του **Περικλή Σταμπουλή**
Πλωτάρχη ΠΝ

Εισαγωγή

Οι συγκρούσεις της τελευταίας δεκαετίας διαφοροποιούνται από την εικόνα που είχαμε έως τώρα για τη φύση του πολέμου. Οι τεχνολογικές εξελίξεις, η εμφάνιση νέων πεδίων πολεμικής αντιπαράθεσης (κυβερνοχώρος, ψυχολογικές επιχειρήσεις, κ.α.) καθώς και η ανάδυση μη κρατικών δρώντων στο πεδίο της μάχης (π.χ. τρομοκρατικές οργανώσεις), έφερε ένα νέο είδος πολεμικής σύγκρουσης, τον λεγόμενο Υβριδικό Πόλεμο.

Τον τελευταίο καιρό μάλιστα, πληθαίνουν οι «φωνές» που κάνουν λόγο για «υβριδική» σύγκρουση στο Αιγαίο και το Ελληνικό επιχειρησιακό περιβάλλον εν γένει¹. Με αφορμή τα πρόσφατα γεγονότα της απόπειρας μαζικής εισόδου παρανόμων μεταναστών στον Έβρο και τα νησιά, ο Υβριδικός Πόλεμος μπήκε για τα καλά στον δημόσιο διάλογο και το καθημερινό μας λεξιλόγιο. Πόσο όμως κοντά στην αλήθεια είναι αυτά τα δημοσιεύματα; Υπάρχουν υβριδικές απειλές στον Ελληνικό χώρο; Αν ναι, τι μορφή έχουν και πως μπορούν να αντιμετωπιστούν;

Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα έχει πέντε σκέλη: α) περιγραφή του Υβριδικού Πολέμου και των βασικών του συνιστωσών, β) σημεία διαφοροποίησης από τον πόλεμο όπως τον ξέραμε, γ) ενδεικτικά παραδείγματα υβριδικών επιχειρήσεων, δ) διερεύνηση του πως το φαινόμενο αυτό εκτυλίσσεται σε ένα θαλάσσιο/αεροναυτικό (maritime) περιβάλλον, και ε) προσαρμογή των «ευρημάτων» μας στο Ελληνικό επιχειρησιακό περιβάλλον.

Τι είναι Υβριδικός Πόλεμος;

Ο προσδιορισμός «υβριδικός» αναφέρεται σε κάτι το οποίο είναι προϊόν σύνθεσης δυο ή περισσότερων πραγμάτων². Συνεπώς, ένα πρώτο χαρακτηριστικό του Υβριδικού Πολέμου είναι ότι πρόκειται για έναν συνδυασμό συμβατικών και μη συμβατικών δυνάμεων (άτομα και μέσα)

1 Το Βήμα, 'Ένας...υβριδικός ελληνoturκικός «πόλεμος», 24/12/18, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.tovima.gr/2018/12/24/politics/enas-yvridikos-ellinoturkikos-polemos/>>, πρόσβαση 10/11/1

2 Μπαμπινιώτης Γ., 2005, Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας, β' έκδοση, β' ανατύπωση, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, λήμμα «υβρίδιο», σελ.1822

που συντονίζουν τη δράση τους προκειμένου να επιτύχουν έναν κοινό πολιτικό Αντικειμενικό Σκοπό (ΑΝΣΚ). Πως όμως μπορούμε να ορίσουμε τις συμβατικές και μη συμβατικές δυνάμεις;

Κρίνοντας από τα γνωρίσματα και τον τρόπο δράσης τους, οι συμβατικές δυνάμεις είναι «τυποποιημένες», με εμφανή στρατιωτική οργάνωση και δυνάμεις των οποίων ο τρόπος δράσης ανταποκρίνεται στις κυρίαρχες αντιλήψεις για την διεξαγωγή του πολέμου. Αυτές με τη σειρά τους περιλαμβάνουν τα δόγματα διεξαγωγής επιχειρήσεων, την οργανωτική δομή, τους κανόνες εμπλοκής και τα επίπεδα χρήσης βίας³. Κάθε εποχή έχει τις δικές της συμβατικές δυνάμεις, η μορφή των οποίων καθορίζεται από την πιο πρόσφατη μεγάλη πολεμική σύγκρουση⁴. Για παράδειγμα, η μορφή των συμβατικών δυνάμεων των αρχών του 19ου αιώνα καθορίστηκε από τους Ναπολέοντειους Πολέμους, ενώ η μορφή των συμβατικών δυνάμεων της δεκαετίας του '60 ήταν απόρροια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Συνεπώς, ένας αποδεκτός ορισμός για τις συμβατικές δυνάμεις είναι ότι πρόκειται για κρατοκεντρικές στρατιωτικές δυνάμεις, με συγκεκριμένη δομή και πειθαρχία, που χρησιμοποιούν βιομηχανικά κατασκευασμένο οπλισμό, εστιάζουν στην ισχύ πυρός και έχουν ως ΑΝΣΚ την εξουδετέρωση των αντιπάλων στρατιωτικών δυνάμεων⁵.

Στον αντίποδα, οι μη συμβατικές δυνάμεις αποτελούνται από στασιαστικές μονάδες (insurgents), ή ανταρτικά σώματα, εγκληματικές οργανώσεις, μισθοφόρους, ή συνδυασμό όλων αυτών⁶. Αντικειμενικός τους σκοπός (ΑΝΣΚ) είναι η υπονόμευση της ισχύος, του ηθικού και της νομιμοποίησης του αντιπάλου,

3 Payne K., 2012, 'What is Conventional Warfare?' Small Wars Journal, 03/01/12, [online], προσβάσιμο στο <http://smallwarsjournal.com/blog/what-is-conventional-warfare>, πρόσβαση, 12/11/19

4 Elkus A., 2011, 'The Flexibility of Conventional Warfare', Huffington Post, 04/08/11, [online], προσβάσιμο στο http://www.huffingtonpost.com/adam-elkus/the-flexibility-of-conven_b_846362.html, πρόσβαση 17/01/20

5 Payne, 'What is Conventional Warfare?', ό.π.

6 Headquarters Department of the Army, 2014, TC 7-100.3: Irregular Opposing Forces, US Army Headquarters, Washington DC, σελ.ν, [online], προσβάσιμο στο <https://armypubs.us.army.mil/doctrine/index.html>, πρόσβαση 15/11/19

εντός μιας συγκεκριμένης περιοχής και του πληθυσμού που την κατοικεί⁷. Γνωρίσματα των μη συμβατικών δυνάμεων είναι η χαλαρή στρατιωτική οργάνωση, η χρήση τεχνολογίας χαμηλού κόστους, μειωμένες ανάγκες διοικητικής μέριμνας και τακτικές έμμεσες προσέγγισης, όπως επιδρομές, ενέδρες και αποφυγή ευθείας σύγκρουσης με τον εχθρό⁸. Οι σύγχρονες μη συμβατικές επιχειρήσεις περιλαμβάνουν επίσης και ψυχολογικές επιχειρήσεις (PSY OPS), πληροφοριακές επιχειρήσεις (INFO OPS), κυβερνοπόλεμο, κλπ⁹.

Συνδυασμός συμβατικών και μη, δυνάμεων παρατηρείται ανέκαθεν στις πολεμικές συγκρούσεις. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια των Ναπολεόντειων Πολέμων συνεπικειρούσαν τακτικά σώματα στρατού μαζί με ατάκτους και πολιτοφυλακές. Πως λοιπόν διαφοροποιείται ο Υβριδικός Πόλεμος από τις συγκρούσεις του παρελθόντος; Για να απαντήσουμε θα πρέπει να εξετάσουμε τα χαρακτηριστικά των υβριδικών συγκρούσεων.

Αποτελεί διεθνώς κοινή παραδοχή ότι η πρώτη εμφάνιση του φαινομένου τοποθετείται στο 2006 κατά τη σύγκρουση της Χεζμπολάχ με τις Ένοπλες Δυνάμεις του Ισραήλ¹⁰. Η σύγκρουση όμως, που έδωσε το όνομα σε αυτό το είδος πολέμου ήταν οι επιχειρήσεις των Ρωσικών Ε.Δ. στην Κριμαία, το 2014. Ο πρωτόγνωρος τρόπος επιχειρήσεων που συνδύαζε στρατιωτική ισχύ, κυβερνοπόλεμο, ηλεκτρονικό πόλεμο και ψυχολογικές επιχειρήσεις, οδήγησε στην προσάρτηση της Κριμαίας και την συντήρηση μιας «ψυχρής

σύγκρουσης μεταξύ του Ουκρανικού Στρατού και των αυτονομιστών στις επαρχίες της Ουκρανίας που συνορεύουν με τη Ρωσία.

Η φύση των επιχειρήσεων και η αδυναμία των συμβατικών δυνάμεων να αντιμετωπίσουν τους αντιπάλους τους, οδήγησαν στην ενδελεχή μελέτη τους.

Τα αποτελέσματα της έρευνας για τον Υβριδικό Πόλεμο παρουσιάστηκαν στο 51ο Συνέδριο για την Ασφάλεια του Μονάχου, το 2015. Εκεί παρουσιάστηκαν οι συλλήψεις του, οι οποίες είναι: α) συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις, β) ειδικές δυνάμεις, γ) μη συμβατικές δυνάμεις, δ) οικονομικός πόλεμος, ε) κυβερνοεπιθέσεις, στ) διπλωματία, ζ) πληροφοριακός πόλεμος και προπαγάνδα και η) υπόθαλη τοπικών ταραχών¹¹. Ας τις δούμε πιο αναλυτικά.

α. **Στρατιωτική ισχύς:** Με τον όρο αυτό αναφερόμαστε σε συμβατικές, μη συμβατικές και ειδικές δυνάμεις. Πρόκειται για την ικανότητα διεξαγωγής ενός εύρους ενόπλων επιχειρήσεων έναντι ενός εχθρού. Ορίζεται δε, από τις ακόλουθες παραμέτρους:

1. Πεδία διεξαγωγής επιχειρήσεων (ξηρά, θάλασσα, αέρας, κυβερνοχώρος, ηλεκτρομαγνητικό φάσμα, πληροφορίες, ψυχολογικές επιχειρήσεις, νομικό πλαίσιο, κλπ).

2. Ισχύς πυρός (όπλα, αισθητήρες, αντίμετρα, κλπ).

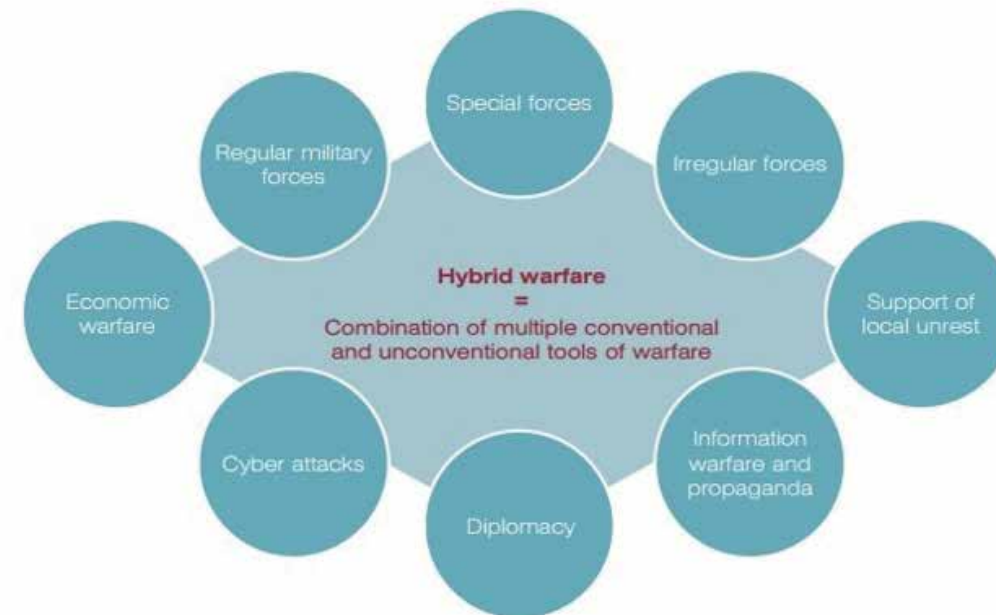
3. Σύνθεση και οργάνωση δυνάμεων (συμβατικά μέσα, ειδικές δυνάμεις, τυχόν φίλια ανταρτικά τμήματα, σκάφη ανορθοδόξου πολέμου, κ.α.).

4. Αποστολή, δόγματα και τακτικές.

5. Συστήματα Διοικήσεως, Ελέγχου, Επικοινωνιών, Πληροφορικής, Πληροφοριών, Επιτήρησης, Αναγνώρισης και Στοχοποίησης (C4ISTAR).

6. Διοικητική Μέριμνα.

β. **Διπλωματία:** Κύριος σκοπός της είναι η επίλυση συγκρούσεων χωρίς τη χρήση στρατιωτικής βίας, ή εκμετάλλευση των στρατιωτικών

Εικόνα 1: Οι συλλήψεις του Υβριδικού Πολέμου (πηγή: https://www.securityconference.de/fileadmin/MunichSecurityReport/MunichSecurityReport_2015.pdf)

επιτυχιών σε διεθνείς διαπραγματεύσεις προκειμένου να επιτευχθεί το εθνικό συμφέρον ή ο ΑΝΣΚ ενός πολέμου. Επιμέρους λειτουργίες της, είναι η διαπραγμάτευση, η δημιουργία ή εξάρθρωση συμμαχιών, η συλλογή πληροφοριών και η εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου¹².

γ. **Οικονομικός Πόλεμος:** Αντικείμενο του είναι η στέρηση στον αντίπαλο οικονομικών αγαθών (πόροι, ενέργεια), χρηματοοικονομικών αγαθών και υπηρεσιών¹³. Τα κλασικά εργαλεία Οικονομικού Πολέμου είναι οι κυρώσεις και τα διάφορα παρεμφερή μέτρα όπως το εμπάργκο, το πάγωμα λογαριασμών, κ.α.¹⁴ Τα τελευταία χρόνια προστέθηκαν οι κυβερνοεπιθέσεις σε τράπεζες, ή άλλες οικονομικές υποδομές, καθώς και η παρεμπόδιση χρηματικών συναλλαγών¹⁵.

Συνέπειες του Οικονομικού Πολέμου είναι η υποτίμηση νομισμάτων, οι αλλαγές τιμών αγαθών ή υπηρεσιών και η τελική εξουθένωση της οικονομίας-στόχος¹⁶.

δ. **Κυβερνοεπιθέσεις - κυβερνοπόλεμος:** Πρόκειται για το σύνολο των δράσεων που έχουν ως σκοπό την απρόσκοπτη χρήση του Κυβερνοχώρου από φίλιες δυνάμεις, μαζί με την ταυτόχρονη παρεμπόδιση της χρήσης του από τον εχθρό. Οι επιχειρήσεις Κυβερνοπολέμου διακρίνονται σε¹⁷:

1. Επιχειρήσεις Δικτύων (Computer Network Operations-CNO) που περιλαμβάνουν τις δράσεις για τον έλεγχο ροής δεδομένων μεταξύ δυο ή περισσότερων τοποθεσιών.

7 US Department of Defense, 2007, Irregular Warfare: Joint Operating Concept (JOC), Washington DC, σελ.6, [online], Federation of American Scientists (FAS), πρόσβαση στο <https://fas.org/irp/doddir/dod/iw-joc.pdf>, πρόσβαση 19/11/19

8 White B.J., 2008, 'Some Thoughts on Irregular Warfare', Central Intelligence Agency, 27/06/08 [online], πρόσβαση στο <https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/96unclassified/irregular.htm>, πρόσβαση 22/11/19

9 US Department of Defense, 2007, Irregular Warfare: Joint Operating Concept (JOC), ό.π. σελ.6

10 Hoffman F. G., 2007, Conflict in the 21st Century: Rise of Hybrid Wars, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, Virginia, σελ.36-37, [online], πρόσβαση στο http://www.potomacinstitute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf, πρόσβαση 25/11/19

11 Munich Security Conference Foundation, 2015, 'Hybrid Warfare: Who is Ready?', στο Munich Security Report 2015: Collapsing Order, Reluctant Guardians?, σελ.34-35, 6/2/15, [online], πρόσβαση στο https://www.securityconference.de/fileadmin/MunichSecurityReport/MunichSecurityReport_2015.pdf, πρόσβαση 01/12/19

12 Johnson C., 2007, 'Diplomacy, Bargaining and Negotiation', στο Carlsnaes W., Risse T., Simmons B.A. (επιμ.), Handbook of International Relations, σελ.215-217, Sage Publications, London

13 Barone M.G., 2015, 'The Missing Doctrine of Economic Warfare', Center for Security Studies, 12/01/15, [online], πρόσβαση στο <https://isnblog.ethz.ch/security/the-missing-doctrine-of-economic-warfare/>, πρόσβαση 04/12/19

14 Στο ίδιο

15 Bracken P., 2007, 'Financial Warfare', Foreign Policy Research Institute, 31/09/2007, [online], πρόσβαση στο <https://www.fpri.org/article/2007/09/financial-warfare/>, πρόσβαση 07/12/19

16 Barone M.G., 'The Missing Doctrine of Economic Warfare', ό.π.

17 Butler R.J., 2015, 'Testimony before the House Foreign Affairs Committee Cyber War: Definitions, Deterrence, and Foreign Policy', σελ.2, Center for a New American Security, 30/09/15, [online], πρόσβαση στο http://www.cnas.org/sites/default/files/publications-pdf/CNAS_Testimony_Cyber-War_Butler.pdf, πρόσβαση 08/12/19.

2. Άμυνα Δικτύου Υπολογιστών(Computer Network Defence-CND), ήτοι την προστασία πληροφοριακών δεδομένων που διακινούνται σε ένα δίκτυο.

3. Επιθετικές Επιχειρήσεις Υπολογιστών (Offensive Computer Operations-OCO): Εστιάζουν στην πρόκληση ζημιάς και την συνεπακόλουθη εξουδετέρωση του δικτύου-στόχος, με χρήση κατάλληλου λογισμικού και υλικού.

4. Επιχειρήσεις Εκμετάλλευσης Δικτύου (Computer Network Exploitation-CNE) οι οποίες περιλαμβάνουν την συλλογή πληροφοριών προκειμένου να σχεδιασθεί μια επιχείρηση Κυβερνοπόλεμου.

ε. Πληροφοριακός πόλεμος: Αν και δεν υφίσταται κοινώς αποδεκτός ορισμός, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι οι δράσεις εκείνες που αποσκοπούν στην απόκτηση πλεονεκτήματος έναντι του εχθρού στο πεδίο της Πληροφορίας ως μέσου εφαρμογής ισχύος¹⁸.

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο των Αμερικανικών Ε.Δ., JP 3-13, σκοπός του Πληροφοριακού Πολέμου είναι η απόκτηση **πληροφοριακής κυριαρχίας (information superiority)**, δηλ. της δημιουργίας επιχειρησιακού πλεονεκτήματος από την απρόσκοπτη συλλογή, επεξεργασία και διανομή των πληροφοριών, παράλληλα με την αποστέρηση όλων των ανωτέρω από τον εχθρό¹⁹. Οι απορρέουσες επιχειρήσεις ονομάζονται **Πληροφοριακές Επιχειρήσεις (Information Operations- Info Ops)**. Σύμφωνα με το οικείο νατοϊκό εγχειρίδιο, σκοπός τους είναι ο αντίκτυπος (θετικός ή αρνητικός) στην θέληση και την αντίληψη του υποκειμένου που επιθυμούμε να επηρεάσουμε²⁰. Οι Info Ops διακρίνονται σε:

1. **Επιχειρήσεις Απόκτησης Πληροφοριακής Υπεροχής (Information-based Warfare)** όπου στόχοι είναι η ζημιά στο εχθρι-

κό σύστημα διαχείρισης πληροφοριών και η προστασία του ημετέρου²¹.

2. **Επιθετικές Επιχειρήσεις (Information Attack)**: Περιλαμβάνουν τακτικές ταυτοποίησης του στόχου (target specification), επίθεσης και διαχείρισης αντίληψων (perception management). Ανώτερος σκοπός είναι η πρόκληση σύγχυσης στην αντίληψη και το επίπεδο γνώσης του κοινού-στόχος, έτσι ώστε αυτό να συμπεριφέρεται βάσει των τεθέντων ΑΝΣΚ²². Το γνωστότερο είδος Επιθετικών Επιχειρήσεων είναι οι Ψυχολογικές Επιχειρήσεις (Psychological Operations-PSYOPS).

3. **Αμυντικές Επιχειρήσεις** οι οποίες περιλαμβάνουν μέτρα προστασίας έναντι των επιθετικών επιχειρήσεων με σκοπό τον περιορισμό των αποτελεσμάτων τους και την προστασία της πληροφοριακής υποδομής από την ανεπιθύμητη διαρροή πληροφοριών (OPSEC, INFOSEC, κ.α.)²³.

Μια σημαντική παράμετρος των Πληροφοριακών Επιχειρήσεων είναι η Προπαγάνδα, δηλ. η σκοπίμως λανθασμένη ή αληθοφανής πληροφορία που διαχέεται με σκοπό την αποδιοργάνωση ή την άσκηση επιρροής σε οποιαδήποτε πτυχή της εθνικής ισχύος (πληροφοριακή υποδομή, Ε.Δ., πολιτική ηγεσία, κλπ)²⁴. Διακρίνεται σε «λευκή» (γνωστός πομπός, υψηλή αξιοπιστία), «φαιά» (άγνωστος πομπός, χαμηλή αξιοπιστία) και «μαύρη» (άγνωστος πομπός, ψευδής πληροφορία). Οι τρόποι διεξαγωγής της είναι η παραποίηση της πληροφορίας (distortion), παραπληροφόρηση (misinformation- ακούσια μετάδοση ψευδών πληροφοριών) και η αντιπληροφόρηση (opposing information, αντίθετη άποψη βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα)²⁵. Η αντιμετώπιση της προπαγάνδας γίνεται με τις επιχειρήσεις «αντι-προπαγάνδας» (συλλογή, επεξεργασία, παροχή κατευθύνσεων και ανά-

ληψη δράσης)²⁶.

στ. Υπόθαλην τοπικών ταραχών: Σύμφωνα με μελέτη του ΟΟΣΑ, η δημιουργία τοπικών ταραχών οφείλεται στην αδυναμία μιας κρατικής εξουσίας να παρέχει το αναγκαίο επίπεδο κυριαρχίας, χρηστής διακυβέρνησης και νομής δημοσίων αγαθών. Με άλλα λόγια, η βασική αιτία εμφάνισης τοπικών ταραχών είναι η καταστρατήγηση της ανθρώπινης ανάγκης για ευζωία (physical and social “well-being”)²⁷.

Η συνήθης ακολουθία κλιμάκωσης ξεκινά με την εμφάνιση και εκδήλωση της δυσαρέσκειας του καταπιεζόμενου πληθυσμού, την διεξαγωγή διαμαρτυριών, την αξιοποίηση κάθε νόμιμου μέσου διαμαρτυρίας και (στην χειρότερη περίπτωση) την οργανωμένη βία²⁸. Υπάρχουν τόσο βίαια (ανταρσία, τρομοκρατία, εγκληματικές δράσεις), όσο και μη βίαια μέσα εκδήλωσης ταραχών (π.χ. διαμαρτυρία, δημοσιεύσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καταλήψεις κτιρίων και χώρων, κ.α.)²⁹.

Ποια η διαφορά του με τον πόλεμο όπως τον ξέραμε;

Μια πραγματική ή εν δυνάμει σύγκρουση, κομμάτι της Μακροστρατηγικής ενός δρώντα διεξάγεται σε τέσσερις διαστάσεις: την επιχειρησιακή (ικανότητα στρατευμάτων, ισχύς πυρός, δόγματα, κλπ), την λογιστική (διοικητική μέριμνα, αναπλήρωση απωλειών), την κοινωνική (λαϊκή υποστήριξη, κοινωνική συνοχή, προπαγάνδα) και την τεχνολογική (οπλικά συστήματα, πυρηνικά όπλα, κλπ)³⁰. Εάν ξεφύγουμε από το θέατρο επιχειρήσεων βρίσκουμε και την διπλωματική με την οικονομική διάσταση. Κατά συνέπεια οι αντιμαχόμενοι προσπαθούν να επιβληθούν στους αντιπάλους τους ή να τους παρεμποδίσουν από την κυριαρχία σε μια

ή περισσότερες από αυτές. Προς το τέλος του Ψυχρού Πολέμου εντατικοποιούνται περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν η δράση μη-κρατικών δρώντων (π.χ. αποσχιστικά κινήματα, ομάδες ανταρτών) ο Ηλεκτρονικός Πόλεμος, τα Όπλα Μαζικής Καταστροφής (πλην των πυρηνικών) και οι Ψυχολογικές Επιχειρήσεις.

Η αυγή του 21^{ου} αιώνα προσέθεσε τα τρομοκρατικά χτυπήματα, τις Πληροφοριακές Επιχειρήσεις και τον Κυβερνοπόλεμο στα ήδη υπάρχοντα πεδία αντιπαράθεσης.

Η συνοπτική αυτή εξιστόρηση μας βοηθά να καταλάβουμε ότι από την αρχή του 20^{ου} αιώνα μέχρι και τις μέρες μας, βιώνουμε μια «μετάβαση» από τον πόλεμο όπως τον γνωρίζαμε, σε ένα νέο τρόπο του «μάχεσθαι» (way of fighting). Ορισμένοι αναλυτές μιλούν ακόμα και για «αλλαγή υποδείγματος» (paradigm shift) στον τρόπο διεξαγωγής του.

Γεγονός είναι ότι παρατηρούμε μια διεύρυνση στους τρόπους διεξαγωγής ενός πολέμου. Μέχρι τον 20^ο αιώνα είχαμε έναν «μονοδιάστατο» τρόπο πολέμου που περιελάμβανε μάχες μεταξύ αντιπάλων στρατιωτικών σχηματισμών (τακτικών ή ατάκτων) και ο κύριος στόχος ήταν η καταστροφή του στρατεύματος του εχθρού και όχι οι πολίτες/υπήκοοι του. Με άλλα λόγια, η στρατιωτική ισχύς είχε τα πρωτεία και οι υπόλοιπες διαστάσεις του πολέμου την υπηρετούσαν. Η διπλωματία, η οικονομία, η προπαγάνδα, κλπ, υποστήριζαν και «υπηρετούσαν» την στρατιωτική ισχύ.

Οι απώλειες σε έμψυχο και άψυχο υλικό των δυο παγκοσμίων πολέμων και η πρόσδος σε όλο το φάσμα των επιστημών (από τον θετικό μέχρι και τον νομικό και τον ανθρωπιστικό κλάδο), σε συνδυασμό με την ανάγκη αντιμετώπισης της υπεροχής των ΗΠΑ στην τρέχουσα μεταψυχροπολεμική περίοδο, έφεραν στην επιφάνεια νέα δόγματα στα οποία είναι εμφανής η προσπάθεια μετριασμού (και όχι κατάργησης) της στρατιωτικής ισχύος σε συνδυασμό με χρήση, μη-στρατιωτικών (π.χ. οικονομία, διπλωματία) και μη-φονικών μέσων (π.χ. ψυχολογικές επιχειρήσεις, κυβερνοπόλεμος). Ενδεικτικά αναφέρουμε τα δόγματα του «Πολιτικού Πολέμου» (Political Warfare), εμπνευστής του οποίου ήταν ο διάσημος Αμε-

18 Waltz E., 1998, Information Warfare: Principles and Operations, σελ.20, Artech House, Boston

19 US Department of Defense, 2014, Joint Publication 3-13: Information Operations, change 1 incorporated, σελ. GL-3, [online], προσβάσιμο στον ιστότοπο http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp3_13.pdf, πρόσβαση 12/07/19

20 AJP 3-10, Allied Joint Doctrine for Information Operations, σελ. 1-3, 2009, [online], προσβάσιμο στο < <https://info.publicintellgence.net/NATO-IO.pdf> >, πρόσβαση 12/07/19

21 Waltz E., Information Warfare: Principles and Operations, ό.π., σελ.20

22 Στο ίδιο, σελ.169

23 Στο ίδιο, σελ.157

24 US Department of Defense, 2003, Field Manual 3-05-301: Psychological Operations, σελ.11-3, [online], προσβάσιμο στο < <https://fas.org/irp/doddir/army/fm3-05-301.pdf> >, πρόσβαση 13/07/19

25 Στο ίδιο, σελ.11-2 έως 11-4

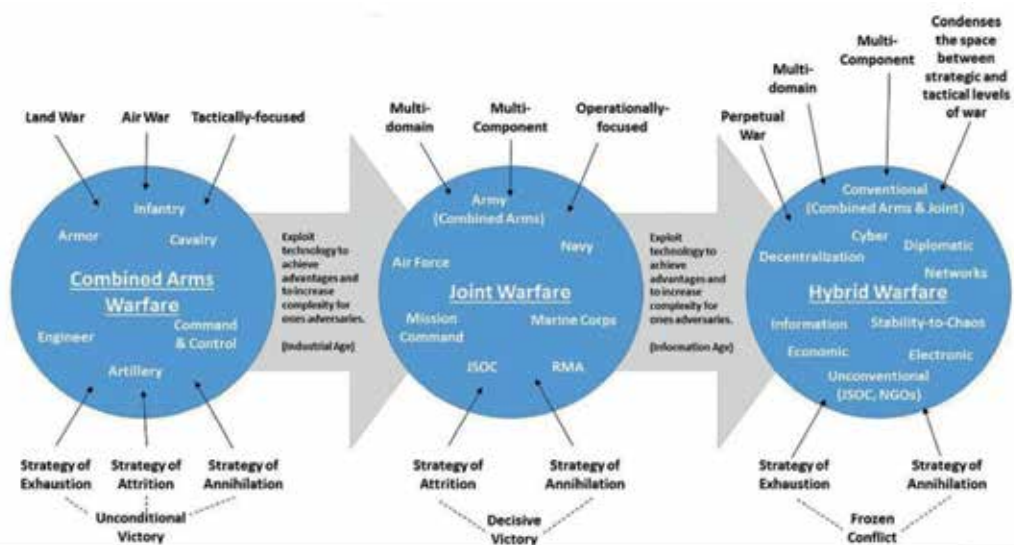
26 Στο ίδιο, σελ. 11-4

27 Renn O., Jovanovic A., Schroeter R., 2011, Social Unrest, OECD/IFP Project on “Future Global Shocks”, σελ.24, [online], προσβάσιμο στο <<http://www.oecd.org/gov/risk/46890018.pdf>>, πρόσβαση 13/07/19

28 Στο ίδιο, σελ.24-30

29 Sharp G., 2013, How Nonviolent Struggle Works, σελ.24-45, The Albert Einstein Institution, Boston

30 Howard M., 2001, ‘Οι διαστάσεις της στρατηγικής’, στο Freedman L. (επιμ.), Πόλεμος, μτφ. Ναλμπάντης Π., εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, σελ. 251

Εικόνα 2: Η πορεία εμφάνισης του Υβριδικού Πολέμου (πηγή: https://www.benning.army.mil/armor/eARMOR/content/issues/2016/JUL_SEP/3Fox-Russia16.pdf)

ρικανός διπλωμάτης Τζωρτζ Κένναν (George Kennan), του «Πολέμου 4^{ης} Γενεάς» (Fourth Generation Warfare-4GW), το Ρωσικό «Δόγμα Γερασίμωφ» και το Κινεζικό δόγμα του «Απεριορίστου Πολέμου» (Unrestricted Warfare).

Εξετάζοντας τα ανωτέρω πολεμικά δόγματα γίνεται εμφανής η διαφορά με τον προϋπάρχοντα τρόπο πολέμου. Συνοψίζεται δε, στα ακόλουθα σημεία:

α. Τα πεδία συγκρούσεως διευρύνονται. Μπορούμε να διακρίνουμε δυο άξονες διεύρυνσης:

1. Ο ένας (κάθετος) εκκινεί από τον άνθρωπο (σύστημα αξιών, ψυχολογική κατάσταση, πνευματική διαύγεια για λήψη αποφάσεων, κλπ), πάει στην κοινωνία (ομάδες ανθρώπων, ομάδες συμφερόντων, συλλογικές αντιλήψεις, κλπ), μη-κρατικούς δρώντες (ΜΚΟ, οργανώσεις, τρομοκρατικές ομάδες, πολυεθνικές εταιρείες, κλπ), το κράτος (σύστημα διακυβέρνησης, νόμοι, υποδομές, κλπ), τις συμμαχίες κρατών (π.χ. NATO, ΕΕ, Αραβικός Σύνδεσμος, κλπ) και τους διεθνείς οργανισμούς (π.χ. ΟΗΕ, APEC)

2. Ο δεύτερος άξονας (οριζόντιος) εκκινεί από τον τρισδιάστατο χώρο και επεκτείνεται στο ηλεκτρομαγνητικό φάσμα, τον Κυβερνο-

χώρο, την Πληροφορία, την Οικονομία, και την Διπλωματία.

β. Η στρατιωτική ισχύς χάνει την «πρωτοκαθεδρία» της, αλλά όχι την κεντρική θέση που κατέχει σε μια σύγκρουση. Πλέον είναι η «πρώτη μεταξύ ίσων» με τις υπόλοιπες διαστάσεις ενός πολέμου.

γ. Κάθε μια από τις διαστάσεις ενός πολέμου αποτελεί πλέον ένα αυθύπαρκτο πεδίο συγκρούσεως υπό την έννοια ότι σε συνάρτηση με την ακολουθούμενη στρατηγική και την χρονική της αλληλουχία, η δράση σε αυτό το πεδίο μπορεί να λαμβάνει χώρα μεμονωμένα, είτε σε αλληλεπίδραση με τα υπόλοιπα.

δ. Διαφαίνεται ότι ο χρόνος διεξαγωγής μιας «υβριδικής» σύγκρουσης τείνει να μεγαλώσει, σε σημείο που το κύριο ζητούμενο είναι η επάρκεια πόρων για συνέχιση των επιχειρήσεων, καθώς και η αντοχή επιτιθεμένων και αμυνομένων.

ε. Όπως είχε επισημάνει πολύ εύστοχα ο έγκριτος αναλυτής Ρόμπερτ Κάπλαν (Robert Kaplan), υπήρχαν δυο αρχέτυπα: ο στρατιώτης και ο μαχητής. Ο πρώτος χαρακτηρίζεται από πειθαρχία, συγκεκριμένο τρόπο ένοπλης δράσης, όρια στη χρήση βίας, βλέπει ως εχθρό του τον αντίπαλο στρατιώτη και διέπεται από

συγκεκριμένες ηθικές αρχές³¹. Ο δεύτερος, είναι πιο απείθαρχος, με λιγότερες ηθικές αρχές και λιγότερους περιορισμούς στη χρήση βίας³². Ως εχθρό του βλέπει περισσότερο την αντίπαλη κοινωνία και τις αντίπαλες κρατικές δομές και δευτερευόντως των αντίπαλο στρατιώτη, αποφεύγοντας τις περισσότερες φορές την ευθεία σύγκρουση μαζί του. Πλέον, τον στρατιώτη και τον μαχητή πλαισιώνουν ο διπλωμάτης, ο οικονομολόγος, ο χάκερ, ο προπαγανδιστής και άλλοι τύποι «άσφαιρων πολεμιστών» που δρουν σε έναν Υβριδικό Πόλεμο.

Παρά τις διαφορές που απαριθμήσαμε, το φαινόμενο του πολέμου παραμένει ενιαίο. Ο Υβριδικός Πόλεμος είναι η προσαρμογή των συγκρούσεων στον τρέχοντα ιστορικό χρόνο. Όπως και στο παρελθόν, κύριο ζητούμενο παραμένει η κατανίκηση του εχθρού με την βέλτιστη χρήση ισχύος και τις ελάχιστες απώλειες. Ή, για να το θέσουμε με όρους κλασικής Στρατηγικής, αυτό που ο Σουν Τσου περιέγραφε ως υποταγή του αντιπάλου χωρίς μάχη³³, και ο Κλαουζεβιτς ως καθοριστικά αποτελέσματα ενός πολέμου ακόμα και αν οι συμπολέμοι είναι «εν δυνάμει»³⁴.

Υβριδικές Επιχειρήσεις

Ο συνδυασμός μέσων και τακτικών που ανήκουν σε δυο ή περισσότερες συνιστώσες του Υβριδικού Πολέμου μας δίνουν τις υβριδικές επιχειρήσεις. Όπως προαναφέρθηκε, στα «κλασσικά» πεδία του τρισδιάστατου χώρου (ξηρά, θάλασσα, αέρας) έρχονται να προστεθούν το ηλεκτρομαγνητικό φάσμα, ο κυβερνοχώρος, το σύστημα λήψεως αποφάσεως του εχθρού, καθώς και το λεγόμενο «ανθρώπινο πεδίο» (human domain), δηλ. η ίδια η προσωπικότητα όλων των εμπλεκόμενων, ήτοι ηθικό, θέληση, ψυχολογική κατάσταση και οι αντιλήψεις του συνόλου στο οποίο ανήκουν (έθνος, κοινωνία, κοινότητα, κ.α.).

Όπως προαναφέρθηκε, αυτοί οι χώροι αντιπαράθεσης συνιστούν πλέον αυθύπαρκτα πεδία συγκρούσεων που έχουν την δυνατότητα να συνδυάζονται με την στρατιωτική ισχύ, να δρουν παράλληλα και επικουρικά προς αυτήν και να συνδυάζονται μεταξύ τους. Αν σε αυτή την πρωτοτυπία προσθέσουμε και την αφομοίωση κάθε τεχνολογικής εξέλιξης, τότε παίρνουμε ένα περίγραμμα των υβριδικών επιχειρήσεων.

Μερικά παραδείγματα τέτοιων επιχειρήσεων είναι:

α. Η δράση Ειδικών Δυνάμεων παράλληλα με την εκτέλεση επιχειρήσεων ηλεκτρονικού πολέμου και κυβερνοπολέμου, με σκοπό την πρόκληση πλήγματος στην εχθρική υποδομή και το σύστημα Διοικήσεως και Ελέγχου.

β. Η διασπορά ψευδών ειδήσεων μέσω διαδικτύου με σκοπό την υπόθαλψη τοπικών ταραχών ή το πλήγμα στις οικονομικές συναλλαγές.

γ. Οι κυβερνοεπιθέσεις στον διοικητικό και οικονομικό ιστό της χώρας-στόχος (όπως έγινε π.χ. το 2007 στην Εσθονία από Ρώσους χάκερς)³⁵.

δ. Η οπλοποίηση των κανόνων δικαίου (ειδικά του Διεθνούς Δικαίου) προκειμένου να προκληθεί στρατιωτική, διπλωματική και οικονομική ζημιά στον αντίπαλο³⁶. Αυτό το είδος διαμάχης συναντάται όλο και πιο συχνά τα τελευταία χρόνια, και ονομάζεται «**Νομικός Πόλεμος**» (**Lawfare** από την σύμπτυξη των λέξεων **Law** και **Warfare**).

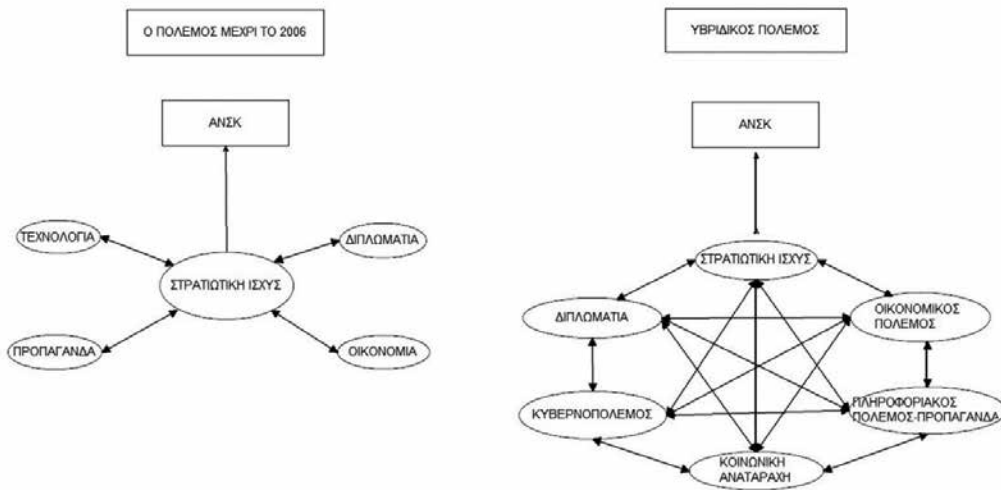
ε. Η δράση μισθοφορικών σωμάτων σε περιοχές ενδιαφέροντος.

στ. Δράσεις αμυντικής, οικονομικής, πολιτιστικής διπλωματίας.

ζ. Κυβερνοδιπλωματία

35 Tamkin E., 2017, '10 Years After the Landmark Attack on Estonia, Is the World Better Prepared for Cyber Threats?', Foreign Policy, 27/04/17, [online], πρόσβαση στο <<https://foreignpolicy.com/2017/04/27/10-years-after-the-landmark-attack-on-estonia-is-the-world-better-prepared-for-cyber-threats/>>, πρόσβαση 15/07/19

36 Magen A., 2011, 'Hybrid War and the "Gulliverization" of Israel', Israel Journal of Foreign Affairs V: 1 (2011), σελ.68, πρόσβαση στο <<http://www.israelcfr.com/documents/5-1/5-1-4-AmichaiMagen.pdf>>, πρόσβαση 15/07/19.

Εικόνα 3: Οι διαφορές του συμβατικού και του Υβριδικού πολέμου

Εικόνα 4: Τα πεδία διεξαγωγής Υβριδικού Πολέμου

Υβριδικές Επιχειρήσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Το κυρίαρχο στοιχείο στο Ελληνικό επιχειρησιακό περιβάλλον είναι η θάλασσα. Ο κύριος πειρωτικός κορμός βρίσκεται «περικυκλωμένος» από το Αιγαίο, το Ιόνιο και την Α. Μεσόγειο. Συνεπώς, η μελέτη εκδήλωσης υβριδικών απειλών και επιχειρήσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον είναι θέμα ζωτικής σημασίας για την άμυνα της χώρας.

Το θαλάσσιο πεδίο (maritime domain) είναι ένα ευνοϊκό πεδίο για διεξαγωγή υβριδικών επιχειρήσεων. Οι θαλάσσιες υβριδικές απειλές εντοπίζονται στους ακόλουθους τομείς και είναι οι εξής³⁷:

α. Εμπορική Ναυτιλία: Δολιοφθορές σε εμπορικά πλοία, διασπορά ψευδών ναυτιλιακών πληροφοριών (navigational spoofing).

β. Κυβερνοχώρος: Κυβερνοεπιθέσεις στα συστήματα εφοδιασμού, λιμενικές εγκαταστάσεις (ειδικά σε καιρό κρίσης), συστήματα ναυτιλίας (GPS), συστήματα ηλεκτρονικών χαρτών (ECDIS), συστήματα παρακολούθησης πρωτοστηρίου σκεύους, και συστήματα κατεύθυνσης μη επανδρωμένων πλοίων (unmanned containers).

γ. Ενεργειακές υποδομές: Επίθεση με φυσική βία (π.χ. πειρατεία, τρομοκρατική ενέργεια) ή με μη θανάσιμα μέσα (πχ κυβερνοεπιθέσεις) εναντίον εγκαταστάσεων εξόρυξης ενεργειακών πόρων, πλοίων μεταφοράς αυτών (π.χ. LNG), ή των αντιστοίχων λιμενικών εγκαταστάσεων (π.χ. σταθμοί υγροποίησης φυσικού αερίου).

δ. Επικοινωνίες: Επιθέσεις εναντίον υποθαλάσσιων καλωδίων επικοινωνίας (οπτικές ίνες), ηλεκτροδότησης ή αγωγών μεταφοράς πόρων (π.χ. πετρέλαιο, νερό).

ε. Περιοχές θαλάσσιας κυριαρχίας: Ενέργειες αμφισβήτησης ζωνών θαλάσσιας όπως η Χωρική Θάλασσα (ΧΘ) και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ).

στ. Δυνάμεις Θαλάσσιας Ασφάλειας: Συγκεκρι-

37 Kremidas-Coutney C., 2018, 'Countering Hybrid Threats in the Maritime Environment', 11/06/18, [online], προσβά-

σιμο στο <<http://cimsec.org/countering-hybrid-threats-in-the-maritime-environment/36553>>, πρόσβαση 18/07/19

λυμμένες επιχειρήσεις (covert operations) εναντίον πολεμικών πλοίων ή πλοίων ακτοφυλακής (βατραχάνθρωποι, κυβερνοεπιθέσεις, κλπ).

ζ. Πληροφορία: Εκστρατείες παραπληροφόρησης και προπαγάνδας σχετικά με την δράση των φιλών Πολεμικών Ναυτικών και Ακτοφυλακών (π.χ. έκνομες δράσεις, περιφρόνηση ανθρώπινης ζωής, κλπ).

Ο Κοσμήτορας της Σχολής Fletcher του πανεπιστημίου Tufts και Ναύαρχος ε.α., Τζέιμς Σταυρίδης (James Stavridis), σε άρθρο του στο περιοδικό του ΠΝ των ΗΠΑ (Proceedings) τον Δεκέμβριο του 2016 περιέγραψε τα πλεονεκτήματα των θαλασσιών υβριδικών επιχειρήσεων. Αυτά είναι³⁸:

α. Πρόκληση ζημιάς με χαμηλή πιθανότητα αναγνώρισης και ταυτοποίησης του επιτιθεμένου. Έτσι, αποφεύγεται η απόδοση ευθυνών από τον αντίπαλο και τη διεθνή κοινότητα.

β. Αιφνιδιασμός.

γ. Αποτελεσματικός έλεγχος των επιχειρήσεων.

δ. Χαμηλό κόστος διεξαγωγής.

Στο ίδιο κείμενο ο Σταυρίδης περιγράφει και τα μέσα διεξαγωγής των επιχειρήσεων, ήτοι πολεμικά πλοία, ακτοφυλακίδες και σε μεγαλύτερο βαθμό πολιτικά σκάφη όπως εμπορικά, αλιευτικά, ταχύπλοα ή ακόμα και απλές βάρκες³⁹.

Ειδικά για την περίπτωση των πολιτικών πλοίων έχουμε έναν πραγματικά «υβριδικό» φορέα. Τα πληρώματα τους φαινομενικά δεν ανήκουν στις Ε.Δ. κάποιου κράτους και δύναται να χαρακτηριστούν από μέλη οργανώσεων έως και «ναυτικοί ευρισκόμενοι σε διακοπές». Αυτό όμως που τους διαφοροποιεί από τις προαναφερθείσες κατηγορίες θαλασσιών είναι μια εμφανής ιεραρχία ανάμεσα τους. Αυτή η πρακτική παρατηρήθηκε το 2014 στην Κριμαία με κεκαλυμμένες Ρωσικές δυνάμεις που δεν έφεραν διακριτικά αλλά διακρινόταν η ύπαρξη μιας αυστηρής ιεραρχίας. Κατ' αντιστοιχία λοιπόν με

38 Stavridis J., 2016, 'Maritime Hybrid Warfare Is Coming', Proceedings, Vol.142/12/1366, December 2016, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.usni.org/magazines/proceedings/2016/december/maritime-hybrid-warfare-coming>>, πρόσβαση 19/07/19

39 Στο ίδιο

τα ρωσικά «μικρά πράσινα ανθρωπάκια» (little green men), έχουμε και τους «μικρούς γαλάζιους ναύτες» της κινεζικής «Τρίτης Θαλάσσιας Δύναμης» (Third Sea Force) που δεν είναι τίποτα άλλο από τις πολιτοφυλακές που επιχειρούν με αλιευτικά σκάφη εξοπλισμένα με Ρ/Ε, ελαφρύ οπλισμό και, σε ορισμένες περιπτώσεις, παρεμβολείς ηλεκτρονικού πολέμου⁴⁰.

Η «υβριδικότητα» στα θαλάσσια μέσα λαμβάνει και άλλες μορφές, με χαρακτηριστικότερα παραδείγματα τις δοκιμές της Ρωσίας και του Ισραήλ (LORA project) που αμφότερες διεξήγαν δοκιμές εκτόξευσης Κ/Β από εμπορικό πλοίο⁴¹.

Οι εξελίξεις αυτές, ώθησαν ορισμένους ερευνητές να κάνουν λόγο για αναβίωση του «Q-ship», δηλαδή ενός τύπου εμπορικού πλοίου της περιόδου του Α'ΠΠ που μπορούσε να φέρει οπλισμό και να εκτελεί συγκαλυμμένες επιχειρήσεις. Με βάση τις σύγχρονες τεχνολογικές δυνατότητες, τα μοντέρνα «Q-ships» θα είναι φορείς από τους οποίους θα μπορούν να διεξάγονται σύνθετες επιχειρήσεις όπως π.χ. ναρκοθέτηση, άφεση (και ανάκτηση) σκαφών Ειδικών Επιχειρήσεων/Ανορθοδόξου Πολέμου, UAVs/Drones, ηλεκτρονικού πολέμου, κλπ⁴².

Σε ένα αεροναυτικό περιβάλλον έχουμε αντίπαλες δυνάμεις να συγκρούονται για την απόκτηση και διατήρηση **Θαλασσιού Ελέγχου (Sea Control)**, δηλαδή την απρόσκοπτη χρήση των θαλασσιών γραμμών επικοινωνιών (Sea Lines of Communications-SLOCs) από τις φίλιες δυνάμεις, με ταυτόχρονη απαγόρευση χρήσης τους από τον εχθρό⁴³. Η αντίστροφη

40 Erickson A.S., Kennedy C.M., 2015, 'Meet the Chinese Maritime Militia Waging a 'People's War at Sea'', The Wall Street Journal, 31/03/15, [online], προσβάσιμο στο <<https://blogs.wsj.com/chinarealtime/2015/03/31/meet-the-chinese-maritime-militia-waging-a-peoples-war-at-sea/>>, πρόσβαση 19/07/19

41 Stott M., 2010, 'Deadly new Russian weapon hides in shipping container', Reuters, 26/04/10, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.reuters.com/article/us-russia-weapon/deadly-new-russian-weapon-hides-in-shipping-container-idUSTR63P2XB20100426>> πρόσβαση 20/07/19

42 Hawken C., 2017, 'Q-Boats and Chaos: Hybrid War on the High Seas', The Strategy Bridge, 07/12/17, [online], προσβάσιμο στο <<https://thestrategybridge.org/the-bridge/2017/12/7/q-boats-and-chaos-hybrid-war-on-the-high-seas/>>, πρόσβαση 27/07/19

43 Till G., 2009, Seapower: A Guide for the Twenty First Century, σελ. 151-152, Routledge, London-New York

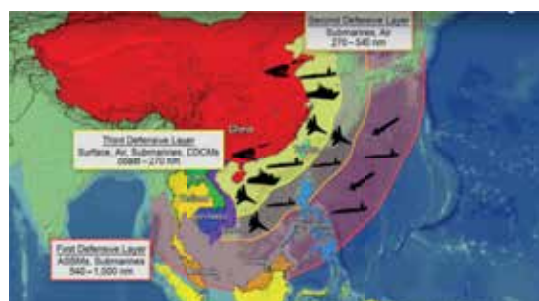
Εικ.3: Δομή ενός συστήματος A2/AD (πηγή: http://www.ndiaquifcoast.com/events/archive/40thSymposium/AFRL_WilcoxAAS2014.pdf)

στρατηγική, δηλαδή η παρεμπόδιση ενάσκησης Θαλασσιού Ελέγχου μαζί με την επακόλουθη ανασφάλεια για τις φίλιες δυνάμεις, ονομάζεται **Απαγόρευση ή Άρνηση Θαλασσιού Ελέγχου (Sea Denial)**⁴⁴. Η προσαρμογή των δυο θεμελιωδών όρων της Ναυτικής Στρατηγικής στην εποχή του Υβριδικού Πολέμου παίρνει τη μορφή δυο δογμάτων: της **Αντιπρόσβασης /Απαγόρευσης Περιοχής (Anti-Access/Area Denial-A2/AD)** και της **Εναέρι-α-Θαλάσσιας Μάχης (Air-Sea Battle-ASB)**.

Η A2/AD είναι το πιο αμυντικό από τα δυο δόγματα και απηχεί, για συγκεκριμένη περιοχή, την παρεμπόδιση πρόσβαση, διεξαγωγής επιχειρήσεων και προβολής ισχύος επί παρακτίου περιβάλλοντος από τον εχθρό⁴⁵. Κατ' επέκταση, αυτό έχει αποτέλεσμα την Απαγόρευση Θαλασσιού Ελέγχου στον εχθρό για την συγκεκριμένη περιοχή. Η δομή της συνδυάζει γεωγραφικά χαρακτηριστικά («καταφύγια», ασφαλή σημεία φιλίων δυνάμεων, δυνατότητα αλληλοκάλυψης οπλικών συστημάτων, κ.α.), εξελιγμένα συστήματα Διοίκησης και Ελέγχου (C4ISTAR) και πολλαπλά στρώμα-

τα άμυνας μέσω ενός συνδυασμού οπλικών συστημάτων και μέσων (συμβατικών και μη) όπως Κ/Β μακράς εμβέλειας, συστοιχίες κατευθυνόμενων βλημάτων (ΣΚΒ), ταχεία σκάφη, σκάφη ανορθοδόξου πολέμου, συστοιχίες πυροβολικού, ελαφρά αεροσκάφη, κ.α.⁴⁶ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η κινεζική δομή A2/AD στην Νότιο Σινική Θάλασσα.

Το «αντίπαλον δέος» του δόγματος A2/AD είναι η **Εναέριο-Θαλάσσια Μάχη (Air-Sea Battle- ASB)**. Ο όρος αναφέρεται σε μια δικτυωμένη και ολοκληρωμένη αεροναυτική δύναμη (networked integrated force) με ικανότητες επίθεσης εις βάθος (attack in depth), αποδιοργάνωσης, καταστροφής και κατανίκησης του εχθρού⁴⁷. Ο στόχος μιας δύναμης ASB είναι η διττός: α) η απόκτηση επίγνωσης κατάστασης (situational awareness) σε όλα τα πεδία υβριδικών συγκρούσεων (ξηρά, θάλασσα, αέρας, κυβερνοχώρος, πληροφορία, κλπ) και, β) η δημιουργία «ρηγμάτων» σε μια αντίπαλη δομή A2/AD μαζί με την συνακόλουθη εκμετάλλευση τους⁴⁸.

Εικ 4: Η Κινεζική δομή A2/AD στην Νότιο Σινική Θάλασσα (πηγή: <https://news.usni.org/2016/10/03/cno-richardson-navy-shelving-a2ad-acronym>)

- 46 Gordon J., Matsumura J., 2013, The Army's Role in Overcoming Anti-Access and Area Denial Challenges, σελ.11-20, Arroyo Center, RAND Corporation, Santa Monica, [online], προσβάσιμο στο http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR200/RR229/RAND_RR229.pdf, πρόσβαση 30/07/19
- 47 Callaway J., 2014, 'The Operational Art of Air-Sea Battle', Center for International Maritime Security, 18/07/14, [online], προσβάσιμο στο <http://cimsec.org/operational-art-air-sea-battle/11913>, πρόσβαση 01/08/19
- 48 US Department of Defense, 2013, 'Air-Sea Battle: Service Collaboration to Address Anti-Access & Area Denial Challenges', σελ.5-7, [online], προσβάσιμο στο <http://archive.defense.gov/pubs/ASB-ConceptImplementation-Summary-May-2013.pdf>, πρόσβαση 01/08/19

Οι επιχειρήσεις ASB διακρίνονται σε δυο φάσεις⁴⁹:

α. Στην αρχική, όπου επιχειρείται απορρόφηση του αντιπάλου πλήγματος, «τύφλωση» των εχθρικών μέσων απόκτησης πληροφοριών, καταστολή εχθρικών όπλων μακράς εμβέλειας και απόκτηση υπεροχής στο φάσμα των υβριδικών επιχειρήσεων.

β. Στην τελική φάση που περιλαμβάνει την προστασία των SLOCs, την αναπλήρωση απωλειών και την εξουδετέρωση των εχθρικών προκεχωρημένων μονάδων.

Εξετάζοντας τα δυο αυτά δόγματα προκύπτει το ερώτημα: ποιο θα επικρατήσει σε μια ενδεχόμενη σύγκρουση; Η απάντηση είναι δύσκολο να δοθεί. Υπάρχουν όμως ορισμένοι κρίσιμοι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται. Αυτοί είναι⁵⁰:

α. Την ύπαρξη μιας ολοκληρωμένης Υψηλής Στρατηγικής (Grand Strategy) που ενσωματώνει τα δόγματα αυτά.

β. Τον βαθμό διακλαδικής/διυπηρεσιακής (inter-agency) συνεργασίας και διαλειτουργικότητας.

γ. Την ύπαρξη αποτελεσματικού βρόχου διαχείρισης πληροφοριών (συλλογή, επεξεργασία, διανομή).

δ. Την επιτυχία των διεξαγομένων επιχειρήσεων Κυβερνοπολέμου.

ε. Την επιτυχή προστασία των οικείων αισθητήρων σε συνδυασμό με την εξουδετέρωση ή/και καταστροφή των εχθρικών.

στ. Την κατατριβή των εχθρικών δυνάμεων εν γένει.

ζ. Την επιτυχή υλοποίηση προληπτικών χτυπημάτων.

Η Ελληνική Περίπτωση.

Η τουρκική επιθετικότητα εκδηλώνεται καθημερινά με αμείωτη ένταση. Μετά τα γεγονότα στον Έβρο και τα νησιά του Α. Αιγαίου, ουδείς αμφισβητεί πλέον την πρόθεση της γείτονος για υπονόμευση της κυριαρχίας της πατρίδας μας. Τα σημεία τριβής μεταξύ Ελλάδος-Τουρκίας εντοπίζονται στο Αιγαίο, δυτικά του 25^{ου} Μεσημβρινού και την Ανατολική Μεσόγειο από το Λιβυκό Πέλαγος μέχρι και την Κύπρο. Κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει μελλοντική κλιμάκωση παράλληλα με γεωγραφική διεύρυνση των προκλήσεων (π.χ. Ιόνιο Πέλαγος, σύνορα με Αλβανία, κλπ).

Με βάση όσα αναλύθηκαν στις προηγούμενες γραμμές, οι τεταμένες ελληνοτουρκικές σχέσεις σε Αιγαίο και Α. Μεσόγειο παρουσιάζουν και υβριδικές όψεις. Πιο συγκεκριμένα:

Σε Μακροστρατηγικό επίπεδο (Υψηλή Στρατηγική), η Τουρκία επιδιώκει την ανάδειξη της σε δύναμη παγκόσμιας εμβέλειας⁵¹. Για τον σκοπό αυτόν δραστηριοποιείται στη γεωγραφική περιοχή που κάλυπτε το «γεωπολιτικό αρχέτυπο» της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και εκμεταλλεύεται την οικονομική, στρατιωτική, βιομηχανική και στρατιωτική της ισχύ για να καθιερωθεί ως ο επικυρίαρχος της εν λόγω περιοχής. Όποια χώρα της αντιτίθεται προσπαθεί να την «συνετίσει». Στην περίπτωση της Ελλάδος συντηρεί μια «παγωμένη» σύγκρουση μέσω της «μεθόδου του σαλαμιού», δηλαδή της μεθοδικής αμφισβήτησης μεμονωμένων πτυχών της κρατικής κυριαρχίας οι οποίες θα κλιμακώνονται όσο δεν υπάρχει αντίδραση από το θιγόμενο μέρος (εδώ την Ελλάδα) και στο τέλος θα καταλήγουν σε απώλεια (μερική ή ολική) της κρατικής κυριαρχίας ή της ικανότητας για εκπλήρωση εξωτερικών δεσμεύσεων⁵² (π.χ. ενεργειακή συνεργασία με Κύπρο-Ισραήλ-Αίγυπτο).

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, οι «υβριδικές»

44 Στο ίδιο, σελ.154

45 Krepinevich A., Watts B., Work R., 2003, Meeting the Anti-Access and Area Denial Challenge, σελ.3, Center for Strategic and Budgetary Assessments, Washington DC, [online], προσβάσιμο στο https://csbaonline.org/uploads/documents/2003_05_20-Anti-Access-Area-Denial-A2-AD.pdf, πρόσβαση 27/07/19

49 Tol v. J., Gunzinger M., Krepinevich A., Thomas J., 2010, Air Sea Battle: A Point-of-Departure Operational Concept, σελ.53-74, Center for Strategic and Budgetary Assessments (CBSA), Washington DC, [online], προσβάσιμο στο <http://csbaonline.org/publications/2010/05/airsea-battle-concept/>, πρόσβαση 02/08/19

50 Tancredi S.J., 2013, Anti-Access Warfare: Countering A2/AD Strategies, σελ.238-248, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland

51 Aydintasbas A., 2020, 'The Turkish Sonderweg: The New Turkey's Role in the Global Order', European Council on Foreign Relations, 02/04/20, [online], προσβάσιμο στο https://www.ecfr.eu/article/commentary_the_turkish_sonderweg_the_new_turkeys_role_in_the_global_order, πρόσβαση 25/04/20

52 Schelling T.C., 2008, Arms and Influence, σελ.66,77, Yale University Press, New Haven and London

συνιστώσες που τίθενται σε εφαρμογή για να μετουσιωθεί σε πράξη η ανωτέρω στρατηγική είναι:

α. Στρατιωτική ισχύς: Εδώ έχουμε τη δράση των Ε.Δ., των δυνάμεων ασφαλείας (Αστυνομία, Ακτοφυλακή) και παραστρατιωτικών τμημάτων. Σκοπός είναι η υλική, ψυχολογική και φυσική καταπόνηση των Ελληνικών Ε.Δ. και Σωμάτων Ασφαλείας (Σ.Α.). Χαρακτηριστικότερες ενέργειες και τακτικές είναι:

1. Οι παραβάσεις FIR και παραβιάσεις εθνικού εναερίου χώρου (ΕΕΧ) από αεροσκάφη της τουρκικής ΠΑ.

2. Οι παρενοχλήσεις Ελληνικών πλοίων (πολεμικά, πλωτά ΛΣ ή εμπορικά) από πλοία του τουρκικού ΠΝ και της Ακτοφυλακής. Ενδεικτικά παραδείγματα είναι η επακούμηση της κανονιοφόρου ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ⁵³, ο «εμβολισμός» του ΠΑΘ ΓΑΥΔΟΣ από πλοία της Ακτοφυλακής⁵⁴ και οι πρόσφατοι επικίνδυνοι χειρισμοί ανάμεσα σε πλωτό σκάφος του ΛΣ και Τουρκική ακταιωρό τον Μάρτιο του 2020⁵⁵ και οι επικίνδυνοι χειρισμοί της Φ/Γ ΚΕΜΑΛΡΕΙΣ με αποτέλεσμα την επακούμηση της Φ/Γ ΛΗΜΝΟΣ επί αυτής, τον Αύγουστο του 2020.

3. Οι απόπειρες βίαιης εισδοχής παρανόμων μεταναστών από τον Έβρο στις αρχές του 2020. Ομάδες παρανόμων μεταναστών (στις οποίες φημολογείται να έχουν παρεισφρήσει πράκτορες της ΜΙΤ και παραστρατιωτικοί) πετούσαν χημικά και πέτρες υπό την ανοχή των Τουρκικών αρχών. Πρόκειται για την πλέον «υβριδική» επίθεση εναντίον της Ελλάδος καθόσον ένα ετερόκλητο πλήθος από μη-στρατιωτικές δυνάμεις (ομάδες παρανόμων μεταναστών, αστυνομία) αμφισβητεί ευθέως την εθνι-

κή μας κυριαρχία, χωρίς να υπάρχει επίσημη κήρυξη πολέμου, επιχειρώντας να παραβιάσει τα σύνορα με ενέργειες πρόκλησης φυσικής φθοράς.

4. Η αθρόα προσέλευση παρανόμων μεταναστών στα νησιά του Α. Αιγαίου που συντελεί στην κόπωση των πληρωμάτων του ΠΝ και του ΛΣ, τα οποία δρουν στις περιοχές αυτές. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο φακός της κάμερας έχει «συλλάβει» σκάφη της τουρκικής ακτοφυλακής να « συνοδεύουν » ή ακόμα και να διακινούν λέμβους παρανόμων μεταναστών μέχρι την οριογραμμή με την Ελλάδα⁵⁶.

5. Η συνεχής παρουσία τουρκικών μονάδων στο Αιγαίο και την Α. Μεσόγειο σε συνδυασμό με τη χρήση νέας τεχνολογίας (π.χ. UAV).

β. Διπλωματία: Η Τουρκική διπλωματία έχει τριπλό σκοπό: την αμφισβήτηση με κάθε δυνατό μέσο της Ελληνικής κρατικής κυριαρχίας, τη διπλωματική απομόνωση της χώρας μας και τη δημιουργία επιπλέον μετώπων μέσω συμμαχιών και νομικών συμφωνιών. Πιο συγκεκριμένα:

1. Διεξαγωγή «Νομικού Πολέμου» (Lawfare) μέσω της κατά το δοκούν ερμηνείας του Διεθνούς Δικαίου που οδηγεί σε αμφισβητήσεις εθνικής κυριαρχίας (χωρικά ύδατα, εναέριος χώρος, καθεστώς κυριαρχίας νήσων) και κυριαρχικών δικαιωμάτων (FIR, υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ, Έρευνα-Διάσωση, κ.α.).

2. Η δέσμευση περιοχών μέσω αγγελιών (NAVTEX, NAVWARNS, NOTAMs) για εκτέλεση ασκήσεων επί συνεχούς βάσεως.

3. Η υπογραφή του Μνημονίου (ΜοU) με την διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση της Λιβύης (GNA) για την οριοθέτηση της ΑΟΖ των δυο χωρών, η οποία φυσικά και διαστρεβλώνει κάθε έννοια Διεθνούς Δικαίου.

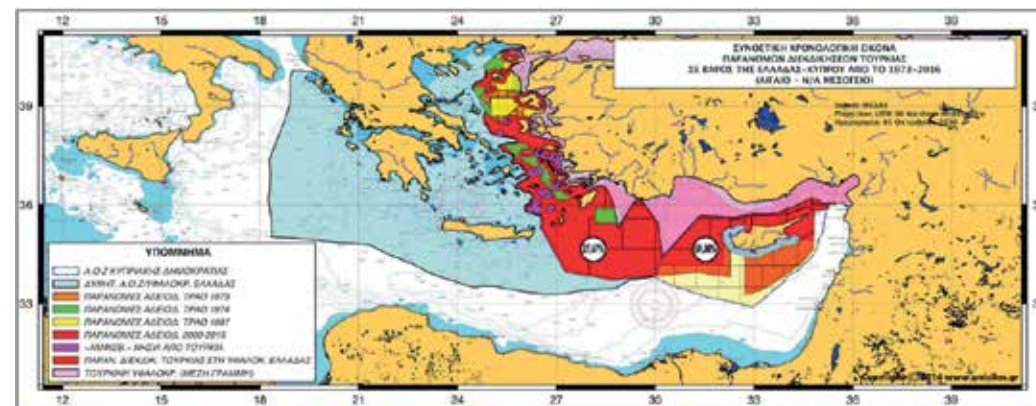
4. Η υπογραφή της αμυντικής συμφωνίας με την Αλβανία στην οποία προβλέπεται η εγκατάσταση 30.000 μουσουλμάνων σε ΚΥΤ στην περιοχή της Β. Ηπείρου⁵⁷.

53 CNN Greece, 2018, 'Σοβαρό Περιστατικό με Τουρκική Ακταιωρό στα Ίμια', 17/01/18, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.cnn.gr/news/ellada/story/113856/sovaro-peristatiko-me-toyrkiki-aktaio-ro-sta-imia>>, πρόσβαση 26/04/20

54 ΣΚΑΪ, 2018, 'Ίμια: Τουρκική Ακταιωρός εμβόλισε Σκάφος του Λιμενικού-Τι λένε οι Τούρκοι', 13/02/18, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.skai.gr/news/greece/imia-tourkiki-aktaio-ro-embolise-skafos-tou-limenikou-ti-lene-oi-tou>>, πρόσβαση 26/04/20

55 Σουλιώτης Γ., 2020, 'Το Παρασκηνίο του Εμβολισμού στην Κω', Η Καθημερινή, 12/03/20, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.kathimerini.gr/1068719/article/epikairothta/ellada/to-paraskhnio-toy-embolismou-sthn-kw>>, πρόσβαση 27/04/20

56 Μπαλτζώνης Ι., 2020, 'Το νέο σχέδιο της Τουρκίας κατά της Ελλάδος στην Αλβανία', Liberal.gr, 10/04/20, [on-

Εικ.5: Οι Τουρκικές διεκδικήσεις σε Ελλάδα και Κύπρο. (πηγή: <<http://www.elisme.gr/gr/2013-01-07-19-12-14/item/1-2>>)

5. Αμφισβήτηση στην Α. Μεσόγειο των Ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων λαμβάνει χώρα με παρενοχλήσεις πλοίων Ελληνικών συμφερόντων από Τουρκικά πολεμικά πλοία και με εκτέλεση ερευνών από Τουρκικά ερευνητικά πλοία στην Ελληνική Υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, όπως ακριβώς έγινε με το ερευνητικό Oruc Reis το διάστημα Ιουλίου-Οκτωβρίου 2020.

6. Αμφισβήτηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας με τις ανωτέρω ενέργειες (κινήσεις ερευνητικών και πλωτών γεωτρήσεων στην ΑΟΖ).

7. Ενέργειες απομόνωσης της Ελλάδος από τα τεκταινόμενα στην περιοχή, όπως π.χ. η μη πρόσκληση της χώρας μας στο συνέδριο του Βερολίνου για τη Λιβύη, τον Ιανουάριο του 2020.

γ. Οικονομικός πόλεμος: Οι όψεις του φαινομένου αυτού εντοπίζονται σε τρία πεδία:

1. Στην προσπάθεια της Τουρκίας να μεγιστοποιήσει το «μερίδιό» της από τους ενεργειακούς πόρους της Α. Μεσογείου με τις προαναφερθείσες ενέργειες που στοχεύουν στην ανατροπή της υπό διαμόρφωση αρχιτεκτονικής ενεργειακής ασφάλειας στην περιοχή.

2. Στην παράνομη αλιεία (Illegal Uninterrupted Fishing-IUU) από οργανωμένες κινήσεις Τούρκων αλιέων που κινούνται ορισμένες

[online], προσβάσιμο στο <<https://www.liberal.gr/apopsis/to-neo-schedio-tis-tourkias-kata-tis-ellados-stin-albania/296583>>, πρόσβαση 28/04/20

φορές και εντός ΕΧΘ και οι καταγγελίες για τη δράση τους έχουν φτάσει μέχρι και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁵⁸.

3 Σε δραστηριότητες οργανωμένου εγκλήματος (π.χ. διακίνηση ναρκωτικών) και την φημολογούμενη σχέση τους με το Τουρκικό βαθύ κράτος⁵⁹.

4 Στη δοκιμασία που θέτουν την οικονομία οι μεταναστευτικές ροές από τα μικρασιατικά παράλια.

δ. Κυβερνοπόλεμος: Μέχρι στιγμής οι συγκρούσεις περιορίζονται μεταξύ ομάδων που φαινομενικά δεν έχουν σχέση με οποιαδήποτε κρατική δομή. Παρ' όλα αυτά δεν λείπουν ενέργειες εναντίον του κρατικού μηχανισμού, όπως το 2017, όταν μια τουρκική ομάδα χάκερς με διαφανόμενη σχέση με κέντρα εξουσίας, «κατέβασε» την ιστοσελίδα του δήμου Λήμνου⁶⁰.

ε. Πληροφοριακές επιχειρήσεις- Ψυχολογικές Επιχειρήσεις- Προπαγάνδα: Αναμφίβολα πρόκειται για το πεδίο στο οποίο οι Τούρκοι δια-

58 Ναυτεμπορική, 'Σε Βουλή και Κομισιόν η παράνομη δραστηριότητα Τούρκων αλιέων στο Αιγαίο', 05/09/19, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.naftemporiki.gr/story/1388406/se-bouli-kai-komision-i-paranomi-drastiriotita-tourkon-alieon-sto-aigaiο>>, πρόσβαση 03/08/19

59 Soyler M., 2015, The Turkish Deep State: State Consolidation, Civil-Military Relations and Democracy, σελ.132-169, Routledge, London-New York

60 Οικονόμου Τ., 2017, 'Ο κρυφός πόλεμος των Ελλήνων χάκερ με τους Τούρκους', CNN Greece, 06/07/17, προσβάσιμο στο <<https://www.cnn.gr/tech/story/88059/okryfos-polemos-ton-ellinon-xaker-me-toys-toyrkoys>>, πρόσβαση 04/08/19

πρέπουν. Οι συμβολισμοί και η προσπάθεια δημιουργίας εντυπώσεων είναι έκδηλοι. Μερικά παραδείγματα είναι:

1. Οι δηλώσεις για «τα σύνορα της καρδιάς» του προέδρου Ερντογάν και σε τακτικό επίπεδο, οι παρενοχλήσεις των τουρκικών πολεμικών σκαφών σε σκάφη Ελληνικών συμφερόντων και τα προσβλητικά μηνύματα που εξέπεμπε το ερευνητικό «Barbaros» κατά την παρενόχληση του από Ελληνική φρεγάτα τον Οκτώβριο του 2018⁶¹.

2. Η δημιουργία εντυπώσεων γύρω από τη διεξαγωγή της άσκησης «Γαλάζια Πατρίδα» στις αρχές του 2019, της οποίας το μέγεθος και η διεξαγωγή υπερτονίστηκαν, κυκλοφόρησαν ψεύτικες φωτογραφίες και έγιναν δηλώσεις για την ισχύ της Τουρκίας και τον φόβο των Ελλήνων⁶².

3. Οι «εμπρηστικές» δηλώσεις Τούρκων αξιωματούχων ότι η Ελλάδα παραβίασε τα «ανθρώπινα δικαιώματα» των «μεταναστών» που προσπαθούσαν να «εισέλθουν» (sic) στον Έβρο και τα νησιά.

4. Η προβολή μιας «σύγχρονης» και δυτικόστροφης Τουρκίας, όπως αυτή προβάλλεται μέσα από τις αντίστοιχες σειρές που προβάλλονται στα ΜΜΕ.

στ. Υπόθαλη τοπικών ταραχών: Η προσπάθεια προσεταιρισμού της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη και των προσφύγων/παρανόμων μεταναστών αποτελεί μια προσπάθεια δημιουργίας εν δυνάμει εστιών ταραχών.

Η «υβριδικότητα» των παραπάνω ενεργειών οφείλεται σε δυο παράγοντες:

α. «Θολώνουν» τα όρια μεταξύ πολέμου και ειρήνης. Υπάρχει το εξής παράδοξο: ενώ οι δυο χώρες είναι «σύμμαχοι» ως μέλη του ΝΑΤΟ και ενώ δεν έχει κηρυχθεί πόλεμος, υπάρχουν οι

επιμέρους εστίες σύγκρουσης που αναφέρθηκαν παραπάνω, οι οποίες δεν συνιστούν μεν πολεμική ενέργεια αλλά είναι ενδεικτικές των Τουρκικών διεκδικήσεων εναντίον της Ελλάδος.

β. Πολλές από τις προαναφερθείσες ενέργειες αφορούν περισσότερες της μιας συνιστώσες του Υβριδικού Πολέμου. Μερικά παραδείγματα είναι:

1. Οι κινήσεις των μονάδων των Τουρκικών Ε.Δ. που εκτός της συνιστώσας της στρατιωτικής ισχύος εξυπηρετούν τον διεξαγόμενο «Νομικό Πόλεμο» (Lawfare) και τη συμμαχία της Τουρκίας με την κυβέρνηση της Τρίπολης στη Λιβύη.

2. Οι μεταναστευτικές ροές, οι οποίες εξυπηρετούν τόσο την υπόθαλη τοπικών ταραχών εντός της Ελληνικής επικράτειας όσο και την άσκηση διπλωματικής πίεσης στην Ε.Ε. για παροχή χρηματικών οφελών.

3. Ο Lawfare των αμφισβητήσεων των ΑΟΖ Ελλάδος και Κύπρου εξυπηρετεί και τη συνιστώσα του Οικονομικού Πολέμου μέσω της υφαρπαγής των ενεργειακών πόρων στις προαναφερθείσες θαλάσσιες ζώνες.

Ποιος είναι ο σκοπός των τουρκικών υβριδικών επιχειρήσεων; Η εξεύρεση νέων και πρωτότυπων τρόπων ενεργειών προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις ελληνικές αδυναμίες και να προκαλέσουν τη λεγόμενη στρατηγική εξουθένωση (strategic overextension) της Ελλάδος, δηλ. την αναντιστοιχία απειλών και μέσων αντιμετώπισης αυτών⁶³. Αυτή η απευκταία εξέλιξη μπορεί να έχει ένα εύρος δυσάρεστων συνεπειών για την πατρίδα μας, οι οποίες κυμαίνονται μεταξύ δυο άκρων: α) της απώλειας εθνικής κυριαρχίας (έδαφος, θαλάσσιες/εναέριες ζώνες κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων), και β) της «φινλανδοποίησης», δηλαδή την πλήρη εξάρτηση και τον περιορισμό των κινήσεων της χώρας μας από τις «ορέξεις» της Άγκυρας κατά το πρότυπο των σχέσεων Φινλανδίας-ΕΣΣΔ κατά τον Ψυχρό Πόλεμο⁶⁴.

63 Παπασωτηρίου Χ., 2004, Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική 6ος-11ος Αιώνας, σελ.34, δ' έκδοση, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα
64 Μελακοπίδης Κ., 1998, Λεξικό Διεθνών Σχέσεων και Εξωτερικής Πολιτικής, σελ.494, εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, η Τουρκική επιθετικότητα έχει κοπάσει. Η πανδημία του κορωνοϊού έχει σοβαρές επιπτώσεις στην Τουρκική κοινωνία και οικονομία, ενώ το διπλωματικό παρασκήνιο σε συνδυασμό με τη νέα Αμερικανική Προεδρία δεν παρέχει περιθώρια δραστηρίων κινήσεων. Οι ενδείξεις όμως, συντείνουν στο γεγονός ότι η Τουρκία θα κλιμακώσει στο εγγύς μέλλον⁶⁵. Ενδεχόμενες μελλοντικές υβριδικές απειλές εκ μέρους της Τουρκίας, εκτιμάται ότι θα περιλαμβάνουν:

α. Στον τομέα της στρατιωτικής ισχύος:
1. Την εντατικοποίηση της προσπάθειας αμφισβήτησης εθνικής κυριαρχίας και καταπόνησης (υλικής, φυσικής, ψυχολογικής) των Ε.Δ. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω παραβάσεων/παραβιάσεων, επίδειξης νέας τεχνολογίας (π.χ. UAVs), αιφνιδιαστικών κινήσεων των μονάδων τους (π.χ. μια μελλοντική εμφάνιση του υπό ναυπήγηση ελικοπτεροφόρου TCG ANADOLU με συνοδά πλοία στο Ιόνιο) και παρενοχλήσεων μονάδων των Ελληνικών Ε.Δ. και των Σ.Α.

2. Σε περίπτωση απόφασης της ηγεσίας της γείτονος για κλιμάκωση, δεν θα πρέπει να θεωρούνται απίθανα η πρόκληση ενός θερμού επεισοδίου με κατάληψη βραχονησίδας ή εκτεταμένες επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου εναντίον ζωτικών στρατιωτικών και λοιπών κρατικών υποδομών (π.χ. σύστημα εναέριας κυκλοφορίας, ιστοσελίδα Πολιτικής Προστασίας, Σύστημα Διοίκησης και Ελέγχου Ενόπλων Δυνάμεων, κλπ).

3. Δεν θα πρέπει να θεωρείται απίθανη η εμφάνιση τουρκικών «Q-ships». Εάν η Τουρκική Ηγεσία αποφασίσει να κλιμακώσει τις σχέσεις της με την χώρα μας, δεν θα πρέπει να αιφνιδιαστούμε εάν δούμε στο Αιγαίο, το Ιόνιο ή την Α. Μεσόγειο εμπορικά πλοία με εικονικές νηολογήσεις και στοιχεία, να μεταφέρουν μονάδες ειδικών δυνάμεων για δολιοφθορές, ή να έχουν κρυμμένους εκτοξευτήρες Κ/Β, ή ακόμα και να χρησιμοποιηθούν ως φορείς διεξαγωγής επιχειρήσεων ηλεκτρονικού πολέμου, κυβερνοπολέμου ή/και επιχειρήσεων με Μη

65 In.gr, 2020, 'Η Τουρκία απειλεί ότι θα επιστρέψει στο Αιγαίο', [online], προσβάσιμο στο <<https://www.in.gr/2020/04/02/politics/tourkia-apeilei-oti-tha-epistrepsei-sto-aigaio/>>, πρόσβαση 26/04/20

Επανδρωμένα Αεροσκάφη (drones).

4. Εκτέλεση δολιοφθορών εναντίον υποδομών. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος σε ένα περιβάλλον όπως του Αιγαίου είναι η καταστροφή των υποθαλασσίων καλωδίων και αγωγών που διατρέχουν το Αιγαίο. Σε μια τέτοια περίπτωση, τα νησιά μας θα βρεθούν χωρίς ηλεκτροδότηση, υδροδότηση και επικοινωνίες, καθιστάμενα ιδανικός στόχος για οποιονδήποτε κακόβουλο...

β. Στον τομέα της διπλωματίας:
1. Εμβάθυνση της συνεργασίας με την Αλβανία για δημιουργία σημείου τριβής ως προς την οριοθέτηση της ΑΟΖ στο Ιόνιο και άλλα θέματα (π.χ. ανακίνηση ανύπαρκτου θέματος «Τσαμουριάς» και μεταφορά αριθμού προσφύγων/παρανόμων μεταναστών στα ελληνοαλβανικά σύνορα).

2. Δημιουργία «διπλωματικού αντίβαρου» μέσω της σύμπραξης με φίλα προσκείμενα κράτη όπως η Γερμανία, η Ισπανία και η Ιταλία. Παράλληλα, είναι σίγουρο ότι θα επιχειρηθεί μια «επίθεση φιλίας και καλών προθέσεων» στις ΗΠΑ.

3. Συνέχιση της συνεργασίας και της στρατιωτικής αρωγής στην κυβέρνηση της Τριπόλεως στη Λιβύη (GNA).

4. Προσπάθεια εξουδετέρωσης των τριμερών συνεργασιών του Ελληνισμού (Ελλάδα-Κύπρος) με το Ισραήλ και την Αίγυπτο. Αυτή θα επιχειρηθεί μέσω του δέλεαρ των μεγαλύτερων οφελών στις ΑΟΖ (και κατά συνέπεια των ενεργειακών κοιτασμάτων) με βάση την Τουρκική οριοθέτηση.

5. Αδρανοποίηση όσων στρατιωτικών/διπλωματικών κινήσεων είναι αντίθετες με τα συμφέροντα της στην Α. Μεσόγειο και στις οποίες εμπλέκεται και η Ελλάδα. Το πρώτο πεδίο μιας τέτοιας διάδρασης είναι η Λιβύη. Η Τουρκία θα προσπαθήσει να «τορπιλίσει» την υπό δημιουργία επιχείρηση της Ε.Ε. «EIPHHN» (EUNAVFORMED "IRINI") προσεγγίζοντας τα κράτη-μέλη που διατηρούν μια επαμφοτερίζουσα στάση απέναντι της (Ιταλία, Μάλτα).

6. Διεξαγωγή Lawfare με τους ακόλουθους τρόπους:

α. Δημιουργία νομικού πλαισίου για αμφισβήτηση της Ελληνικής κυριαρχίας σε Αιγαίο και Α. Μεσόγειο (ΑΟΖ, ενεργειακά) με

απώτερο σκοπό τις διαπραγματεύσεις σε ένα μεγάλο εύρος θεμάτων και την συνακόλουθη αύξηση της πιθανότητας να αποκομίσει κέρδη ως προς τη δική της εθνική κυριαρχία. Το μνημόνιο με την GNA στη Λιβύη εντάσσεται σε αυτήν ακριβώς την κατηγορία.

β. Συνέχιση δέσμευσης περιοχών μέσω Αγγελιών (NAVTEX, NAVWARNS, NO-TAMs, κλπ).

γ. «Ανάδειξη» ανύπαρκτης μειονότητας σε περιοχή άμεσου γεωπολιτικού ενδιαφέροντος. Μια πιθανή περίπτωση αποτελούν τα Δωδεκάνησα, για τα οποία ήδη έχει κάνει μνεία από το 2001 ο πρώην ΥΠΕΞ και Πρωθυπουργός, Αχμέτ Νταβούτογλου⁶⁶.

δ. Συνέχιση της δράσης των Τουρκικών ερευνητικών και γεωτρύπανων στην Α. Μεσόγειο (εντός της Ελληνικής και Κυπριακής ΑΟΖ). Δεν θα πρέπει να θεωρείται απίθανη μια επανεμφάνιση του Oruc Reis σε νέα αμφισβητούμενη περιοχή ή η έλευση ενός πλωτού γεωτρύπανου.

ε. Παρενόχληση πλοίων Ελληνικών συμφερόντων (εμπορικά ή ερευνητικά) επί της Ελληνικής Υφαλοκρηπίδας.

γ. Στον τομέα της οικονομίας, ενδέχεται να συνεχιστεί η παράνομη δραστηριότητα των Τούρκων αλιέων, όπως και το οργανωμένο έγκλημα. Σε περίπτωση απόφασης για κλιμάκωση εκ μέρους της Τουρκικής ηγεσίας δεν θα πρέπει να αποκλειστούν και οι κυβερνοεπιθέσεις σε οικονομικές υποδομές (π.χ. τραπεζικό σύστημα, λογαριασμοί, λιμενικές εγκαταστάσεις, κλπ), κατά τα πρότυπα των κυβερνοεπιθέσεων στην Εσθονία το 2007.

δ. Όσον αφορά τον Κυβερνοπόλεμο αναμένεται να συνεχιστεί ο «πόλεμος» μεταξύ χάκερ ενώ επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας θα αποφευχθούν για να μην φανεί το πλήρες εύρος δυνατοτήτων της τουρκικής πλευράς, πλην της περίπτωσης κλιμάκωσης και σαφούς επίδειξης επιθετικών προθέσεων.

ε. Στον τομέα των Πληροφοριακών Επιχειρήσεων αναμένεται να συνεχιστούν ενέργειες όπως:

66 Νταβούτογλου Α., 2010, Το Στρατηγικό Βάθος: Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας, σελ.279, β' έκδοση, μτφ. Ραπτόπουλος Ν., εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα

1. Ναυτική παρουσία του Τουρκικού ΠΝ (ΤΠΝ) σε χώρους ενδιαφέροντος (π.χ. Αιγαίο, Α. Μεσόγειος, Λιβυκό Πέλαγος).

2. Προβολή των τουρκικών διπλωματικών θέσεων και ερμηνείας του Διεθνούς Δικαίου.

3. Συνέχιση προβολής ήπιας ισχύος με προβολή πλασματικών εικόνων για την Τουρκία (σειρές, τηλεπαιχνίδια, κ.α.) και σκοπό τη δημιουργία φοβικού συνδρόμου καθώς και καλλιέργειας αισθήματος πτοπαθείας έναντι της γειτονικής χώρας.

4. Πρόκληση αναταραχών (οικονομικές, κοινωνικές) μέσω διασποράς ψευδών ειδήσεων. Όπως μας έδειξε το παράδειγμα της κατάληψης του Σταθμού Λαρίσης από πρόσφυγες/μετανάστες τον Μάιο του 2019⁶⁷, η μέθοδος αυτή μπορεί να δημιουργήσει χάος σε ελάχιστο χρόνο.

στ. Υπόθαληση τοπικών ταραχών: Πρόκειται ίσως για το πιο επικίνδυνο σενάριο για μια ελληνοτουρκική διαμάχη.

1. Το χειρότερο ενδεχόμενο συνίσταται στην δημιουργία ταραχών εντός δομών φιλοξενίας ή σε περιοχές που διαβίει η μουσουλμανική μειονότητα, ή κάποιο επεισόδιο μεταξύ φαράδων. Σκοπός είναι η επέμβαση των Τουρκικών Ε.Δ. για να «σώσουν» τους ομόθρησκους/ομοεθνείς τους που «καταπιέζονται».

2. Υπάρχει και η ηπιότερη προσέγγιση, που δεν είναι άλλη από τον προσεταιρισμό του πληθυσμού των νήσων του Α. Αιγαίου με υποσχέσεις για επενδύσεις και κάλυψη αναγκών όπως είχε συμβεί το 2013 με αφορμή την υπόσχεση για ναυπήγηση πλωτού νοσοκομείου⁶⁸. Δεν θα πρέπει να θεωρείται απίθανη μια εκστρατεία παροχολογίας (π.χ. φθινότερο ρεύμα ή ιατροφαρμακευτικές διευκολύνσεις) από την πλευρά της Τουρκίας προς του κατοίκους των νησιών του Α. Αιγαίου.

67 Έθνος,2019,Πρόσφυγες κατέλαβαν τον Σταθμό Λαρίσης', 05/04/19, [online], προσβάσιμο στο <https://www.ethnos.gr/ellada/30972_prosfyges-katelaban-ton-stathmo-larisis-den-ekteloyntai-dromologia>, πρόσβαση 07/08/19

68 Το Βήμα, 2013, 'Η Τουρκία ετοιμάζει πλωτό νοσοκομείο για τα νησιά του Αιγαίου', 18/02/13, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.tovima.gr/2013/02/18/society/i-toyrkia-etoimazei-plwto-nosokomeio-gia-ta-nisia-toy-aiqaiou/>>, πρόσβαση 07/08/19

Αντιμετώπιση των Τουρκικών υβριδικών απειλών: Άξονες δράσης.

Μια «υβριδική» επίθεση θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με μια εξίσου «υβριδική» απόκριση. Στην τρέχουσα ιστορική και γεωπολιτική συγκυρία, η «υβριδική» αντιμετώπιση της Τουρκίας θα πρέπει να εκκινεί από δυο φράσεις του Σουν Τσου. Η πρώτη είναι ότι «η ανώτερη μορφή στρατηγικής είναι το να ματαιώνεις τα σχέδια του εχθρού⁶⁹». Η δεύτερη, ως απόρροια της πρώτης είναι ότι «η χειρότερη επιλογή απ' όλες είναι να πολιορκείς τειχισμένες πόλεις⁷⁰».

Αυτές οι φράσεις θα πρέπει να αντιπροσωπεύουν τους δυο βασικούς μακροστρατηγικούς άξονες μας. Έναν «εξωστρεφή» που αφορά την ανάληψη δράσεων εκτός Ελλάδος, και έναν «εσωστρεφή». Την ακύρωση κάθε εις βάρος μας ενέργειας της Τουρκίας και τη θωράκιση μας από «υβριδικές» απειλές αντίστοιχα. Βασικό προαπαιτούμενο σε αυτό το επίπεδο είναι η πολιτική βούληση για επιτυχή αντιμετώπιση των Τουρκικών μεθοδεύσεων, η ορθή ανάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος και η ρεαλιστική διάγνωση δυνατοτήτων και μειονεκτημάτων.

Η ακύρωση της στρατηγικής του αντιπάλου συνίσταται στην ανάληψη ενεργειών, τέτοιων που θα δημιουργήσουν πρόβλημα στα πεδία εξωτερικής δραστηριοποίησης της Τουρκίας (Λιβύη, Βαλκάνια, Κεντρική Ασία, Κέρας της Αφρικής, Μέση Ανατολή) και το εσωτερικό της. Με άλλα λόγια, επιδίωξη της Ελλάδος θα πρέπει να είναι η επιδείνωση των ήδη παρόντων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Τουρκία και η πρόκληση νέων, μέχρι το σημείο που το κόστος υποστήριξης των φιλοδοξιών της θα υπερβεί το όφελος. Η στρατηγική αυτή ακολουθείται και από την Ρωσία και ονομάζεται από τους αναλυτές ως «γεωπολιτική του αντάρτη» (guerilla geopolitics) επειδή δεν επιχειρείται ευθεία σύγκρουση με τον αντίπαλο αλλά εκμετάλλευση των αδυναμιών του⁷¹.

69 Sun Zu, Η Τέχνη του Πολέμου, ό.π. σελ.30

70 Στο ίδιο

71 Manea O., 2017, 'Russia is practicing a form of geopolitical guerilla war against the West', Defence Matters, 14/12/17, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.defence-matters.org/news/russia-is-practicing-a-form-of-geopolitical-guerilla-against-the-west/1320/>>, πρόσβαση

Το επιθυμητό αποτέλεσμα **δεν είναι** η ολική αποσταθεροποίηση της Τουρκίας αλλά αφενός η προβολή της αποφασιστικότητας μας και η αποδιοργάνωση της γείτονος μέσω στρατηγικής εξουθένωσης. Με άλλα λόγια, τα μεγάλα «νέο-οθωμανικά» σχέδια να καταστούν ένας γεωπολιτικός «πίθος των Δαναΐδων». Η ανάληψη ενεργητικών προσπαθειών «υβριδικής» χροιάς όπως το διπλωματικό άνοιγμα (αμυντική-οικονομική-πολιτιστική διπλωματία) με τις χώρες των Βαλκανίων, της Μ. Ανατολής και της Κ. Ασίας, η απομόνωση της Τουρκίας στους διεθνείς οργανισμούς που λαμβάνει μέρος, η αποστέρση των βιομηχανικών και επιχειρηματικών της πόρων, καθώς και μια κολοσσιαία πληροφοριακή εκστρατεία εναντίον της Τουρκίας (π.χ. χρηματοδότηση διεθνών ΜΜΕ για προβολή των Ελληνικών θέσεων), είναι μερικές από τις ενέργειες για ακύρωση της στρατηγικής της.

Η μετατροπή της χώρας μας σε «τειχισμένη πόλη» συνεπάγεται την ύπαρξη αποτελεσματικού αμυντικού μηχανισμού που δεν θα επιτρέψει και θα αντιμετωπίσει επιτυχώς, την εκμετάλλευση των κενών εθνικής ασφαλείας από την Τουρκία. Κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει με την δημιουργία ενός **δικτύου δομών Α2/AD με διευρυμένο πεδίο δράσης**, έτσι ώστε:

α. Να περιλαμβάνει μέσα και υποδομές που καλύπτουν:

1. Όλες τις συνιστώσες του Υβριδικού Πολέμου, και

2. τις πτυχές της εθνικής ασφάλειας ενός σύγχρονου κράτους (στρατιωτική, πολιτική/πολιτειακή, οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική, υγειονομική, ανθρωπινή και ενεργειακή)⁷².

β. Να αποτελέσει τη βάση για ανάληψη επιθετικών επιχειρήσεων **Air Sea Battle** στο περιβάλλον του Αιγαίου ή/και της Α. Μεσογείου εάν αυτό απαιτηθεί.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, προαπαιτούμενα για την εν γένει αντιμετώπιση υβριδικών απειλών είναι (και εδώ) η πολιτική βούληση, η δημιουργία ανθεκτικών δομών-μηχανισμών για κάλυψη τυχόν αδυναμιών, η ενίσχυση των

27/04/19

72 Baldwin D., 1997, 'The Concept of Security', Review of International Studies (1997), 23, 5-26, σελ.13

Εικ.6: Επιθετική και αμυντική οπτική του Υβριδικού Πολέμου (πηγή: Cedeberg A., Eronen P., How Can Societies be Defended against Hybrid Threats?, ό.ν.)

ημετέρων δυνατοτήτων, καθώς και η συνεκπαίδευση όλων των εμπλεκόμενων⁷³. Πρωταρχικής σημασίας είναι η απόκτηση **κοινής επίγνωσης κατάστασης (joint situational awareness)**, η οποία με τη σειρά της περιλαμβάνει έναν αποτελεσματικό **κύκλο διαχείρισης πληροφοριών (συλλογή, επεξεργασία, διανομή)** και την συνεπαγόμενη **εκτίμηση απειλής (risk assessment)**⁷⁴.

Σειρά έχουν οι ενέργειες της αποτροπής και της απόκρισης. Αμφότερες περιλαμβάνουν ανάπτυξη δυνατοτήτων που ενισχύουν την αξιοπιστία μας ως χώρα και την εξεύρεση εκείνων των ενεργειών, που θα προειδοποιήσουν και θα «πληγώσουν» τον αντίπαλο αν κλιμακώ-
σει⁷⁵.

73 Kremidas-Courtney C., 2019, 'Hybrid Warfare: The Comprehensive Approach In The Offense', Strategy International, 13/02/19, [online], προσβάσιμο στο <<https://strategyinternational.org/hybrid-warfare-the-comprehensive-approach-in-the-offense/>>, πρόσβαση 08/08/19

74 Cedeberg A., Eronen P., How Can Societies be Defended against Hybrid Threats?, σελ.6-7, Strategic Security Analysis, September 2015 No9, Geneva Centre for Security Policy, [online], προσβάσιμο στο <https://s3.us-east-2.amazonaws.com/defenddemocracy/uploads/documents/GCSP_Strategic_Security_Analysis_-_How_Can_Societies_be_Defended_against_Hybrid_Threats.pdf>, πρόσβαση 08/08/19

75 Monaghan S., Cullen P., Wegge N., 2019, Countering Hybrid Threats, MCDC Countering Hybrid Warfare Project, σελ.42-46,58, MCDC, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.ugr.es/~jjordan/MCDC-Countering-%20Hybrid-Warfare.pdf>>, πρόσβαση 01/05/20

Το Ελληνικό επιχειρησιακό περιβάλλον, όντας αεροναυτικό στη φύση του και ομοιάζοντας με “γαλαξιακό νεφέλωμα”⁷⁶ λόγω της ύπαρξης ενός μεγάλου αριθμού νησιών παρέχει τις ευκαιρίες για δημιουργία ενός δικτύου αλληλοϋποστηριζόμενων δομών Α2/AD (στρατιωτικών αλλά και πολιτικών) σε όλη την επικράτεια, με κεντρικό «κόμβο» την Αθήνα.

Μια επιτυχημένη “υβριδική” άμυνα έναντι των τουρκικών μεθοδεύσεων θα συμπλέκει τις υπάρχουσες συμβατικές αμυντικές δυνατότητες σε ένα πλαίσιο διακλαδικής, δι-υπηρεσιακής (inter-agent) και διακυβερνητικής συνεργασίας με τους λοιπούς φορείς, προκειμένου να συντονιστούν οι δράσεις τους και να αξιοποιηθεί το δυναμικό τους με τον βέλτιστο τρόπο.

Ενδεχομένως, για κάθε μια από τις δομές Α2/AD να δημιουργηθεί ένα Μεικτό Κέντρο Επιχειρήσεων όπου θα επιτελούνται οι διαδικασίες της απόκτησης κοινής επίγνωσης κατάστασης, εκτίμησης απειλής και ανάληψης ενεργειών για κάθε “υβριδική” συνιστώσα με εμπλοκή των κατάλληλων μέσων.

Στην προσπάθεια δημιουργίας των εν λόγω δομών, θεμέλιο θα αποτελέσει το ήδη υπάρχον δυναμικό της χώρας, δηλαδή οι Ε.Δ., τα Σ.Α. και οι λοιποί φορείς (π.χ. Πολιτική Προστασία). Το Μεικτό Κέντρο Επιχειρήσεων Σ.Ξ. και ΕΛ.ΑΣ. στη Νέα Βύσσα της Θράκης, οι συντονισμένες επιχειρήσεις στον Έβρο καθώς και η διακλαδική συνεργασία Π.Ν.-Σ.Ξ.-Λ.Σ. στα νησιά του Α. Αιγαίου έδειξαν τον δρόμο...

Σε αυτό το οργανωτικό σχήμα θα πρέπει να γίνει σύμπλεξη στρατιωτικών, διπλωματικών, οικονομικών, υγειονομικών, και λοιπών παραγόντων (π.χ. υποδομές, μεταφορές, κλπ), πρώτα σε τοπικό επίπεδο (π.χ. ένα μεγάλο νησί με τα περιβάλλοντα μικρότερα, όπως το σύμπλεγμα Χίου-Ψαρών) και εν συνεχεία σε

76 Thual F., 2000, Η Κληρονομιά του Βυζαντίου: Η Γεωπολιτική της Ορθοδοξίας, σελ.64, μτφ. Λάμπας Ι., εκδόσεις Ροές, Αθήνα

77 Hughes W.P., 2000, Fleet Tactics and Coastal Combat, second edition, σελ.177-202, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland

εθνικό επίπεδο με τη συνδρομή του «κέντρου» (εκεί δηλαδή που βρίσκεται η κυβέρνηση και οι κορυφαίες ιεραρχικά δομές ελέγχου). Για παράδειγμα, ένας συνδυασμός διπλωματικών και πληροφοριακών μέσων θα είχε ως αποτέλεσμα την προβολή όλων των έκνομων δραστηριοτήτων της Τουρκίας (συμβολή στην παράνομη μετανάστευση, παραβάσεις/παραβιάσεις, παρενοχλήσεις, κλπ) μέσω των διπλωματικών διαύλων αλλά και μέσω των διεθνών ειδησεογραφικών δικτύων. Κάτι τέτοιο θα ενίσχυε τις προσπάθειες ανάδειξης της Τουρκίας σε «κράτος-ταραξία» και της απομόνωσης της στα διεθνή φόρα που αναφέρθηκαν στο μακροστρατηγικό επίπεδο.

Το επόμενο βήμα είναι η προσαρμογή στις δυνατότητες Α2/AD και ASB σε τακτικό πλαίσιο, και πάντα σε συνάρτηση με την γεωγραφία του επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Αυτό θα γίνει με την απόκτηση μέσων που θα επιτρέψουν στις Ελληνικές Δυνάμεις (στρατιωτικές και μη) να αναλάβουν τόσο συμβατικές όσο και «υβριδικές» αποστολές.

Μια «υβριδική» δύναμη αποτελεί ένα «αμάλγαμα» συμβατικών και μη, μέσων. Ας εξετάσουμε το στρατιωτικό της σκέλος. Σε τακτικό επίπεδο η συνολική δυνατότητα μιας αεροναυτικής δύναμης κρίνεται σε πέντε άξονες. Αυτοί είναι⁷⁷:

α. Ο ελιγμός, δηλαδή η έγκαιρη χωρική τοποθέτηση ή αλληλουχία ενεργειών στον φυσικό χώρο, το ηλεκτρομαγνητικό φάσμα, τον κυβερνοχώρο, κ.α.

β. Η ισχύς πυρός, δηλαδή η δραστική εμβέλεια των όπλων, η κατευθυντικότητα και η φονικότητα της.

γ. Οι ικανότητες εντοπισμού και αντίστοιχα απόκρυψης (scouting-antiscouting).

δ. Το σύστημα Διοίκησης και Ελέγχου (Command and Control- C²), καθώς και οι ενέργειες για την αχρήστευση του (C² countermeasures).

Η κρίσιμη παράμετρος που επιδρά στους άξονες αυτούς είναι η τεχνολογία. Η εφαρμογή της αλλάζει την τακτική που θα ακολουθήσει

77 Hughes W.P., 2000, Fleet Tactics and Coastal Combat, second edition, σελ.177-202, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland

μια δύναμη και την αποτελεσματικότητά της⁷⁸.

Το κύριο ζητούμενο για μια Ελληνική «υβριδική» αεροναυτική δύναμη είναι η επίτευξη της «χρυσής τομής» μεταξύ οικονομίας πόρων (λογιστική υποστήριξη, διοικητική μέριμνα), φονικότητας και επιβιωσιμότητας των μονάδων της.

Αυτό συνεπάγεται αφενός μεν τη διατήρηση του αξιόμαχου των υπάρχουσών μονάδων μέχρι το πέρας του επιχειρησιακού τους βίου, και αφετέρου την προμήθεια μονάδων και εξοπλισμού που ανταποκρίνεται στην προαναφερθείσα «χρυσή τομή», δηλαδή επένδυση σε σύγχρονους πολλαπλασιαστές ισχύος. Τέτοιοι μπορούν να είναι:

α. Μη Επανδρωμένα Οχήματα αέρος (drones), επιφανείας (Unmanned Surface Vessels-USV) και υπό την επιφάνεια (Unmanned Underwater Vessels- UUV)⁷⁹, τα οποία δύνανται να επιχειρούν και να επιτίθενται κατά «σμήνη» (swarm attacks).

β. Τα ολοκληρωμένα συστήματα ηλεκτρονικού πολέμου (EW suites).

γ. Η απόκτηση δυνατοτήτων διεξαγωγής επιχειρήσεων Κυβερνοπολέμου.

δ. Μοντέρνα Q-ships: εμπορικά ή αλιευτικά πλοία με δυνατότητα εκτέλεσης ενός μεγάλου εύρους συγκεκαλυμμένων αποστολών όπως μεταφορά ειδικών δυνάμεων, επιχειρήσεις Ηλεκτρονικού Πολέμου (SIGINT, ELINT, παρεμβολές), επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου, ακόμα και εκτόξευση K/B κατά τα πρότυπα του Ισραηλινού συστήματος LORA.⁸⁰

ε. Εναέρια μέσα ευέλικτα και ελαφρά οπλισμένα, ικανά να αιφνιδιάζουν τον αντίπαλο στο γεωγραφικό περιβάλλον του Αιγαίου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα ελικόπτερα

78 Στο ίδιο, σελ.242

79 Borchert H., 2019, 'Why Unmanned Systems are the Go-To Option for Gray Zone Ops in the Gulf', Center for International Maritime Strategy (CIMSEC), 06/08/19, [online], προσβάσιμο στο <<http://cimsec.org/why-unmanned-systems-are-the-go-to-option-for-gray-zone-ops-in-the-gulf/41187?fbclid=IwAR0imwJPwxxcVK2gldoD8juTk8L17qPFauR8m4E4h-FqNov4oLcxFONWok>>, πρόσβαση 15/05/20

80 Groos J.A., 2020, 'IAI tests short-range ballistic missile, hitting 2 small floating targets at sea', Times of Israel, 02/06/20, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.timesofisrael.com/iai-tests-short-range-ballistic-missile-hitting-2-small-floating-targets-at-sea/>>, πρόσβαση 20/01/21

Εικ. 7: Το ελαφρύ επιθετικό αεροσκάφος Super Tucano (πηγή: <https://www.militarytimes.com/opinion/commentary/2019/10/29/the-case-for-light-attack-aircraft/>)

Kiowa Warrior του Σ.Ξ. και τα ελαφρά επιθετικά αεροσκάφη (Light Attack Aircraft) A-29 Super Tucano και AT-6 Wolverine, που μπορούν να αξιοποιηθούν για αποστολές επιτήρησης και εγγύς αεροπορικής υποστήριξης κατά σμήνη (swarm attacks, όπως τα μη επανδρωμένα οχήματα). Για παράδειγμα, μια μοίρα από αυτά τα αεροσκάφη που θα στάθμευε σε μεγάλα νησιά του Αιγαίου (π.χ. Λέσβος, Χίος, κλπ) θα αποτελούσε μια σοβαρή «ασύμμετρη» απειλή για οποιαδήποτε εχθρική δύναμη.

Το μη στρατιωτικό σκέλος μιας «υβριδικής» δύναμης αφορά την επιτυχή αντιμετώπιση εσωτερικών ταραχών, τυχόν υγειονομικών επιδημιών εξαιτίας βιοχημικού πολέμου, προστασίας υποδομών από κυβερνοεπιθέσεις, δολιοφθορές, πληροφοριακές επιχειρήσεις, διασπορά ψευδών ειδήσεων και επιθέσεις στον οικονομικό ιστό. Και σε αυτόν τον τομέα η τεχνολογία διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο, π.χ. νέα πυροσβεστικά οχήματα, νοσοκομειακές εγκαταστάσεις, ομάδες απόκρισης σε διαδικτυακά fake news, προπαγάνδα, κλπ, αυξάνουν την επιβιωσιμότητα του κρατικού ιστού και την συλλογική ανθεκτικότητα (resilience) της κοινωνίας.

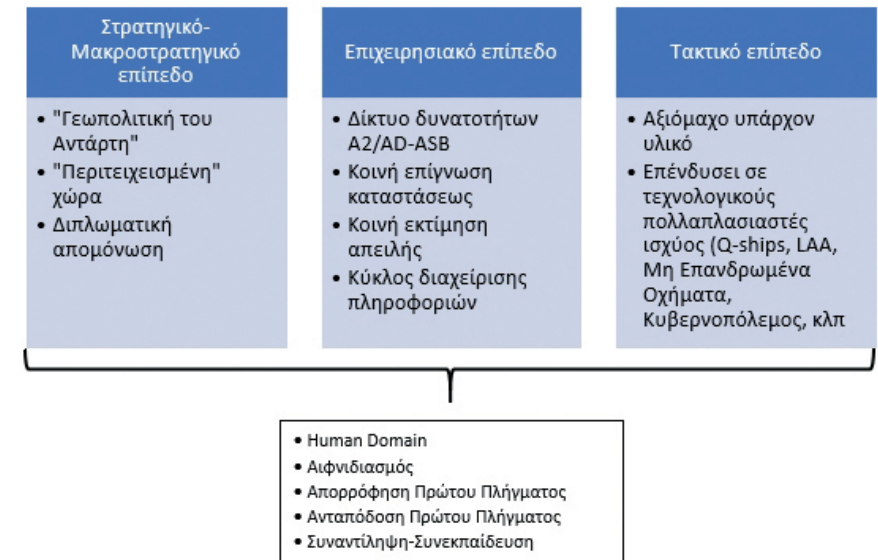
Επιθυμητή τελική κατάσταση είναι η σύζευξη

Ε.Δ., Σ.Α. υγειονομικών φορέων, της Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ), των Υπουργείων Ψηφιακής Πολιτικής και Εσωτερικών, και λοιπών φορέων υποδομών (μεταφορές, ενέργεια, κλπ), σε ένα ενιαίο οργανωτικό πλαίσιο μέσα από το οποίο θα επιτυγχάνεται η επικοινωνία και ο συντονισμός δράσεων προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά οποιαδήποτε «υβριδική» απειλή. Με αυτό τον τρόπο αυξάνεται η ανθεκτικότητα και η επιβιωσιμότητα της χώρας.

Κοινοί παρονομαστές και στα τρία επίπεδα (στρατηγικό/ μακροστρατηγικό, επιχειρησιακό, τακτικό) είναι:

α. Η διάσταση του Ανθρωπίνου Πεδίου (Human Domain), δηλαδή η ανθρωπολογική, κοινωνιολογική και πολιτισμική διάσταση της απειλής⁸¹ (εν προκειμένω της Τουρκίας). Η Ελληνική αντιμετώπιση της Τουρκικής «υβριδικής απειλής» θα πρέπει να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί σε κάθε επίπεδο της στρατηγικής, έτσι ώστε η άλλη πλευρά να λάβει τα σωστά μηνύματα και να στα-

81 Lihou N.T., Nieves M., 2014, 'Conceptualizing Human Domain Management: Human Network Analysis and Engagement (HNAE) Operations, Small Wars Journal, 04/04/14, [online], προσβάσιμο στο <<https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/conceptualizing-human-domain-management>>, πρόσβαση 16/05/20

Εικόνα 8: Αντιμετώπιση Τουρκικής «υβριδικής» απειλής

ματήσει οποιαδήποτε επιθετική πράξη. Ο θεμέλιος λίθος του τουρκικού ανθρωπίνου πεδίου είναι πως ο ισχυρός, σοβαρός αντίπαλος πάντοτε εμπνέει τον σεβασμό... Παράλληλα, θα πρέπει να εργαστούμε έτσι ώστε αντίστοιχες τουρκικές προσπάθειες να μην έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα στο δικό μας ανθρωπινό πεδίο.

β. Η δημιουργία δυνατοτήτων πρόκλησης αιφνιδιασμού, απορρόφησης πρώτου πλήγματος και συνακόλουθης ανταπόδοσης.

γ. Η συναντίληψη και το ενιαίο πνεύμα ως προς την αντιμετώπιση της απειλής. Σε αυτή την προσπάθεια, αδήριτη ανάγκη αποτελεί η δημιουργία θεσμικών κειμένων, δογμάτων επιχειρήσεων, επικαιροποίηση των κανόνων εμπλοκής και εφαρμογής τους μέσω της συνεκπαίδευσης όλων των εμπλεκομένων.

δ. Η συνεχής εκπαίδευση με την διεξαγωγή ασκήσεων αντιμετώπισης υβριδικών απειλών σε ένα σενάριο κλιμακούμενης έντασης θα καταστήσει τη χώρα λιγότερο ευάλωτη σε αυτές. Το παράδειγμα χωρών όπως η Σουηδία δείχνει τον δρόμο προς της επίτευξη της «Ολικής Άμυνας» (Total Defense)⁸².

82 Via Diplomacy, 2018, 'Η Σουηδία προετοιμάζει την κοινωνία για πόλεμο και δείχνει τι πρέπει να κάνει η

Επίλογος.

Το Αιγαίο, το Ιόνιο και η Α. Μεσόγειος αποτελούν πεδίο «υβριδικών» επιχειρήσεων της Τουρκίας εις βάρος της Ελλάδος. Οι μεθοδεύσεις αυτές είναι πολύ πιθανό να ενταθούν στο προσεχές μέλλον. Μια ελληνική απάντηση θα είναι προσαρμογή στο «υβριδικό» αυτό περιβάλλον με τη δημιουργία ενός δικτύου «υβριδικών οχυρών» A2/AD. Ο πυρήνας του θα είναι οι συμβατικές δυνάμεις άμυνας πλαισιωμένες από το σύνολο των πολιτικών φορέων (υγειονομικές υπηρεσίες, πολιτική προστασία, υπηρεσίες ενέργειας, κλπ) σε ένα ενιαίο και ευέλικτο θεσμικό πλαίσιο. Η επένδυση σε σύγχρονους συντελεστές ισχύος (π.χ. ηλεκτρονικός πόλεμος, κυβερνοπόλεμος, ευέλικτες μονάδες) και η συνεκπαίδευση σε παίγνια υβριδικών επιχειρήσεων θα οδηγήσει στην ευχέρεια αντιμετώπισης οποιασδήποτε πρόκλησης για την εθνική μας ασφάλεια.

Ελλάδα', 08/04/18, [online], προσβάσιμο στο <<https://www.viadiplomacy.gr/i-souidia-proetimazi-tin-kinonia-gia-polemo-kai-deixnei-ti-prepei-na-kanei-h-ellada/>>, πρόσβαση 10/08/19

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσσες:

Μελακοπίδης Κ., 1998, *Λεξικό Διεθνών Σχέσεων και Εξωτερικής Πολιτικής*, εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα

Μπαμπινιώτης Γ., 2005, *Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας*, β' έκδοση, β' ανατύπωση, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα.

Νταβούτογλου Α., 2010, *Το Στρατηγικό Βάθος: Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας* β' έκδοση, μτφ. Ραπτόπουλος Ν., εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα

Παπασωτηρίου Χ., 2004, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική 6^{ος}-11^{ος} Αιώνας*, δ' έκδοση, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα

Freedman L. (επιμ.), 2001, *Πόλεμος*, μτφ. Ναλμπάντης Π., εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα

Karlan R.D., 2004, *Πόλεμος και Πολιτική. Η Σύγχρονη Ηγεσία μπροστά στα Διδάγματα της Ιστορίας*, μτφ. Κουβαράκου Ν., εκδόσεις Ροές, Αθήνα.

Klauzewitz v. K., 1999, *Περί του Πολέμου*, ε' ανατύπωση, μτφ. Ξεπουλιά Ν., εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη

Sun Zu, 1997, *Η Τέχνη του Πολέμου*, γ' ανατύπωση, μτφ. Γεωργαντάς Κων., εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη.

Thual F., 2000, *Η Κληρονομιά του Βυζαντίου: Η Γεωπολιτική της Ορθοδοξίας*, μτφ. Λάμπας Ι., εκδόσεις Ροές, Αθήνα

Ξενόγλωσσες:

AJP 3-10, Allied Joint Doctrine for Information Operations, 2009, [online], προσβάσιμο στο <https://info.publicintelligence.net/NATO-IO.pdf>, πρόσβαση 12/07/19

Butler R.J., 2015, 'Testimony before the House Foreign Affairs Committee Cyber War: Definitions, Deterrence, and Foreign Policy', *Center for a New American Security*, 30/09/15, [online], προσβάσιμο στο http://www.cnas.org/sites/default/files/publications-pdf/CNAS_Testimony_Cyber-War_Butler.pdf, πρόσβαση 08/12/19.

Carlsnaes W., Risse T., Simmons B.A. (ed.), 2007, *Handbook of International Relations*, third reprint, Sage Publications, London

Gordon J., Matsumura J., 2013, *The Army's Role in Overcoming Anti-Access and Area Denial Challenges*, Arroyo Center, RAND Corpo-

ration, Santa Monica, [online], προσβάσιμο στο http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR200/RR229/RAND_RR229.pdf, πρόσβαση 30/07/19

Hoffman F. G., 2007, *Conflict in the 21st Century: Rise of Hybrid Wars*, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, Virginia, [online], προσβάσιμο στο http://www.potomac institute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf, πρόσβαση 25/11/19

Hughes W.P., 2000, *Fleet Tactics and Coastal Combat*, second edition, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland

Krepinevich A., Watts B., Work R., 2003, *Meeting the Anti-Access and Area Denial Challenge*, Center for Strategic and Budgetary Assessments, Washington DC, [online], προσβάσιμο στο <https://csbaonline.org/uploads/documents/2003.05.20-Anti-Access-Area-Denial-A2-AD.pdf>, πρόσβαση 27/07/19

Monaghan S., Cullen P., Wegge N., 2019, *Countering Hybrid Threats*, MCDC Countering Hybrid Warfare Project, MCDC, [online], προσβάσιμο στο <https://www.ugr.es/~jordan/MCDC-Countering-%20Hybrid-Warfare.pdf>, πρόσβαση 01/05/20

Munich Security Conference Foundation, 2015, 'Hybrid Warfare: Who is Ready?', στο *Munich Security Report 2015: Collapsing Order, Reluctant Guardians?*, 6/2/15, [online], προσβάσιμο στο https://www.securityconference.de/fileadmin/MunichSecurityReport/MunichSecurityReport_2015.pdf, πρόσβαση 01/12/19

Renn O., Jovanovic A., Schroeter R., 2011, *Social Unrest*, OECD/IFP Project on "Future Global Shocks", [online], προσβάσιμο στο <http://www.oecd.org/gov/risk/46890018.pdf>, πρόσβαση 13/07/19

Schelling T.C., 2008, *Arms and Influence*, Yale University Press, New Haven and London

Sharp G., 2013, *How Nonviolent Struggle Works*, The Albert Einstein Institution, Boston

Tancredi S.J., 2013, *Anti-Access Warfare: Countering A2/AD Strategies*, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland

Till G., 2009, *Seapower: A Guide for the Twenty First Century*, Routledge, London-New York

Tol v. J., Gunzinger M., Krepinevich A., Thomas

J., 2010, *Air Sea Battle: A Point-of-Departure Operational Concept*, Center for Strategic and Budgetary Assessments (CSBA), Washington DC, [online], προσβάσιμο στο <http://csbaonline.org/publications/2010/05/airsea-battle-concept/>, πρόσβαση 02/08/19

US Department of Defense, 2003, *Field Manual 3-05-301: Psychological Operations*, [online], προσβάσιμο στο <https://fas.org/irp/doddir/army/fm3-05-301.pdf>, πρόσβαση 13/07/19

US Department of Defense, 2007, *Irregular Warfare: Joint Operating Concept (JOC)*, Washington DC, [online], *Federation of American Scientists (FAS)*, προσβάσιμο στο <https://fas.org/irp/doddir/dod/iw-joc.pdf>, πρόσβαση 19/11/19

US Department of Defense, 2013, 'Air-Sea Battle: Service Collaboration to Address Anti-Access & Area Denial Challenges', [online], προσβάσιμο στο <http://archive.defense.gov/pubs/ASB-ConceptImplementation-Summary-May-2013.pdf>, πρόσβαση 01/08/19

US Department of Defense, 2014, *Joint Publication 3-13: Information Operations*, change 1 incorporated, [online], προσβάσιμο στον ιστότοπο http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp3_13.pdf, πρόσβαση 12/07/19

Waltz E., 1998, *Information Warfare: Principles and Operations*, Artech House, Boston

Ιστότοποι στο διαδίκτυο:

Ελλάδα:

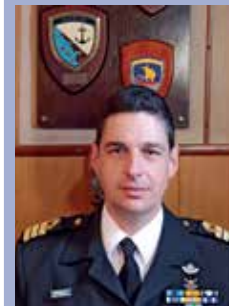
Εφημερίδα Έθνος: www.ethnos.gr
Εφημερίδα Καθημερινή: www.kathimerini.gr
Εφημερίδα Ναυτεμπορική: www.naftemporiki.gr

Εφημερίδα Το Βήμα: www.tovima.gr
Ελληνική Έκδοση CNN: www.cnn.gr
ΣΚΑΪ: www.skai.gr
Greek City Times: <https://greekcitytimes.com>
Hellas Journal: www.hellasjournal.com
In.gr: www.in.gr
Liberal: <https://liberal.gr>
Via Diplomacy: www.viadiplomacy.gr

Εξωτερικό:

Central Intelligence Agency (CIA): <https://cia.gov>
Center for International Maritime Security (CIM-SEC): <http://cimsec.org>
Center for Security Studies: <https://isnblog.ethz.ch>
Defence Matters: <https://www.defencematters.org>
European Council on Foreign Relations (ECFR): <https://www.ecfr.eu>
Federation of American Scientists: www.fas.org
Foreign Policy: <https://foreignpolicy.com>
Foreign Policy Research Institute: <https://fpri.org>
Huffington Post: <http://www.huffingtonpost.com>
Israel Council of Foreign Affairs: <http://www.israelcfr.com>
Reuters: <https://www.reuters.com>
Small Wars Journal: <http://smallwarsjournal.com>
Strategy International: <https://strategyinternational.org>
The Strategy Bridge: <https://thestrategybridge.org>
The Wall Street Journal: <https://wsj.com>
US Naval Institute: <https://www.usni.org>

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Πλωτάρχης Περικλής Σταμπουλής ΠΝ, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1980 και μεγάλωσε στην Σαλαμίνα. Εισήχθη στην Σχολή Ναυτικών Δοκίμων το 1999 απ' όπου αποφοίτησε το 2003 με τον βαθμό του Σημαιοφόρου. Από το 2003 έως και το 2018 υπηρέτησε σε Φ/Γ ως Αξιωματικός Συνεννοήσεως, Αξιωματικός ΚΠΜ και Διευθυντής Επιχειρήσεων και από το 2018 έως το 2020 στο ΓΕΝ ως επιτελής του τμήματος Α5-Ι. Από τον Οκτώβριο του 2020 διατελεί κυβερνήτης του ΠΤΜ «ΚΕΡΚΥΡΑ». Έχει αποφοιτήσει από όλα τα προβλεπόμενα για τον βαθμό του σχολεία καθώς και από την Ναυτική Σχολή Πολέμου με Άριστα. Έχει διδάξει σε σταδιοδρομικά σχολεία του ΠΝ (ΣΑΕΠ, σταδιοδρομικά σχολεία Επιτελεστών και Ανθυπασπιστών). Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου (Master of Arts) στις Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές από το Πάντειο Πανεπιστήμιο (2010), και στις Διεθνείς Σχέσεις (Master en Relations Internationales) από το αγγλόφωνο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Γαλλικού Ιδρύματος Διπλωματικών και Στρατηγικών Μελετών (CEDS) (2018). Ομιλεί Αγγλικά και Γερμανικά.

Κλιματική Αλλαγή: Πραγματικότητα και Προβληματισμοί. Ο Ρόλος της Ναυτιλίας στην Ατμοσφαιρική Ρύπανση και Όξυνση του Φαινομένου

Του **Αθανασίου Τάση**
Επισμηναγού (ΜΕ) ΠΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κλιματική αλλαγή: Μύθος ή Πραγματικότητα; Και αν αποτελεί πραγματικότητα, πόσο μας επηρεάζει και τι πρέπει να κάνει η ανθρωπότητα για να περιοριστούν οι επιπτώσεις μελλοντικά; Ερωτήματα που πλανώνται, παρατηρώντας τη συχνότητα και ένταση ακραίων καιρικών φαινομένων και φυσικών καταστροφών σε κάθε γωνιά του Πλανήτη.

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η αποτύπωση της πραγματικότητας που διέπει το φαινόμενο, τεκμηριώνοντας επιστημονικά τα αίτια πρόκλησης, τις επιπτώσεις, αλλά και το μερίδιο εύθυνης των χωρών στην συντελούμενη θερμοκρασιακή άνοδο του Πλανήτη. Η εργασία εστιάζει στον τομέα της ναυτιλίας και επισημαίνει τη συμβολή της στο φαινόμενο με την έκλυση ρυπογόνων ουσιών στην ατμόσφαιρα, οι οποίες συντελούν στο επονομαζόμενο φαινόμενο θερμοκηπίου που επιφέρει την κλιματική αλλαγή. Ταυτόχρονα, πραγματοποιείται προσπάθεια πρόβλεψης των επιπτώσεων του φαινομένου στην Ελλάδα και στις Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας ειδικότερα για την έγκαιρη προετοιμασία και λήψη μέτρων.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η Διεθνής Κοινότητα, αφουγκραζόμενη το πρόβλημα, καταβάλλει προσπάθειες αντιμετώπισης του φαινομένου, προτείνοντας μέτρα περιορισμού των ρυπογόνων αερίων του θερμοκηπίου. Στην παρούσα, καταγράφονται χαρακτηριστικές διεθνείς συμφωνίες – σταθμοί, αλλά και οργανισμοί με επίκεντρο την ναυτιλία, που συμβάλλουν θετικά στην αποτελεσματική αντιμετώπιση. Ωστόσο, ποιες είναι οι πραγματικές προθέσεις των χωρών - ρυπαντών στην παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα για την ουσιαστική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; Στην παρούσα εργασία καταγράφονται προβληματισμοί οι οποίοι, κατά την κρίση του συγγραφέα, διαγράφουν το μέλλον δυσσίωνα για την αντιμετώπιση του ουσιώδους αυτού ζητήματος που δύναται να κρίνει μελλοντικά τη βιωσιμότητα του ανθρώπου και των οικοσυστημάτων πάνω στη Γη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Πόσο θλιβερή είναι η σκέψη ότι η φύση μιλάει και η ανθρωπότητα δεν ακούει»

Victor Hugo, 1802 – 1885
Γάλλος Συγγραφέας

Αρετή, αρμονία, μέτρο, ισορροπία. Έννοιες που ο Έλληνας φιλόσοφος Αριστοτέλης είχε ως απαιτούμενες για την ευδαιμονία του ανθρώπου. Κι όμως, χιλιάδες χρόνια αργότερα, αυτή η συμμετρία και το μέτρο σβήνει. Η αρχέγονη ισορροπία μεταξύ του ανθρώπου και του περιβάλλοντος χάνεται στο όνομα της παντοκρατορίας του χρήματος. Η δημιουργία, μετά την έκρηξη της βιομηχανικής Επανάστασης, του *Homo Economicus*, του «Οικονομικού Ανθρώπου», έθεσε υπό αμφισβήτηση τις βασικές αρχές της ανθρώπινης ύπαρξης (Persky, 1995). Η κατασπατάληση των φυσικών πόρων του πλανήτη, η υπέρμετρη εξόρυξη ορυκτών καυσίμων, η αποψίλωση των δασών, η έκλυση ρυπογόνων ουσιών εξασθενούν την φυσική ικανότητα αναπλήρωσης και αποκατάστασης της ισορροπίας, με ολέθριες συνέπειες. Η άνοδος της θερμοκρασίας του πλανήτη, το λιώσιμο των πάγων, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, η έξαρση των φυσικών φαινομένων είναι μερικές από τις επιπτώσεις των υπέρμετρων παρεμβάσεων του ανθρώπου στη Φύση.

Η Κλιματική Αλλαγή είναι γεγονός... Γεγονός που απειλεί το μέλλον της ανθρωπότητας. Γεγονός που απαιτεί την έγκαιρη λήψη μέτρων για την επούλωση των πληγών και την επαναφορά της χαμένης ισορροπίας, προτού να είναι πολύ αργά. Ωστόσο, έχει γίνει αντιληπτό το καθοριστικό σταυροδρόμι που βρίσκεται η Ανθρωπότητα σήμερα;

Στην παρούσα εργασία παρατίθενται οι πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου, τα αίτια, οι επιπτώσεις, επισημαίνοντας το ρόλο της ναυτιλίας στην όξυνση του φαινομένου από την εκπομπή ρυπογόνων ουσιών, αλλά και προβληματισμοί που διαγράφουν το μέλλον δυσσίωνα για την αντιμετώπιση της σημαντικότερης περιβαλλοντικής κρίσης από την Βιομηχανική Επανάσταση, εάν δεν γίνει αντιληπτό ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση μας αφορά όλους και τον καθένα ξεχωριστά. Στον Πλανήτη Γη είμαστε όλοι πλήρωμα με υποχρεώσεις.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ

Το 2018, ο σπουδαίος φυσικός Stephen Hawking στο τελευταίο βιβλίο του «Brief Answers to the Big Questions» (2018, σελ. 147-149), προειδοποιεί ότι: «Η κλιματική αλλαγή είναι μια από τις μεγαλύτερες απειλές για το μέλλον της Ανθρωπότητας. Είναι πολύ πιθανό ότι, το ανθρώπινο είδος μπορεί να εκλείψει αλλά δεν είναι αναπόφευκτο. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι μια καταστροφή, όπως η υπερθέρμανση του πλανήτη ή ένας πυρηνικός πόλεμος, θα επέλθει στη Γη εντός 1000 ετών».

Οι προειδοποιήσεις του διάσημου επιστήμονα δεν ήταν οι πρώτες. Το 2007 κάλεσε την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα να αφοσιωθεί στο ύψιστο καθήκον μελέτης και ενημέρωσης της Ανθρωπότητας για την πιθανή καταστροφή από την κλιματική αλλαγή, ενώ το 2006 τόνισε σε συνέντευξη του (ABC, 2006) ότι: «Είναι ορατός πλέον ο κίνδυνος να καταστεί η κλιματική αλλαγή αυτοσυντηρούμενη διαδικασία. Η τήξη των πάγων στον Αρκτικό Ωκεανό και στην Ανταρκτική ολόενα και περιορίζει την αντανάκλαση της ηλιακής ενέργειας και αυξάνει τη θερμοκρασία της Γης. Η κλιματική αλλαγή μπορεί να εξαφανίσει ολόκληρο τον Αμαζόνιο και τα άλλα μεγάλα δάση, ελαττώνοντας ακόμα περισσότερο τη δυνατότητα αποβολής του διοξειδίου του άνθρακα από την ατμόσφαιρα. Από την άλλη, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας θα διευκολύνει την απελευθέρωση διοξειδίου του άνθρακα και μεθανίου που βρίσκονται σε αυτήν. Και τα δύο φαινόμενα, θα ενισχύσουν περαιτέρω το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την υπερθέρμανση του πλανήτη μας. Πρέπει να αναστρέψουμε το ταχύτερο δυνατό τη διαδικασία της υπερθέρμανσης του πλανήτη μας, αν δεν είναι ήδη πολύ αργά».

Η σύσταση της Διακυβερνητικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) το 1998, αποτέλεσε την πρώτη ουσιαστική προσπάθεια της επιστημονικής κοινότητας για την μελέτη και έρευνα του φαινομένου της κλιματικής Αλλαγής στον Πλανήτη. Το 2019, η επιτροπή δημοσίευσε ειδική έκθεση (IPCC, 2018), στην οποία διατυπώνεται ξεκάθαρα η ευθύνη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο φαινόμενο ενώ, παρουσιάζονται τα σενάρια για τον

21^ο αιώνα, τα οποία είναι άκρως αποθαρρυντικά. Αποτελεί, πλέον, επιστημονικά αποδεδειγμένο γεγονός και δεν χωρεί αμφισβήτηση. Από την έναρξη της Βιομηχανικής Επανάστασης μέχρι σήμερα, η θερμοκρασία του πλανήτη έχει αυξηθεί κατά μέσο όρο 1°C και το φαινόμενο είναι ραγδαία εξελισσόμενο (Εικόνα 1). Απόρροια του ανωτέρω αυξητικού ρυθμού είναι η υπέρβαση του ορίου των +1,5°C από τη βιομηχανική επανάσταση της Συμφωνίας των Παρισίων για το κλίμα μέχρι τα μέσα του αιώνα, αν δεν υπάρξει ριζική μετατροπή των συστημάτων ενέργειας, μεταφορών και γεωργίας.

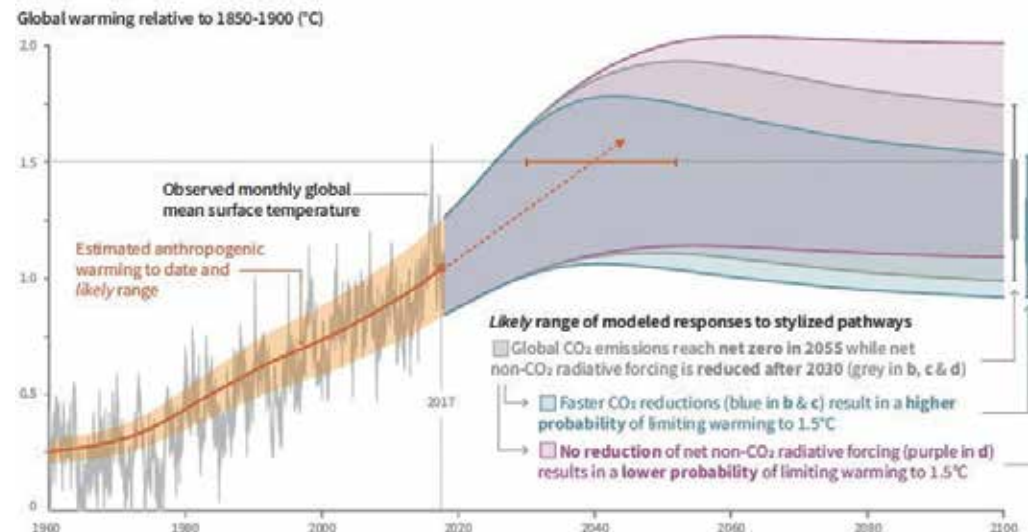
Σύμφωνα με την ειδική έκθεση (IPCC, 2018), για να διατηρηθεί η θερμοκρασία κάτω από +1,5°C, οι χώρες θα πρέπει να μειώσουν τις παγκόσμιες εκπομπές CO₂ κατά 45% κάτω από τα επίπεδα του 2010 μέχρι το 2030 και να φτάσουν στο μηδέν γύρω στο 2050, επιβεβαιώνοντας τα προηγούμενα συμπεράσματα σχετικά με την ανάγκη λήξης καύσης των ορυκτών καυσίμων. Οι βραχύβιοι ρύποι του κλίματος, όπως το μεθάνιο, θα πρέπει επίσης να μειωθούν σημαντικά ενώ, η αποτυχία επίτευξης των ανωτέρω ορίων και η περαιτέρω υπερθέρμανση του πλανήτη, θα αυξήσει δραματικά τους κινδύνους για τον ανθρώπινο πολιτισμό και τα οικοσυστήματα που στηρίζουν τη ζωή στη Γη.

Τί ακριβώς σημαίνει η ανωτέρω μέση θερμοκρασιακή άνοδος του Πλανήτη θα αναλυθεί στις επόμενες παραγράφους, σε μια προσπάθεια συνοπτικής αλλά περιεκτικής καταγραφής του φαινομένου. Πρωτίτερα, όμως, καθίσταται απαραίτητη η αποσαφήνιση της έννοιας της κλιματικής αλλαγής για την κατανόηση του ουσιώδους αυτού ζητήματος που δύναται να κρίνει μελλοντικά τη βιωσιμότητα του ανθρώπου και των οικοσυστημάτων πάνω στη Γη.

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Με τον όρο Κλιματική Αλλαγή, αναφερόμαστε στη μεταβολή του παγκόσμιου κλίματος και ειδικότερα σε μεταβολές των μετεωρολογικών συνθηκών που εκτείνονται σε μεγάλη χρονική κλίμακα. Η μεταβολή αυτή οφείλεται είτε σε

Εικόνα 1. Παγκόσμια Μεταβολή Θερμοκρασίας και Μελλοντικές Αποκρίσεις σε Σενάρια Εκπομπής Αερίων Θερμοκηπίου Πηγή: IPCC, 2018

φυσικές διαδικασίες είτε σε ανθρώπινες δραστηριότητες (Pielke, 2004).

Για να καταστεί εφικτή η διάκριση μεταξύ των μεταβολών που επέρχονται στο κλίμα από φυσικά ή ανθρωπογενή αίτια ορίστηκε, στη Σύμβαση - Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές (UNFCCC) ως Κλιματική Αλλαγή, η μεταβολή στο κλίμα που οφείλεται άμεσα ή έμμεσα σε ανθρώπινες δραστηριότητες, διακρίνοντας τον όρο από την κλιματική μεταβλητότητα που έχει φυσικά αίτια.

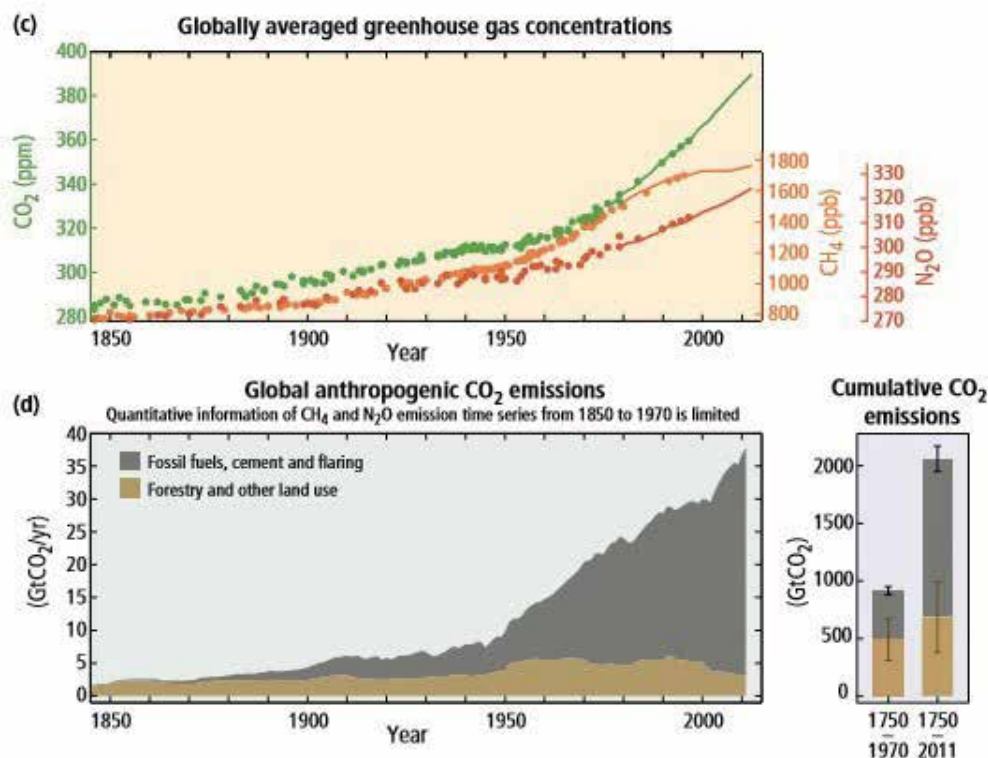
ΦΥΣΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ - ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ

Οι κλιματικές συνθήκες στη Γη διακρίνονται από μια συνεχή ροή ενέργειας από τον ήλιο. Η θερμική ενέργεια του ήλιου διαπερνά την ατμόσφαιρα της Γης και θερμαίνει την επιφάνειά της. Όσο αυξάνει η θερμοκρασία της επιφάνειας, η Γη στέλνει, υπό τη μορφή υπέρυθρης ακτινοβολίας, θερμική ενέργεια πίσω στην ατμόσφαιρα. Ένα μέρος αυτής της ενέργειας απορροφάται από αέρια, τα λεγόμενα αέρια του θερμοκηπίου, όπως το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), το μεθάνιο (CH₄), το υποξείδιο του αζώτου (N₂O), το όζον (O₃) και οι υδρατμοί (H₂O), παγιδεύοντας έτσι την ενέργεια και διατηρώντας τη μέση

θερμοκρασία της Γης στους περίπου 15°C. Αυτά τα επίπεδα θερμοκρασίας είναι απαραίτητα για τη διατήρηση της ζωής στον Πλανήτη. Δίχως τα αέρια αυτά, η θερμοκρασία της Γης θα έφτανε τους -18°C, «παγώνοντας» τις περισσότερες μορφές ζωής (NASA, 2019).

Το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) είναι το πιο σημαντικό από τα αέρια που διατηρούν τα επιθυμητά επίπεδα θερμοκρασίας στη Γη. Οι διεργασίες εκπομπής και απορρόφησης CO₂ αποτελούν τον φυσικό κύκλο του αερίου και είναι υπεύθυνες για τη διατήρηση της ισορροπημένης συγκέντρωσής του στην ατμόσφαιρα. Μέσω της αποσύνθεσης των φυτών, της αναπνοής ζωικών οργανισμών, των ηφαιστειακών εκρήξεων ελευθερώνεται CO₂ στην ατμόσφαιρα το οποίο απορροφάται εκ νέου μέσω της φωτοσύνθεσης και της διάλυσης του στο νερό (π.χ. στους ωκεανούς). Η Φύση έχει προνοήσει για την σχεδόν τέλεια διατήρηση της ισορροπίας εκπεμπόμενου CO₂ και της αντίστοιχης ποσότητας που απορροφάται. Ακόμα, όμως, και μικρές αλλαγές οφειλόμενες σε ανθρώπινες δραστηριότητες επηρεάζουν την εύθραυστη ισορροπία.

Και εδώ βρίσκεται η απαρχή του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής. Η διατάραξη της ισορροπίας έχει συντελεστεί, ως αποτέλεσμα

Εικόνα 2. Συγκεντρώσεις και Εκπομπές Αερίων του Θερμοκηπίου σε Παγκόσμιο Επίπεδο Πηγή: IPCC, 2018 Πηγή IPCC, 2014, p.151

της Βιομηχανικής Επανάστασης από το 1880 και έπειτα, με την αδιάκοπη, αυξανόμενη και αλόγιστη εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου, την εμφάνιση νέων απειλών που συμβάλλουν στο φαινόμενο, όπως των υδροφθορανθράκων (HFCs), υπερφθορανθράκων (PFCs) και του εξαφθοριούχου θείου (SF6) (UNEP, 2019), αλλά και την καταστροφή των φυσικών οικοσυστημάτων του Πλανήτη που δρουν ως αποτρεπτική ασπίδα στην όξυνση του φαινομένου.

ΑΙΤΙΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Σύμφωνα με την 5η Έκθεση Αξιολόγησης για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC, 2014), οι ανθρωπογενείς εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που προέρχονται από την υπερβολική χρήση ορυκτών πόρων, όπως ο άνθρακας, ο λιγνίτης, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο έχουν αυξηθεί από την προβιομηχανική εποχή εξαιτίας της οικονομικής και πληθυσμιακής ανάπτυξης, οδηγώντας σε ατμοσφαιρικές συγκεντρώσεις CO₂, CH₄ και N₂O σε μεγέθη που είναι πρωτοφανή των τελευταίων 800.000 ετών.

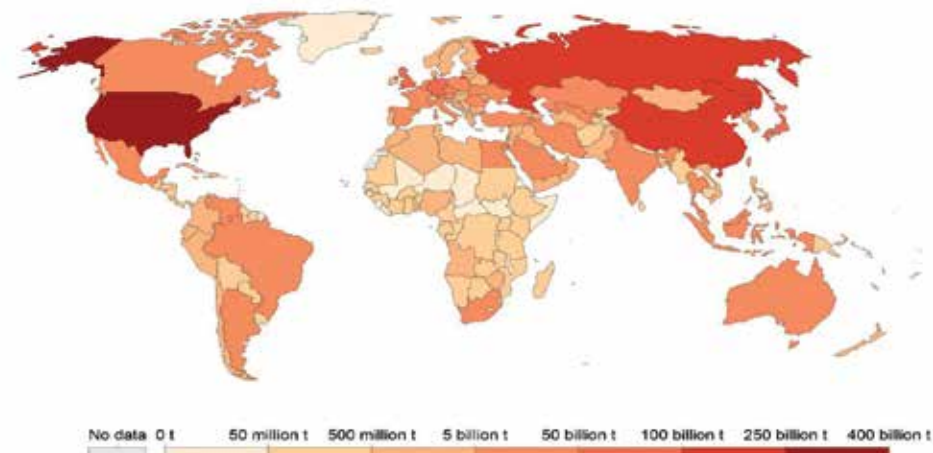
Ως αποτέλεσμα της υπέρμετρης εκπομπής αερίων, δημιουργείται ένα φράγμα συγκράτησης ολοένα και μεγαλύτερης ενέργειας στη Γη, αποτρέποντας την έκλυση της στο Διάστημα. Τα κατωτέρω διαγράμματα είναι χαρακτηριστικά της εκθετικής αύξησης της συγκέντρωσης αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα από το 1850 και έπειτα (Εικόνα 2).

ΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΥΘΥΝΗΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Αποτελεί κοινή διαπίστωση πως, όλες οι χώρες, δεν έχουν συμβάλει το ίδιο στην πρόκληση του φαινομένου. Πρωταγωνιστικό ρόλο στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έχουν οι τριάντα περίπου ανεπτυγμένες χώρες του Βορρά οι οποίες, από την απαρχή της Βιομηχανικής Επανάστασης, απομυζούν τα ορυκτά καύσιμα

Cumulative CO₂ emissions, 2017

Cumulative carbon dioxide (CO₂) emissions represents the total sum of CO₂ emissions produced from fossil fuels and cement since 1751, and is measured in tonnes.

Source: Global Carbon Project (GCP); Carbon Dioxide Information Analysis Centre (CDIAC) OurWorldInData.org/co2-and-other-greenhouse-gas-emissions/ CC BY

Εικόνα 3. Κατανομή Σωρευτικών Εκπομπών CO₂ ανά Χώρα (1751-2017). Πηγή: Ritchie & Roser, 2019

σε ξηρά και θάλασσα, αποφιλώνουν δάση, κάνουν αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων, παράγουν τοξικά απόβλητα κάθε μορφής σε βάρος των ανθρώπων και των οικοσυστημάτων του Πλανήτη. Και πλέον, έχει φτάσει η ώρα των φτωχών αναπτυσσόμενων χωρών του Νότου να πράξουν το ίδιο σε μια προσπάθεια δικής τους ανάπτυξης, με το παρωχημένο αναπτυξιακό μοντέλο του Βορρά, διαγράφοντας το μέλλον δυσσώينو για την ουσιαστική επίτευξη των στόχων σταθεροποίησης του κλίματος. Σύμφωνα με ειδικούς, στα επόμενα είκοσι χρόνια, ο φτωχός Νότος στην προσπάθεια ανάπτυξης, θα αποδειχτεί περισσότερο επικίνδυνος από τον πλούσιο Βορρά ενώ, ταυτόχρονα, οι ενεργειακές ανάγκες των φτωχών χωρών θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερη συγκριτικά με τις Βόρειες χώρες, εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου (Παπαστάμου, 2014, σελ. 59-60).

Αναφορικά με τις σωρευτικές εκπομπές CO₂ των χωρών από το 1751, διαπιστώνεται ότι, οι ΗΠΑ έχουν εκπέμψει περισσότερο CO₂ από κάθε άλλη χώρα σε ποσότητα που ανέρχεται σε τετρακόσια δις τόνους (Bt), ευθυνόμενες για το 25% των παγκόσμιων ιστορικά εκπομπών.

Το ποσοστό αυτό είναι διπλάσιο σε σωρευτικές εκπομπές από την Κίνα - τον δεύτερο μεγαλύτερο ρυπαντή σε ιστορικό πλαίσιο και πρώτο σε ετήσιες εκπομπές στο παρόν. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (EE-28) κατέχει μεγάλο συντελεστή που ανέρχεται σε 22% των ιστορικών εκπομπών ενώ, χώρες που αποτελούν ιδιαίτερα μεγάλους ρυπαντές σήμερα, όπως η Ινδία και η Βραζιλία, κατατάσσονται ιστορικά σε ευνοϊκότερη θέση (Ritchie & Roser, 2019) (Εικόνα 3).

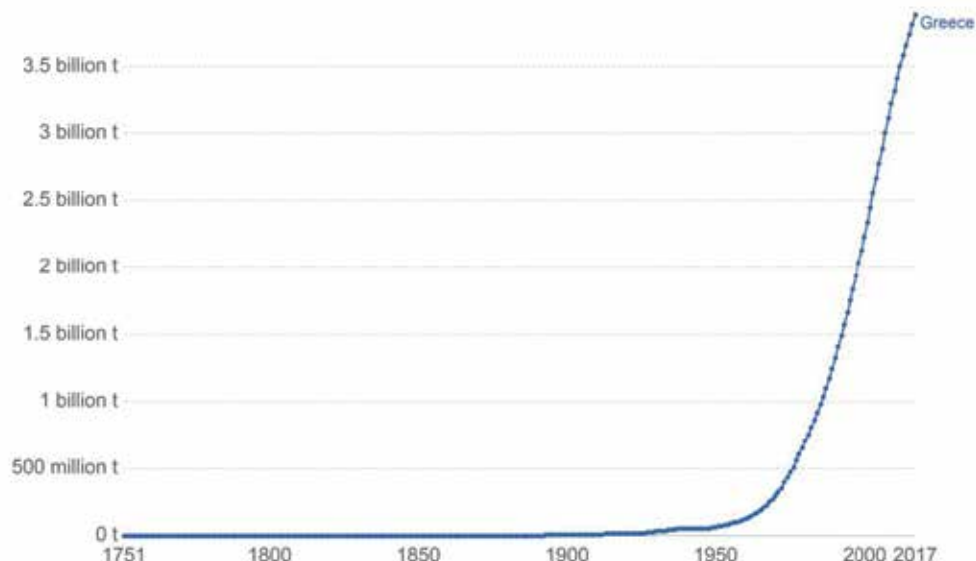
Το αποτύπωμα σωρευτικών εκπομπών CO₂ της Ελλάδας από την έναρξη της Βιομηχανικής επανάστασης ανέρχεται σε 3,88 Bt CO₂, κατατάσσοντάς την χώρα μας στην 48^η θέση παγκοσμίως σε διαχρονικές εκπομπές με αξιοσημείωτη, ωστόσο, αυξητική τάση (Ritchie & Roser, 2019) (Εικόνα 4).

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΣΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Πάνω από 90% του παγκόσμιου εμπορίου (ICS, 2019) μεταφέρεται στους ωκεανούς του κόσμου από 95.402 πλοία (UNCTAD, 2019). Δεδομένης της χρήσης ορυκτών καυσίμων, οι κύριες εκπομπές καυσαερίων από τα εμπορι-

Cumulative CO₂ emissions

Cumulative carbon dioxide (CO₂) emissions represents the total sum of CO₂ emissions produced from fossil fuels and cement since 1751, and is measured in tonnes.

Source: Global Carbon Project (GCP); Carbon Dioxide Information Analysis Centre (CDIAC)
OurWorldInData.org/co2-and-other-greenhouse-gas-emissions/ • CC BY

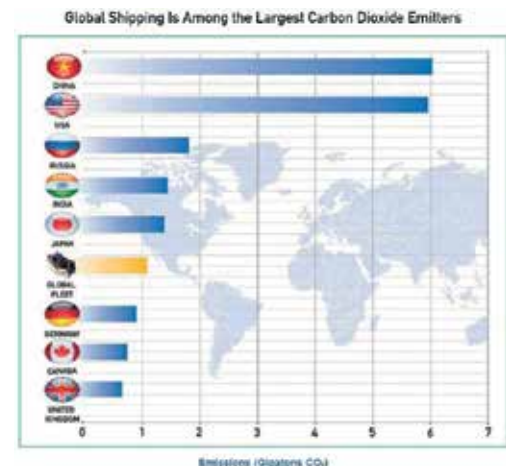
Εικόνα 4. Σωρευτικές Εκπομπές CO₂ της Ελλάδας έως το 2017.
Πηγή: Ritchie & Roser, 2019

κά πλοία, αλλά και τα πολεμικά, περιέχουν CO₂, NO_x, SO_x, CO, υδρογονάνθρακες και αιωρούμενα σωματίδια, συμβάλλοντας καθοριστικά στις ανθρωπογενείς εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα (Eyring et al, 2005). Το 2010, οι ετήσιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (GHGs) κατέτασαν τον παγκόσμιο ναυτιλιακό στόλο στην έκτη θέση μετά τις ΗΠΑ, Κίνα, Ρωσία, Ινδία και Ιαπωνία (Harrould-Kolieb & Savitz, 2010) (Εικόνα 5).

Σύμφωνα με την 3^η μελέτη του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO, 2015, p.1), οι εκπομπές GHGs από τη ναυτιλία την περίοδο 2007-2012 αντιπροσώπευαν, κατά μέσο όρο, το 3,1% των συνολικών ανθρωπογενών εκπομπών CO₂ και ανέρχονταν σε 1.015 εκατομμύρια τόνους ετησίως, με πρόβλεψη αύξησης κατά 50% - 250% μέχρι το 2050 (IMO, 2015, p.4).

Με δεδομένη την ελληνική κυριαρχία στο χώρο με περισσότερα από 4.500 πλοία και εκτόπισμα που αντιστοιχεί στο 17,79% της παγκόσμιας χωρητικότητας (UNCTAD, 2019, p. 37), γίνεται αντιληπτό το μερίδιο ευθύνης της διεθνούς

αλλά και ελληνικής ναυτιλίας στο φαινόμενο, γεγονός που καθιστά αναγκαία την εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών περιορισμού των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

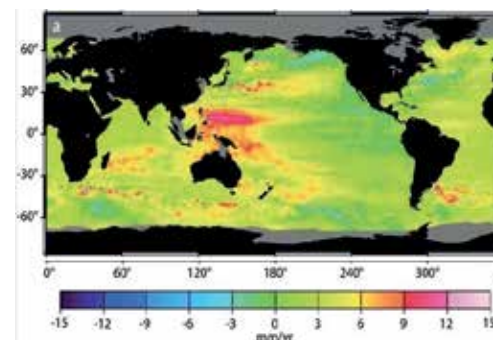
Εικόνα 5. Εκπομπές CO₂ Παγκόσμιας Ναυτιλίας Συγκριτικά με Χώρες - Ρουπαντές, 2010
Πηγή: Harrould - Kolieb, E. & Savitz, J., 2010

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αγγίζουν κάθε τομέα της ανθρώπινης ύπαρξης. Μπορεί να είναι ορατές και άμεσα αντιληπτές αλλά και έμμεσες, μη εύκολα αντιληπτές, αλλά εξίσου σοβαρές.

ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΤΑΘΜΗΣ ΘΑΛΑΣΣΩΝ

Η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη προκαλεί μείωση των πάγων σε στεριά και θάλασσα, με αποτέλεσμα να μειώνεται η αντανακλαστικότητα (φαινόμενο albedo) και περισσότερη ακτινοβολία να απορροφάται από το έδαφος και τον ωκεανό. Σύμφωνα με έρευνες, εάν δεν περιοριστούν ταχύτατα οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ο Αρκτικός Ωκεανός θα είναι ελεύθερος από πάγο κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού πριν το 2050 (Notz & Stroeve, 2018). Το λιώσιμο των πάγων επιφέρει αύξηση της θαλάσσιας στάθμης σε παγκόσμιο επίπεδο κατά μέσο όρο 3,3mm περίπου το χρόνο (Woodworth et al, 2011) (Εικόνα 6).

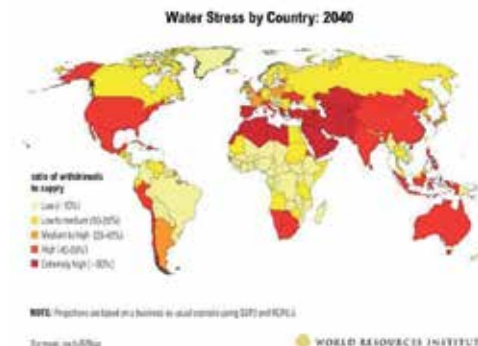
Εικόνα 6. Ρυθμός Μεταβολής Στάθμης Θάλασσας, 1993 - 2010. (α) Δορυφορικές Μετρήσεις
Πηγή: Woodworth et al, 2011

ΛΕΙΨΥΔΡΙΑ - ΞΗΡΑΣΙΑ - ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΕ ΥΔΡΟΦΟΡΟ ΟΡΙΖΟΝΤΑ

Η κλιματική αλλαγή έχει αρνητικές επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους (Εικόνα 7). Έρευνες έδειξαν ότι το ποσοστό των ανθρώπων που απειλούνται με λειψυδρία αναμένεται να αυξηθεί λόγω της κλιματικής αλλαγής (IPCC, 2014) ενώ, αύξηση της θερμοκρασίας κατά 2°C, θα

έχει ως συνέπεια 59% του παγκόσμιου πληθυσμού να εκτεθεί σε έλλειψη νερού άρδευσης (Rockstrom et al.,2009).

Σημαντικές αυξήσεις στην ξηρασία έχει η Δυτική Αφρική, η Κεντρική Ασία, η Κεντρική Αμερική, η Αυστραλία, η Μέση Ανατολή, η Ινδοκίνα και οι περιοχές μέσου πλάτους της Βόρειας Αμερικής. Οι περιοχές που πλήττονται από ξηρασία αναμένεται να επεκταθούν στο μέλλον, όπως η περιοχή της Μεσογείου, όπου θα απαιτηθεί προσαρμογή σε λιγότερο ευνοϊκές γεωργικές συνθήκες (Sillmann & Roeckner, 2008). Οι πιο ευάλωτες περιοχές, παγκοσμίως, είναι οι πεδινές παράκτιες περιοχές, διότι η άνοδος της στάθμης της θάλασσας προκαλεί διάβρωση των ακτών και διείσδυση αλμυρού νερού στον υδροφόρο ορίζοντα. Ως εκ τούτου, οι παράκτιες καλλιέργειες διατρέχουν σημαντικό κίνδυνο πλημμύρας ενώ, το απαραίτητο για την άρδευση νερό γίνεται υφάλμυρο με συνέπεια να παρατείνεται η υπεράρδευση και να μειώνεται η αγροτική παραγωγή (Wang et al, 2018).

Εικόνα 7. Πρόβλεψη Πίεσης σε Υδατικούς Πόρους για το 2040. Σενάριο Μη Λήψης Μέτρων.
Πηγή WRI, 2015

ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ

Η ερημοποίηση, όπως έχει οριστεί στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής του Περιβάλλοντος του Ρίο (1992), είναι η υποβάθμιση της γης σε ξηρές, ημίξηρες και άνυδρες περιοχές από την δράση πολλών παραγόντων στους οποίους περιλαμβάνονται οι κλιματικές μεταβολές και οι ανθρώπινες δραστηριότητες.

Η διάβρωση του εδάφους είναι η κυριότερη διεργασία ερημοποίησης. Η παρατεταμέ-

νη ξηρασία λόγω αύξησης της θερμοκρασίας, η ανικανότητα των εδαφών να υποστηρίξουν την τοπική βλάστηση, οι έντονες καταιγίδες και η απώλεια εδαφικής μάζας αυξάνουν την διάβρωση των εδαφών με αποτέλεσμα την εμφάνιση του μητρικού πετρώματος και τη δημιουργία κηλίδων απογυμνωμένων περιοχών. Απώλεια της υποβάθμισης είναι η απώλεια παραγωγικότητας των γεωργικών και δασικών εδαφών με αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία και στην κοινωνία μιας περιοχής (Τσεσμελής κ.ά., 2017).

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΕ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

Η κλιματική αλλαγή επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Σύμφωνα με την 5^η Έκθεση Αξιολόγησης για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC, 2014), επηρεάζονται τα οικοσυστήματα, τα είδη και η γενετική ποικιλότητα εντός των ειδών.

Η εξάπλωση των φυτικών ειδών επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό. Στην Ευρώπη παρατηρείται μετατόπιση, κυρίως λόγω ηπιότερου χειμώνα, από νοτιοδυτικά προς τα βορειοανατολικά (Harrison et al, 2006), με αυξημένο κίνδυνο εξαφάνισης ειδών μέχρι το 2080 (Thuiller et al, 2005).

Η ξηρασία και η θερμική ένταση έχουν μεταβάλει τη σύνθεση, τη δομή και βιογεωγραφία των δασών. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί η αύξηση θνησιμότητας των δέντρων λόγω ξηρασίας και θερμικής καταπόνησης που αποδεικνύει ότι τα δάση γίνονται πιο ευάλωτα στην αλλαγή του κλίματος, εγκυμονώντας σημαντικούς κινδύνους, οικολογικούς και κοινωνικούς (Allen et al, 2010).

Όσον αφορά στα είδη ζώων, παρατηρείται μετακίνηση βορειότερα και σε μεγαλύτερα υψόμετρα. Ωστόσο, ο ρυθμός αλλαγής του κλίματος, ο κατακερματισμός των ενδιαιτημάτων και άλλων παραγόντων εμποδίζει την μετακίνηση αυτή, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε προοδευτική μείωση βιοποικιλότητας (Βέλλα κ.ά., 2011).

Ανεπηρέαστοι δεν μένουν οι υδροβιότοποι, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα ευπαθή οικοσυστήματα στην κλιματική αλλαγή. Η ξηρασία, λόγω αύξησης της θερμοκρασίας, αναμένεται να

προκαλέσει μείωση της επιφάνειάς τους από 5,3 - 13,6% (Armandine Les Landes et al, 2014).

ΟΞΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΞΥΓΟΝΩΣΗ ΩΚΕΑΝΩΝ

Οι ωκεανοί καταλαμβάνουν το 71% της επιφάνειας της Γης με σημαντική συμβολή στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, αφού απορροφούν περίπου το ένα τέταρτο του CO₂ που εκπέμπεται συνολικά στην ατμόσφαιρα (Land et al, 2015). Ωστόσο, οι ολοένα και περισσότερο απορροφούμενες ποσότητες CO₂, προκαλούν μείωση του pH των ωκεανών και αύξηση της οξύτητας με την παραγωγή ανθρακικού οξέος (CO₂+H₂O←→H₂CO₃), μια αύξηση που εκτιμάται σε 26% από τη βιομηχανική επανάσταση (Land et al, 2015). Πέραν τούτου, η αύξηση της θερμοκρασίας έχει έντονο αντίκτυπο στη δομή και λειτουργία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, καθώς μειώνεται η διαλυτότητα του οξυγόνου (O₂) με συνέπεια την αποξυγόνωση των ωκεανών (Laffoley & Baxter, 2019).

Η οξίνιση και αποξυγόνωση έχουν ήδη δραματικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα των ωκεανών με μεταβολές στην κατανομή των πληθυσμών και μείωση των ευαίσθητων ειδών. Η οξίνιση αποτελεί άμεση απειλή για τα είδη που συνθέτουν τους σκελετούς τους από ανθρακικό ασβέστιο (CaCO₃), όπως κοράλλια, καβούρια, αστακοί κ.λπ. (Bijma et al, 2013). Τα επόμενα 100 χρόνια αναμένεται να αυξηθεί η θερμοκρασία 1 - 3°C στον ύφαλο Great Barrier στην Αυστραλία, το οποίο θα είναι μοιραίο για τον πληθυσμό των κοραλλιών (Brierley & Kingsford, 2009). Παράλληλα, οι χαμηλές συγκεντρώσεις O₂ καθιστούν αφιλόξενα τμήματα των ωκεανών για πολυκύτταρους οργανισμούς, γεγονός που επηρεάζει και τα αρπακτικά ζώα καθώς, όσοι οργανισμοί μπορούν, θα μεταναστεύσουν για να αποφύγουν τις χαμηλές συγκεντρώσεις, ενώ οι υπόλοιποι θα κινδυνεύσουν να αφανιστούν. Η επέκταση των ζωνών χαμηλού O₂ επηρεάζει τις παραγωγικές αλιευτικές περιοχές παγκοσμίως, με σοβαρές οικονομικές και οικολογικές συνέπειες (Brierley & Kingsford, 2009).

ΑΚΡΑΙΑ ΚΑΙΡΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Η αλλαγή του κλίματος επιδρά άμεσα στα καιρικά φαινόμενα. Από στοιχεία των τελευταίων δεκαετιών προκύπτει ότι, οι φυσικές καταστροφές από ακραία καιρικά φαινόμενα όπως, τυφώνες, ξηρασίες, καύσωνες, ισχυρές βροχοπτώσεις έχουν αυξηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Αναλύσεις αποκάλυπτουν ότι, 68% όλων των ακραίων μετεωρολογικών φαινομένων που έχουν μελετηθεί έως σήμερα προκαλούνται από την ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή. Οι καύσωνες αντιπροσωπεύουν το 43% αυτών των περιπτώσεων, οι ξηρασίες το 17% και οι έντονες βροχοπτώσεις ή οι πλημμύρες το 16% (Carbon Brief, 2019).

Με την συνεχόμενη αλλαγή του κλίματος, η τυπολογία των κατακρημνισμάτων (βροχή, χιόνι, χαλάζι) θα μεταβληθεί. Ορισμένες περιοχές θα αντιμετωπίσουν μεγαλύτερη ετήσια κατακρήμνιση και πιο τακτικές κατανομές στη βροχοπτώση, ενώ άλλες λιγότερα ετήσια ποσά κατακρημνίσεων και υψηλότερη μεταβλητότητα των βροχοπτώσεων. Μάλιστα η συχνότητα των ακραίων ισχυρών βροχοπτώσεων θα αυξηθεί με παράλληλη εμφάνιση πλημμυρών (Jentsch & Beierkuhnlein, 2008).

ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

Η έντονη ξηρασία και η αύξηση της θερμοκρασίας συμβάλουν άμεσα στην αύξηση των δασικών πυρκαγιών (Flannigan et al, 2006). Οι πρωτοφανείς δασικές πυρκαγιές της ανατολικής Αυστραλίας της τρέχουσας αντιπυρικής περιόδου, αποτελούν ένδειξη των αλλαγών που μπορεί σήμερα να συντελούνται εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων των συχνότερων και πιο σοβαρών πυρκαγιών (Nolan et al, 2020). Πέραν τούτου, η επιμήκυνση της αντιπυρικής περιόδου για πολλές περιοχές του πλανήτη αποτελεί πραγματικότητα με σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις, λόγω αύξησης της δασοπυρόσβεσης (Liu et al, 2010).

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

Η αλλαγή του κλίματος, λόγω αύξησης συγκέντρωσης αερίων του θερμοκηπίου από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, έχει ποικίλες επιπτώσεις τόσο στην υγεία όσο και στην ποιότητα της ζωής του ανθρώπου.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Οι επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία μπορεί να είναι άμεσες ή έμμεσες. Οι άμεσες σχετίζονται με τα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως ξηρασία, καύσωνες, τροπικές καταιγίδες και κυκλώνες ενώ, οι έμμεσες, με την μείωση ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα και με την διάδοση μολυσματικών ασθενειών, όπως χολέρα, ελονοσία, δάγκειος πυρετός, ιός του Δυτικού Νείλου κ.ά.

Ακραία ατμοσφαιρική θερμοκρασία αυξάνει τη νοσηρότητα και τη θνησιμότητα ατόμων με καρδιαγγειακά ή αναπνευστικά προβλήματα, με τα παιδιά και τους ηλικιωμένους να εμφανίζονται περισσότερο επιρρεπείς. Το 2003, κύμα καύσωνα που έπληξε την Ευρώπη είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο 22.000 περίπου ατόμων, κυρίως ηλικιωμένων των χωρών της Β. Ευρώπης, που δεν είχαν συνηθίσει σε τόσο υψηλές θερμοκρασίες. Μελέτη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας προβλέπει ότι, το 2030, θα χάσουν την ζωή τους επιπλέον 38.000 ηλικιωμένοι από καύσωνες που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή (WHO, 2014).

ΥΠΟΣΙΤΙΣΜΟΣ

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κατατάσσει τον υποσιτισμό ως το μεγαλύτερο πρόβλημα υγείας παγκοσμίως που οφείλεται στη κλιματική αλλαγή. Χώρες οι οποίες έχουν ήδη χαμηλή παραγωγή σε τρόφιμα, όπως οι υποσαχάριες χώρες της Αφρικής και η Νότια Ασία, θα εμφανίσουν στο μέλλον ακόμα μεγαλύτερες μειώσεις σε τρόφιμα και συνεπώς αύξηση του πληθυσμού, κυρίως μικρών παιδιών, που υποφέρει από υποσιτισμό (Franchini & Mannucci, 2015). Το 2030, επιπλέον 95.000 παιδιά θα χάσουν τη ζωή τους από υποσιτισμό οφειλόμενο στην κλιματική αλλαγή (WHO, 2014).

ΔΙΑΡΡΟΪΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

Η αύξηση της θερμοκρασίας, η ξηρασία και οι έντονες πλημμύρες έχουν σαν αποτέλεσμα την μείωση του πόσιμου νερού. Στις περιοχές της Νότιας Ασίας και της υποσαχάριας Αφρικής, η έλλειψη πόσιμου νερού και η μη αξιόπιστη πρόσβαση σε υγιεινή, αυξάνουν τα ποσοστά διαρροϊκών ασθενειών, ειδικά στα παιδιά. Μελέτες

αποδεικνύουν ότι, αύξηση της θερμοκρασίας κατά 1°C έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του κινδύνου για αυτές τις ασθένειες κατά 3 - 11% (Franchini & Mannucci, 2015). Για το 2030, οι προβλέψεις αναφέρουν πως, επιπλέον 48.000 παιδιά θα χάσουν τη ζωή τους από διαρροϊκές ασθένειες που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή (WHO, 2014).

ΜΟΛΥΣΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

Η αύξηση της θερμοκρασίας και τα ακραία καιρικά φαινόμενα που οφείλονται στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, σχετίζονται με την εξάπλωση μολυσματικών ασθενειών. Τα βακτήρια της σαλμονέλας και της ελονοσίας πολλαπλασιάζονται ταχύτερα με την αύξηση της θερμοκρασίας. Πολλές ζωονοσογόνες λοιμώξεις επηρεάζονται από την κλιματική αλλαγή με εξάπλωση σε περιοχές που πριν ήταν αφιλόξενες για αυτές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη διάδοση του ιού του Δυτικού Νείλου στην περιοχή της Μεσογείου και στη Βόρεια Αμερική (Franchini & Mannucci, 2015). Σύμφωνα με μελέτη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, το 2030 θα χάσουν την ζωή τους επιπλέον 60.000 παιδιά από ελονοσία (μαλάρια) οφειλόμενη στην κλιματική αλλαγή (WHO, 2014).

ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει αρνητικά και την ψυχική υγεία. Μολονότι η κακή ψυχική υγεία δεν οφείλεται κατά κύριο λόγο ή αποκλειστικά στη κλιματική αλλαγή, οι επιστήμονες πιστεύουν ότι, η ευημερία του ανθρώπου απειλείται από αυτή. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η συσχέτιση της αυτοκτονίας 59.000 Ινδών αγροτών τις τελευταίες τρεις δεκαετίες με την τάση αύξησης της θερμοκρασίας στη χώρα (Carleton, 2017, 2018). Επίσης, τα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως οι πλημμύρες, σχετίζονται με υψηλά επίπεδα μετατραυματικού στρες (Thomas et al, 2014).

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Η μετακίνηση των πληθυσμών υπήρξε πάντα ένας τρόπος αντιμετώπισης της περιβαλλοντι-

κής αλλαγής. Από τους προϊστορικούς χρόνους, ευρήματα αποδεικνύουν την μετανάστευση του ανθρώπινου είδους από την μια κλιματική ζώνη στην άλλη με σκοπό την διασφάλιση της επιβίωσής του (Groeneveld, 2017). Αντίστοιχα, η κλιματική αλλαγή θα έχει σταδιακά αυξανόμενο αντίκτυπο στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος και σε περιβαλλοντικά εξαρτώμενα κοινωνικοοικονομικά συστήματα, με πιθανότητα να προκληθεί σημαντική μετακίνηση πληθυσμού μελλοντικά, σε πιο «φιλικές» προς αυτόν περιοχές, της ίδιας χώρας ή διαφορετικής (Warner et al, 2010). Οι προβλέψεις αναφέρουν ότι, οι περιβαλλοντικοί μετανάστες, θα ανέλθουν σε 200 εκατομμύρια περίπου έως το 2050 (Myers, 2002) από αίτια που σχετίζονται με την υπερθέρμανση του πλανήτη, όπως μουσώνες ή ιδιαίτερα έντονες βροχοπτώσεις, εκτεταμένη ξηρασία, άνοδο της στάθμης της θάλασσας και πλημμύρες σε παράκτιες περιοχές (Pragna, 2018).

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η έρευνα του WWF Ελλάς σε συνεργασία με το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (2009), με τίτλο «Το αύριο της Ελλάδας», επιχειρεί μια πρόβλεψη για τις κλιματικές συνθήκες στην Ελλάδα την περίοδο 2020-2050.

Σύμφωνα με την έρευνα, οι κάτοικοι των περισσότερων πόλεων της χώρας θα υπόκεινται μέχρι και σε 20 περισσότερες ημέρες καύσωνα ετησίως, εντείνοντας την δυσφορία. Παράλληλα, η συνολική βροχόπτωση θα μειωθεί αλλά αναμένεται να αυξηθούν κατά 10-20% οι ακραίες βροχοπτώσεις. Ως εκ τούτου, διαφαίνεται αύξηση κινδύνου τόσο για πλημμυρικά επεισόδια όσο και για εξάπλωση πυρκαγιών στα περιαστικά δάση. Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να θέσει σε μεγάλη δοκιμασία ευρύτερα τις δασικές περιοχές της χώρας, καθώς προβλέπεται αύξηση των ημερών με υψηλό ρίσκο εμφάνισης πυρκαγιάς ενώ, παρουσιάζεται αυξημένος κίνδυνος για ερημοποίηση νέων εκτάσεων και μείωση στη διαθεσιμότητα νερού.

Σε νεότερη έκθεση της WWF για την κλιματική αλλαγή αναφέρεται ότι αύξηση της θερμοκρασίας κατά 1,5°C στην περιοχή της Μεσογείου θα επιφέρει αύξηση των δασικών

πυρκαγιών στη χώρα μας κατά 41% και στους 2°C κατά 62%, οι ακραίοι καύσωνες που κανονικά εμφανίζονται μια φορά στα είκοσι χρόνια, στον 1,5°C θα αυξηθούν κατά 173% και στους 2 °C κατά 478% ενώ, οι ραγδαίες βροχοπτώσεις στον 1,5 °C κατά 10% και στους 2 °C κατά 21% (WWF, 2018).

Η Τράπεζα της Ελλάδος, το 2011, επισμαίνει πως το οικονομικό κόστος της κλιματικής αλλαγής για τη χώρα μας είναι εξαιρετικά υψηλό στο δυσμενέστερο σενάριο, το συνολικό κόστος για την ελληνική οικονομία θα ανέλθει στα 701 δις ευρώ έως το 2100, ποσό υπερδιπλάσιο του εθνικού μας χρέους το 2009. Στην Έκθεση τονίζεται πως, η υιοθέτηση πολιτικών που προστατεύουν το κλίμα είναι η οικονομικότερη επιλογή που διαθέτουμε. Εφόσον η Ελλάδα μειώσει δραστικά τις εκπομπές, στο πλαίσιο αντίστοιχης παγκόσμιας προσπάθειας, το συνολικό κόστος θα ανέλθει στα €436 δις, ήτοι κατά €265 δις μικρότερο (Τράπεζα της Ελλάδος, 2011, σελ. 509). Τα ανωτέρω, καθιστούν επιτακτική την αλλαγή του ενεργειακού μοντέλου και της παραγωγικής βάσης της οικονομίας της Ελλάδας (WWF, 2018).

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Σύμφωνα με την ισχύουσα Περιβαλλοντική Πολιτική του ΥΠΕΘΑ (2014, σελ. 21), η κλιματική αλλαγή θα έχει αντίκτυπο στις Ένοπλες Δυνάμεις (ΕΔ) της χώρας, καθώς εκτιμάται ότι θα επηρεαστεί ο επιχειρησιακός τρόπος λειτουργίας και η καθημερινή λειτουργία των στρατιωτικών εγκαταστάσεων, λόγω μεταβολών των φυσικών χαρακτηριστικών των θεάτρων επιχειρήσεων αλλά και περιορισμού των διαθέσιμων ενεργειακών και υδατικών πόρων.

Με γνώμονα τα ανωτέρω, διακρίνεται η ανάγκη προσαρμογής της λειτουργίας των ΕΔ, προκειμένου να αντιμετωπιστούν έγκαιρα και με επιτυχία οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, συμβάλλοντας στην επίτευξη των αντίστοιχων εθνικών στόχων. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται τόσο η υιοθέτηση χρήσης ουσιών οι οποίες δεν συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, όσο και η περιστολή εκπομπής αερίων που οξύνουν το φαινόμενο, περιορί-

ζοντας την εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα με παράλληλη ενίσχυση της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Περιβαλλοντική Πολιτική ΥΠΕΘΑ, 2014, σελ. 21).

Αναντίρρητα, οι επιχειρησιακές απαιτήσεις τίθενται σε απόλυτη προτεραιότητα και δεν θα πρέπει να παρεμποδίζεται η υλοποίηση του επιχειρησιακού έργου των ΕΔ. Ωστόσο, θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ως εκ τούτου, οι αρχές βιώσιμης ανάπτυξης που έχουν υιοθετηθεί από το ΥΠΕΘΑ αποσκοπούν στην υποστήριξη, όπου είναι εφικτό, του επιχειρησιακού έργου, παρέχοντας την δυνατότητα έγκαιρης προετοιμασίας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του μέλλοντος (ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή, διαθεσιμότητα ενεργειακών πόρων) (Περιβαλλοντική Πολιτική ΥΠΕΘΑ, 2014, σελ. 17).

Προκλήσεις οι οποίες θα σχετίζονται τόσο με την εκτέλεση του επιχειρησιακού έργου υπό δυσμενέστερες ενίοτε συνθήκες (ακραία καιρικά φαινόμενα, δείκτης δυσφορίας, αλλαγή φυσικών χαρακτηριστικών πεδίων εκπαίδευσης και μάχης κλπ.) όσο και με αυξημένη συνδρομή των ΕΔ στο κοινωνικό σύνολο για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών (αεροπορική βεση, αεροδιακομιδές, διάθεση προσωπικού και μέσων), γεγονός που καθιστά αναγκαία την λήψη μέτρων προσαρμογής των ΕΔ στην κλιματική αλλαγή, το ταχύτερο δυνατό.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΦΥΠΝΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Η Κλιματική Αλλαγή δεν αφήνει περιθώρια για εφησυχασμό. Η Διεθνής Κοινότητα λαμβάνει μέτρα που εκτείνονται από Νομοθετικές ρυθμίσεις και φόρους για τον περιορισμό εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου μέχρι κίνητρα για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, σε μια προσπάθεια ανάσχεσης των δυσάρεστων και πολυδιάστατων επιπτώσεων αλλαγής του κλίματος στον Πλανήτη. Ενδεικτικά, αναφέρονται συμφωνίες - σταθμοί και οργανισμοί που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος ενώ, επισμαίνονται δράσεις για τον περιορισμό των ατμοσφαιρικών ρύπων στον τομέα της Ναυτιλίας.

Η ΣΥΜΒΑΣΗ - ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Η Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) (1992) αποτελεί την μοναδική διεθνή συνθήκη με αντικείμενο καθαρά το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Έθεσε φιλόδοξους αλλά μη δεσμευτικούς στόχους που εστιάζονται στην σταθεροποίηση συγκέντρωσης των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα σε επίπεδα που δεν προκαλούν σοβαρές επιπτώσεις στον άνθρωπο και στο Κλίμα της Γης. Αποτελέσει ένα από τα πέντε «προϊόντα» της Διάσκεψης του Ρίο μαζί με την Agenda 21, τη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, τη Δήλωση για τις Αρχές των Δασών και τη Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την Βιοποικιλότητα. Οι διαπραγματεύσεις διήρκαν από τον Φεβρουάριο του 1991 μέχρι τις 9 Μαΐου 1992 και τελικά υπογράφηκε στις 3-14 Ιουνίου του 1992, στο πλαίσιο των εργασιών Διάσκεψης του Ρίο. Τέθηκε σε ισχύ στις 21-3-1994 και οδήγησε, πέντε χρόνια αργότερα, τον Δεκέμβριο του 1997, στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Κιότο στην Ιαπωνία (Παπαστάμου, 2014, σελ. 225-226).

Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Ένα σημαντικό όργανο στη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής αποτελεί η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC). Συστάθηκε το 1988 με την Απόφαση 43/53 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών με πρωτοβουλία του Παγκόσμιου Οργανισμού Μετεωρολογίας (WMO) και του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP). Αντικείμενο έχει την επιστημονική αξιολόγηση των τεχνικών, οικονομικών και κοινωνικών δεδομένων για την αντιμετώπιση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής (IPCC, 2020).

Το έργο της Διακυβερνητικής Επιτροπής αναγνωρίζεται διεθνώς και σε αρκετές περιπτώσεις συνέβαλε καθοριστικά στη λήψη σημαντικών αποφάσεων για τη Διεθνή Κοινότητα. Αυτός είναι ο λόγος που το 2007 της

απονεμήθηκε το Νόμπελ Ειρήνης για σημαντική συμβολή στη Διεθνή Κοινότητα (Παπαστάμου, 2014, σελ. 229-230).

ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΟΥ ΚΙΟΤΟ (COP-3)

Το Πρωτόκολλο του Κιότο αποτέλεσε απόρροια της Συνθήκης - Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή. Οι συζητήσεις για την οριστικοποίηση των διατάξεων διήρκαν έξι χρόνια από το 1998 μέχρι το 2004. Το πρωτόκολλο ενέταξε στο Παράρτημα Ι τις βιομηχανικές χώρες και τις χώρες του πρώην Ανατολικού Μπλοκ και τις υποχρέωσε να περιορίσουν τις εκπομπές των αερίων ρύπων του θερμοκηπίου κατά 5,2%, κατά μέσο όρο την περίοδο 2008 – 2012, με έτος αναφοράς το 1990 (Παπαστάμου, 2014, σελ. 230).

Αποτελεί αξιοσημείωτο γεγονός ότι, για πρώτη φορά, δεσμεύτηκαν μόνο οι βιομηχανικές χώρες ως κύριες υπεύθυνες για τις επιπτώσεις της παραγωγικής τους δραστηριότητας στο περιβάλλον. Με το εν λόγω πρωτόκολλο, το CO₂ και τα ισοδύναμά του μεταμορφώθηκαν σε προϊόν και ως εκ τούτου οι ρύποι απέκτησαν τιμή με το σκεπτικό «Αυτός που ρυπαίνει, πληρώνει». Αυτό είχε ως συνεπακόλουθο, τη δημιουργία συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, δίνοντας τη δυνατότητα στα συμβαλλόμενα κράτη να αγοράζουν «μονάδες Κιότο» από άλλα κράτη, για να ανταποκριθούν στους εθνικούς τους στόχους περιορισμού των αερίων του θερμοκηπίου (Παπαστάμου, 2014, σελ. 233).

Ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 2005, υιοθετήθηκε ένα πρωτοποριακό σύστημα εμπορίας ρύπων, το επονομαζόμενο EU-ETS (European Union Emissions Trading Scheme), προσφέροντας οικονομικό κίνητρο για τον περιορισμό της εκπομπής και την πώληση σημαντικής αδιάθετης ποσότητας σε άλλες επιχειρήσεις (European Commission, 2020). Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι φωνές που επικρίνουν το πρωτόκολλο του Κιότο πως επέφερε υποβιβασμό του ζητήματος του Κλίματος της Γης σε εμπορική συνδιαλλαγή δικαιωμάτων εκπομπών με μοναδική μέριμνα την αγορά τους σε συμφέρουσα τιμή (Παπαστάμου, 2014, σελ. 74).

Πως θα μπορούσε, άραγε, κάποιος να κατηγορήσει τους επικριτές αυτούς, όταν διακρίνεται προσπάθεια των μεγάλων ρυπαντών του Βορρά να εξαγοράσουν φθηνά δικαιώματα από τις φτωχές χώρες του Νότου για να συνεχίσουν το καταστροφικό έργο εκπομπής ρύπων. Αντιτίρρητα, ο σκεπτικισμός είναι έντονος γύρω από το ζήτημα.

ΤΟ COP 21 ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Ιστορική έχει κριθεί η Συμφωνία που υπογράφηκε από τον πρωτοφανή αριθμό 196 ηγετών χωρών του Πλανήτη μετά από πολυήμερες διαπραγματεύσεις στο Παρίσι, το 2015. Η Συμφωνία προέβλεπε ότι, οι κυβερνήσεις των χωρών, θα πρέπει να συγκρατήσουν την άνοδο της θερμοκρασίας μέχρι το 2100 «αρκετά κάτω» από τους +2,0 βαθμούς Κελσίου και έως +1,5°C, σε σχέση με τη θερμοκρασία της Γης προ της Βιομηχανικής Επανάστασης (UNFCCC, 2015, p.2).

Για την επίτευξη του στόχου, οι παγκόσμιες ετήσιες κατά κεφαλήν εκπομπές θα πρέπει να πέσουν σε λιγότερο από έναν μετρικό τόνο μέχρι το 2075. Ένα τέτοιο κατά κεφαλήν ετήσιο επίπεδο εκπομπών αναλογεί με χώρες όπως η Αϊτή, η Υεμένη και το Μαλάουι ενώ, συγκριτικά, των ΗΠΑ, της Ευρώπης και της Κίνας ανέρχονταν το 2015 σε 17, 7 και 6 τόνους αντίστοιχα (Koonin, 2015). Δεδομένων των αντιδράσεων των ΗΠΑ, της Κίνας και άλλων χωρών για ενδεχόμενες επιπτώσεις στην οικονομία τους, η συμφωνία δεν έθετε νομικά δεσμευτικούς στόχους για τις εκπομπές άνθρακα. Οι χώρες – μέλη θα παρουσιάζουν εθελοντικούς στόχους για τη μείωση ή συγκράτηση των εγχώριων εκπομπών, οι οποίοι θα επανεξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΑΥΣΙΠΛΟΪΑΣ (ΙΜΟ)

Με δεδομένο ότι, οι θαλάσσιες μεταφορές θα συνεχίσουν να αναπτύσσονται ταχύτατα με το παγκόσμιο εμπόριο, απαιτείται μια συνολική προσέγγιση για την περαιτέρω βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τον αποτελεσματικό έλεγχο των εκπομπών από τη διεθνή ναυτιλία.

Ωστόσο, όπως έχει αναγνωρίσει το πρωτόκολλο του Κιότο, οι εκπομπές CO₂ από τη παγκόσμια ναυτιλία δεν μπορούν να αποδοθούν σε συγκεκριμένη εθνική οικονομία λόγω της φύσης και της πολύπλοκης λειτουργίας του, ενώ ούτε η Συμφωνία στο Παρίσι περιλάμβανε μέτρα περιορισμού των εκπομπών στον τομέα. Το κενό αυτό καλύπτει ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (ΔΝΟ), ως αρμόδιο διαχειριστικό όργανο, επιδιώκοντας ενεργά τον περιορισμό και την μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (GHGs) από τη διεθνή ναυτιλία (ΙΜΟ, 2020).

Η αρμόδια Επιτροπή Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος του ΙΜΟ (ΜΕΡC) ενέκρινε το 2018, το ψήφισμα ΜΕΡC.304 (72) σχετικά με την αρχική στρατηγική και το όραμα του οργανισμού που επιβεβαιώνει τη δέσμευσή του για μείωση των εκπομπών GHGs από την παγκόσμια ναυτιλία το συντομότερο δυνατό, τουλάχιστον κατά 50% έως το 2050 σε σύγκριση με το 2008, με απώτερο στόχο την σταδιακή κατάργησή τους με διαδικασίες επείγοντος, σύμφωνα με τους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού για την θερμοκρασία του Πλανήτη (ΙΜΟ, 2020).

Την τρέχουσα περίοδο, η ΜΕΡC εξετάζει προτάσεις βελτίωσης της επιχειρησιακής ενεργειακής απόδοσης των υφιστάμενων πλοίων ανά περίπτωση, μείωσης του φαινομένου «ολίσθησης του μεθανίου», της εκπομπής δηλαδή άκαυστου μεθανίου στην ατμόσφαιρα, αλλά και ευρύτερα των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων, την ενθάρρυνση χρήσης εναλλακτικών καυσίμων χαμηλών και μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και τη σύνταξη σχεδίου ψηφίσματος που να καλεί τα κράτη μέλη να αναπτύξουν εθελοντικό εθνικό σχέδιο δράσης με σκοπό τη συμβολή στη μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τη διεθνή ναυτιλία (ΙΜΟ, 2020).

Η απαγόρευση του ΔΝΟ χρήσης από τις αρχές του τρέχοντος έτους στην παγκόσμια ναυτιλία καυσίμων με περιεκτικότητα θείου μεγαλύτερη του 0,5% (VLSFO 0,5% περιεκτικότητα), εκτός αν υφίσταται ισοδύναμο μέτρο, π.χ. πλυντρίδες αερίων (scrubbers), με σκοπό την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, σηματοδοτεί μια νέα επο-

κή για τη ναυτιλία. Παρά τα παρουσιαζόμενα προβλήματα αρχικής εφαρμογής, μεταξύ των οποίων η χαμηλή διαθεσιμότητα και το υψηλότερο κόστος (Τέλλογλου, 2020), αποδεικνύουν έμπρακτα την ανάγκη ενεργειακής μετάβασης και χρήσης εναλλακτικών καυσίμων μηδενικών εκπομπών στα εμπορικά πλοία, όπως η αλκοόλη, το βιομεθάνιο και η αμμωνία (Ναυτικά Χρονικά, 2019). Μια ενεργειακή μετάβαση που θα πρέπει να μελετηθεί και εφαρμοστεί σε όλους τους τύπους πλοίων, ακόμα και των πολεμικών εάν δεν βλέπεται η επιχειρησιακή αξιοποίηση, για την καθολική αντιμετώπιση της προκαλούμενης ατμοσφαιρικής ρύπανσης στον τομέα.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, η αντιμετώπιση του ουσιαστικού ζητήματος της Κλιματικής Αλλαγής συναντά και θα συνεχίσει να συναντά στο μέλλον σημαντικά εμπόδια. Αυτά οφείλονται, ως επί το πλείστον, είτε σε συγκρούσεις οικονομικών συμφερόντων, είτε σε έλλειψη συντονισμένων δράσεων, αγνοώντας τις αυξανόμενες, παγκοσμίες, επιπτώσεις του προβλήματος. Ορισμένα από τα εμπόδια αυτά δημιουργούν σοβαρούς προβληματισμούς για την δυνατότητα επίτευξης των στόχων σταθεροποίησης του κλίματος σε επίπεδο +1,5°C από την θερμοκρασία του πλανήτη προ βιομηχανικής επανάστασης, δημιουργώντας ένα κλίμα απαισιοδοξίας για τα μελλούμενα. Οι σημαντικότεροι λόγοι αναπτύσσονται κατωτέρω.

Εικόνα 8. Άνοδος της στάθμης της θάλασσας σε Μικρά Νησιωτικά Κράτη. Πηγή: UNEP, 2020

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΩΝ - ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ο ανταγωνισμός και η δυσπιστία μεταξύ των πλούσιων ανεπτυγμένων κρατών του Βορρά και των αναπτυσσόμενων κρατών του Νότου αποτελεί γεγονός που δεν αποκρύπτεται σε κάθε ευκαιρία. Χαρακτηριστική ήταν η δήλωση του Προέδρου της Κίνας Xi Jinping κατά την έναρξη της Διάσκεψης για το κλίμα στο Παρίσι

το 2015, σύμφωνα με την οποία: “Έχει κρίσιμη σημασία στις συνομιλίες να ληφθούν υπόψη οι οικονομικές διαφορές μεταξύ των χωρών και να επιτραπεί στις διάφορες χώρες να αναπτύξουν τις δικές τους λύσεις στο πρόβλημα της ανόδου της θερμοκρασίας στον πλανήτη”. Η Κίνα, η οποία εκπέμπει τη μεγαλύτερη ποσότητα αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου από κάθε άλλη χώρα, ανέκαθεν τόνιζε πως οι ανεπτυγμένες χώρες πρέπει να αναλάβουν το μεγαλύτερο μέρος ευθύνης για την άνοδο της θερμοκρασίας, ενώ στις αναδυόμενες οικονομίες θα πρέπει να δοθεί ελευθερία να αναπτυχθούν (skai.gr, 2015).

Στο σημείο αυτό, τίθεται ένα καίριο ερώτημα. Ποια κυβέρνηση πλούσιας ανεπτυγμένης χώρας, εξαρτημένη από τα ορυκτά καύσιμα, εν μέσω διεθνών οικονομικών προκλήσεων, θα αναλάμβανε το κόστος απεξάρτησης της οικονομίας από αυτά και θα προέβαινε σε αλλαγή

των καταναλωτικών συνθηκών; Αντίστοιχα, ποια αναπτυσσόμενη ή φτωχή χώρα θα θυσιάσει την φαινομενική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών της που επιφέρει η ρυπογόνος εκβιομηχάνιση, αναστέλλοντας τα προγράμματα αυτά; (Παπαστάμου, 2014, σελ. 54). Και μάλιστα, όταν το αίσθημα ανταγωνισμού και συγκρίσεων μεταξύ των ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών για την οικονομική κυριαρχία, την επιβολή και την ικα-

	2016	2017	2018	1Q19	2Q19	3Q19	4Q19	2019	1Q20	2Q20	3Q20	4Q20	2020
World demand													
OECD	47.00	47.54	47.93	47.65	47.26	48.44	48.44	47.95	47.73	47.31	48.51	48.51	48.02
Americas	24.89	25.07	25.55	25.22	25.38	26.03	26.02	25.66	25.43	25.56	26.19	26.18	25.84
Europe	13.98	14.32	14.31	13.99	14.23	14.68	14.30	14.30	13.94	14.20	14.66	14.28	14.27
Asia Pacific	8.14	8.15	8.08	8.45	7.64	7.73	8.12	7.99	8.37	7.56	7.66	8.05	7.91
DCs	31.56	32.13	32.62	32.97	32.87	33.49	33.14	33.12	33.54	33.44	34.12	33.79	33.73
FSU	4.63	4.70	4.82	4.75	4.74	5.02	5.11	4.91	4.83	4.81	5.11	5.19	4.99
Other Europe	0.70	0.72	0.74	0.75	0.71	0.75	0.84	0.76	0.76	0.72	0.76	0.85	0.77
China	11.80	12.32	12.71	12.63	13.19	12.98	13.43	13.06	12.91	13.50	13.28	13.77	13.37
(a) Total world demand	95.69	97.41	98.82	98.76	98.76	100.69	100.95	99.80	99.78	99.79	101.78	102.12	100.88

Πίνακας 1. Παγκόσμια Πετρελαϊκή Απαίτηση σε εκατομμύρια βαρέλια ανά ημέρα (mb/d) Πηγή: (OPEC, 2019). Monthly Oil Market Report (Dec. 2019)

νοποίηση των γεωπολιτικών και όχι μόνο συμφερόντων είναι ιδιαίτερα έντονο και βαρύνουσας σημασίας για την εξωτερική πολιτική των περιφερειακών δυνάμεων;

Ως εκ τούτου, παρατηρείται τα κράτη των ταχύτατα βιομηχανικών χωρών του Νότου (Βραζιλία, Κίνα, Ινδία, Μαλαισία, Μεξικό, Ταϊλάνδη) να διαφοροποιούνται με τις περισσότερες χώρες της Ασίας, Νότιας Αμερικής και Αφρικής λόγω διαφορετικού ρυθμού ανάπτυξης ενώ, ταυτόχρονα, παρατηρούνται σημαντικές διαφωνίες της ΕΕ με τον Καναδά, τις ΗΠΑ, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία και την Ιαπωνία σε ζητήματα διαχείρισης των εναλλακτικών μορφών ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (Παπαστάμου, 2014, σελ. 62).

Και οι διαφωνίες δεν σταματούν εδώ. Συνεχίζονται στο εσωτερικό των αναπτυσσόμενων χωρών, δημιουργώντας στην διπλωματική σκακιέρα υπομάδες κοινών συμφερόντων, βασιζόμενες στο παραγωγικό μοντέλο κάθε χώρας. Έτσι, διαπιστώνεται η απαίτηση των κρατών – μελών του Οργανισμού Πετρελαιοεξαγωγικών χωρών (OPEC)¹ για μεγαλύτερες εξορύξεις πετρελαίου, καθώς μελέτες αποδεικνύουν την αύξηση της παγκόσμιας απαίτησης σε πετρελαιοειδή (Πίνακας 1) σε αντίθεση με τις χώρες που απειλούνται άμεσα από την κλιματική αλλαγή, όπως

1 Τον Οργανισμό απαρτίζουν 14 χώρες μέλη και συγκεκριμένα η Αλγερία, η Αγκόλα, το Κονγκό, το Εκουαδόρ, η Ισημερινή Γουινέα, η Γκαμπόν, το Ιράν, το Ιράκ, το Κουβέιτ, η Λιβύη, η Νιγηρία, η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και η Βενεζουέλα. (<http://www.opec.org>)

τα μικρά Νησιωτικά κράτη², τα οποία ανήμπορα παρατηρούν την άνοδο της στάθμης της θάλασσας να εξαφανίζει από το χάρτη τις χώρες τους και καταρτίζουν σχέδια εκκένωσης αυτών (Εικόνα 8).

ΜΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

Ο μη νομικά δεσμευτικός χαρακτήρας των συμφωνιών, όπως επαληθεύτηκε και στην Διάσκεψη για την Κλιματική Αλλαγή στο Παρίσι το 2015, δηλαδή ο «soft Law» χαρακτήρας των Συμφωνιών, όπως ονομάζεται το καθεστώς χαλαρών δεσμεύσεων, αποτελεί εφιαλτήριο για την αναίρεση των συμφωνηθέντων. Ο σχεδιασμός, η λήψη μέτρων και η υλοποίηση δράσεων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής στηρίζεται σε ένα βασικό χαρακτηριστικό που θα πρέπει να διακρίνει την πολιτική μιας χώρας: Την Ηθική. Γιατί η ηθική αποτελεί θεμέλιο λίθο κάθε πανανθρώπινης προσπάθειας που στοχεύει στη βιωσιμότητα. Διακρίνονται,

2 Τα «Μικρά Νησιωτικά Κράτη» περιλαμβάνουν 6 χώρες Αφρικής (Σεϋθέλλες, Μαυρίκιος, Πράσινο Ακρωτήριο, Νήσοι Κόμορος, Γουινέα – Μπισάου, Σάο Τόμε και Πρίνσιπε), 22 νησιά Ασίας και Ειρηνικού (Σαμόα, Μπαχρέιν, Βόρειες Μαριάνες, νήσοι Cook, Φίτζι, Γαλλική Πολυνησία, Γκουάμ, Κιριμπάτι, Μαλδίβες, Νήσοι Μάρσαλ, Μικρονησία, Ναούρου, Νέα Καληδονία, Νίουε, Παλάου, Παπούα Νέα Γουινέα, Σαμόα, Νήσοι Σολομώντα, Τιμόρ – Λέστε, Τόγκα, Τουβαλού και Βανουάτου) και 23 νησιά Καραϊβικής και Λατινικής Αμερικής (Ανγκουίλα, Αντίγκουα και Μπαρμπούντα, Αρούμπα, Μπαχάμες, Μπαρμίντοτς, Μπελίτζε, Βρετανικές Παρθένες Νήσοι, Αμερικάνικες Παρθένες Νήσοι, Κούβα, Δομίνικος, Δομινικανή Δημοκρατία, Γρενάδα, Γουιάνα, Αϊτή, Τζαμάικα, Μονσεράτ, Ολλανδικές Αντίλλες, Πόρτο Ρίκο, Σαιν Κιτς και Νέβις, Saint Lucia, Άγιος Βικέντιος και Γρεναντίνες, Σουρινάμ, Τριντάντ και Τομπάγκο)

ΑΡΝΗΤΕΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Η δράση οργανώσεων που εκπροσωπούν πολυεθνικές εταιρείες και μεγάλες επιχειρήσεις, αποτελούν ένα σημαντικό εμπόδιο στην προσπάθεια λήψης ουσιαστικών μέτρων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων τη κλιματικής αλλαγής.

Οι οργανώσεις αυτές επηρεάζουν Κυβερνήσεις και πολίτες θολώνοντας τα νερά στην πραγματική απόδοση του προβλήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η «Συμμαχία για το Παγκόσμιο Κλίμα» (Global Climate Coalition, GCC) (1998 – 2002), μια πρωτοβουλία ιδιωτικών εταιρειών ορυκτών καυσίμων, κατασκευών, μεταφορών και εμπορίου που είχε στόχο να τονίσει την αβεβαιότητα για το φαινόμενο, ενισχύοντας την αδράνεια της κοινωνίας, των νομοθετών και κυβερνήσεων, πετυχαίνοντας να επηρεάσει την πολιτική ηγεσία πολλών χωρών για την «σπατάλη δημοσίων πόρων» που συνεπαγόταν η εφαρμογή μέτρων περιορισμού του φαινομένου (Climate Investigations Center, 2019).

Το 2015, τα συντηρητικά ιστιτούτα CFACT και HEARTLAND που έσπερναν αμφιβολίες για το φαινόμενο του θερμοκηπίου μέτρησαν μόλις 30 θεατές στη διήμερη συνάντηση που διοργάνωσαν στο Παρίσι, κάνοντας πολλούς να θεωρούν ότι ακούστηκε το κύκνειο άσμα των αρνητών της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, διαφαίνεται ότι, δεν θα καταθέσουν τα όπλα εύκολα όσοι ωφελούνται από το «ψήσιμο» του πλανήτη. Δεν πρόκειται, αμαχητί, το σύστημα να δεχτεί τις κείσσιανές πολιτικές που απαιτεί η αντιμετώπιση της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής, όπως ουσιαστικές κρατικές παρεμβάσεις για την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης, την υιοθέτηση γεωργικών πρακτικών που δεν ταιριάζουν στις πολυεθνικές και σημαντικές επενδύσεις σε καθαρές μαζικές μεταφορές (Μπέρση, 2015).

Η πρόσφατη αποχώρηση των ΗΠΑ από τη ιστορική για το Κλίμα Συμφωνία των Παρισίων του 2015, λόγω της άδικης οικονομικής επιβάρυνσης που επιβάλλεται στους Αμερικανούς εργαζόμενους, τις επιχειρήσεις και τους φορολογούμενους (Romero, 2019), επιβεβαιώνει την ανησυχία για επιστροφή των μεγάλων ρυπαντών στο «business as usual». Μια ιστορία που επαναλαμβάνεται,

όπως το 1992, όταν η Συνθήκη - Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή υπογραφόταν, ενώ οι διαπραγματεύσεις για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) διεξάγονταν σε ένα παράλληλο σύμπαν (Μπέρση, 2015). Στο ίδιο έργο θεατές με διαφορετικούς πρωταγωνιστές και θύμα της υπόθεσης, την ίδια την Ανθρωπότητα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αναμφισβήτητα, οι δυσκολίες που καλείται να αντιμετωπίσει η Ανθρωπότητα στην προσπάθεια ελάττωσης των ατμοσφαιρικών ρύπων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου για την επίτευξη του στόχου σταθεροποίησης του κλίματος είναι πολυδιάστατες, μηδενός εξαιρουμένου τομέα, όπως ο τομέας της Ναυτιλίας και των θαλάσσιων μεταφορών ευρύτερα. Ωστόσο, παρά τις αντιξοότητες, τα εμπόδια και τις προκλήσεις, παρατηρείται, την εποχή που διανύουμε, κάτι που γεμίζει αισιοδοξία και αναθερμαίνει την πίστη ότι υπάρχει δυνατότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης, ακόμα και στο παρά πέντε, του προβλήματος.

Αυτό δεν είναι άλλο, από την αναδυόμενη πανανθρώπινη συνεργασία σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης: Κυβερνήσεις, Διεθνείς Οργανισμοί, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η κοινωνία ευαισθητοποιημένων πολιτών συστρατεύονται σταδιακά στην υπηρεσία προστασίας του περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τον διαπρεπή Νομικό Μιχαήλ Δεκλερής (2005, σελ. 14-15): «[...] Ο κόσμος, πλέον, δεν είναι πια ο ίδιος. Η συντριπτική πλειοψηφία των λαών της Γης έχει επίγνωση των νέων προβλημάτων που υπερέβησαν την προβληματική του παρελθόντος. Το πρόβλημα δεν είναι πλέον σοσιαλισμός ή φιλελευθερισμός, κρατισμός ή ελεύθερη αγορά, δημόσια κτήση ή ιδιοκτησία και άλλα παρόμοια απλουστευτικά ψευτοδιλήμματα. Το πρόβλημα είναι ένα και παγκόσμιο: βιωσιμότητα, δηλαδή εναρμόνιση του Πολιτισμού μας με τη φέρουσα ικανότητα της Γης ως οικοσυστήματος [...] φωτίζεται ο σκληρός πυρήνας του προβλήματος, που είναι η αποκατάσταση της ισορροπίας του συστήματος των αξιών του ανθρώπου».

Σήμερα, τα πλεονεκτήματα που προσφέρει απλόχερα στην ανθρωπότητα η τεχνολογική εξέλιξη με την χρήση και αξιοποίηση πολύπλοκων

μαθηματικών μοντέλων και προγραμμάτων υπολογιστών, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες που παρέχουν οι δορυφόροι στην παροχή εικόνων σε στιγμιαίο χρόνο για κάθε σημείο της Γης, προσδίδουν απεριόριστες δυνατότητες στην ανάλυση και ερμηνεία του φαινομένου.

Ταυτόχρονα, η ενεργή συμμετοχή επιστημόνων όλων των ειδικοτήτων αλλά και της κοινωνίας των πολιτών στα περιβαλλοντικά ζητήματα, πρωτοφανής για τα ιστορικά δεδομένα, μπορεί να καταστεί αρωγός στην προσπάθεια επίτευξης του στόχου σταθεροποίησης του κλίματος.

Ίσως το κλειδί να βρίσκεται στην πίστη στο όραμα της βιώσιμης ανθρώπινης κοινωνίας. Μιας κοινωνίας που ενδιαφέρεται πραγματικά για το μέλλον των επόμενων γενιών, ως αναπόσπαστο τμήμα ενός μεγαλύτερου, αρμονικά φτιαγμένου οικοσυστήματος, της Φύσης, που υπήρχε πολύ πριν τον άνθρωπο...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ABC News, 2007. Changes in Our Solar System: Is Trouble Coming? Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://abcnews.go.com/2020/Science/story?id=2319559&page=1> (30/1/2019)

Allen, C. D., Macalady, A. K., Chenchouni, H., Bachelet, D., McDowell, N., et al.. (2010). A global overview of drought and heat-induced tree mortality reveals emerging climate change risks for forests. *Forest Ecology and Management*, 259 (4), pp. 660-684. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2009.09.001>

Armandine Les Landes, A., Aquilina, L., Ridder, J., Longuevergne, L., Page, C., Goderniaux, P., (2014). Investigating the respective impacts of groundwater exploitation and climate change on wetland extension over 150 years. *Journal of Hydrology*. 509. 367-378. [10.1016/j.jhydrol.2013.11.039](https://doi.org/10.1016/j.jhydrol.2013.11.039)

BBC, 2018. What is Fracking and why is it controversial? Διαθέσιμο: <https://www.bbc.com/news/uk-14432401> (13/1/2020)

Βέλλα, Ε., Κυριακοπούλου, Ε., Ξεπαπαδέας, Α., Τσιαούση, Β., Δουλιγέρης, Χ., Κεμιτζόγλου, Δ., Παπαδήμος, Δ., Σεφερλής, Μ., Χρυσοπολίτου, Β., (2011). Κίνδυνοι και

Επιπτώσεις της Κλιματικής Μεταβολής στη Βιοποικιλότητα και στα Οικοσυστήματα. Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής. Τράπεζα της Ελλάδας. Αθήνα

Bijma, J., Pörtner, H.-O., Yesson, C., Rogers, A., (2013). Climate change and the oceans – What does the future hold? *Marine Pollution Bulletin* volume 74, issue 2, P495-505 2013 DOI: [10.1016/j.marpolbul.2013.07.022](https://doi.org/10.1016/j.marpolbul.2013.07.022)

Brierley, A., Kingsford, M., (2009). Impacts of Climate Change on Marine Organisms and Ecosystems, *Current Biology*, Volume 19, Issue 14, 2009, Pages R602-R614, <https://doi.org/10.1016/j.cub.2009.05.046>

Bruno, K., Karliner, J. (2002). Earthsummit.biz: The Corporate Takeover of Sustainable Development. Food First Books. California

Carbon Brief, (2019). How climate change affects extreme weather around the world. Διαθέσιμο: <https://www.carbonbrief.org/mapped-how-climate-change-affects-extreme-weather-around-the-world> (17/1/20)

Carleton TA, (2018). Reply to Plewis, Murari et al., and Das: The suicide-temperature link in India and the evidence of an agricultural channel are robust. *Proc Natl Acad Sci USA* 115 (2): E118-E121; DOI: [10.1073/pnas.1715454115](https://doi.org/10.1073/pnas.1715454115)

Carleton TA, (2017). Crop-damaging temperatures increase suicide rates in India. *Proc Natl Acad Sci USA* 114 (33) 8746-8751; DOI: [10.1073/pnas.1701354114](https://doi.org/10.1073/pnas.1701354114)

Climate Investigations Center, (2019). Global Climate Coalition: Climate Denial Legacy Follows Corporations. Διαθέσιμο στο: <https://climateinvestigations.org/global-climate-coalition-industry-climate-denial/> (14/1/2020)

Δεκλερής, Μ. (2005). Εισαγωγή στη Βιώσιμη Πολιτεία. Αθήνα: Βιώσιμος Κόσμος

Doyle, A., (2007). Norway says cars neither “green” nor “clean”. REUTERS.COM. Διαθέσιμο: <https://www.reuters.com/article/environment-cars-dc/norway-says-cars-neither-green-nor>

-clean-idUSL0671323420070906?-feedType=RSS&feedName=environmentNews&pageNumber=2&sp=true (14/1/2020)

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2012). Ψήφισμα του ΕΚ της 21/11/12 σχετικά με τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων εξόρυξης σχιστολιθικού φυσικού αερίου και σχιστολιθικού πετρελαίου στο Περιβάλλον [2011/2308 (INI)]. Διαθέσιμο: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2012-0283&language=EL> (13/1/2020)

European Commission, (2020). Climate Action. EU Emissions Trading System (EU ETS). Διαθέσιμο: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en. (27/1/2020)

Eyring, V., H. W. Kohler, J. van Aardenne, and A. Lauer, (2005). Emissions from international shipping: 1. The last 50 years, *Journal of Geophysical Research*, 110, D17305, doi:10.1029/2004JD005619

Flannigan, M., Amiro, B., Logan, K., Stocks, B. & Wotton, M. (2006). Forest Fires and Climate Change in the 21st Century. Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change. 11. 847-859. 10.1007/s11027-005-9020-7

Franchini, M., Mannucci, P-M, (2015). Impact on human health of climate changes. *European Journal of Internal Medicine*, Volume 26, Issue 1, 2015, Pages 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.ejim.2014.12.008>

FY 2020 Green Book, (2019). National Defense Budget Estimates for Fiscal Year 2020. Office of the Under Secretary of Defense (Comptroller), Department of Defense, USA. Διαθέσιμο: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2020/FY20_Green_Book.pdf (14/1/2020)

GEF, (2020). About us. Global Environment Facility. Διαθέσιμο: <https://www.thegef.org/about-us> (14/1/2020)

Green Initiatives, (2020). Are you Being Greenwashed? Διαθέσιμο: <https://greeninitiatives.cn/blog-description/green-initiatives-guide-to-greenwashing-part-1--are-you-being--greenwashed-> (21/1/2020)

Groeneveld, E. (2017). Early Human Migration. *Ancient History Encyclopedia*. Διαθέσιμο: <https://www.ancient.eu/article/1070/> (24/1/2020)

Harrison, P.A. & Berry, P. & Butt, Nathalie & New, Mark. (2006). Modelling climate change impacts on species' distributions at the European scale: Implications for conservation policy. *Environmental Science & Policy*. 9. 116-128. 10.1016/j.envsci.2005.11.003

Harroul - Kolieb, E., Savitz, J. (2010). Shipping Solutions, Technological and Operational Methods Available to Reduce CO₂. OCEANA. Διαθέσιμο: <https://oceana.org/reports/shipping-solutions-technological-and-operational-methods-available-reduce-co2> (7/1/2020)

Hawking, St., 2018. Brief Answers to the Big Questions. Bantam Books, New York, pp. 147-9, 159

ICS, (2019). Shipping and World Trade. International Chamber of Shipping. Διαθέσιμο: www.marisec.org/shippingfacts/worldtrade/index.php (6/1/2020)

IMO, (2020). Greenhouse Gas Emissions. Διαθέσιμο: <http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Pages/GHG-Emissions.aspx> (22/1/2020)

IMO, (2015). Third IMO GHG Study 2014. Executive Summary and Final Report. Διαθέσιμο: <http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Third%20Greenhouse%20Gas%20Study/GHG3%20Executive%20Summary%20and%20Report.pdf> (22/1/2020)

IPCC, (2020). About the IPCC. Διαθέσιμο: <https://www.ipcc.ch/about/> (27/1/2020)

IPCC, (2018). Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable de-

velopment, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (eds.)]. In Press.

IPCC, (2014). *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyer (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland

Jentsch, A., Beierkuhnlein, C., (2008). Research frontiers in climate change: Effects of extreme meteorological events on ecosystems. *Comptes Rendus Geosciences*. 340. 624-628. 10.1016/j.crte.2008.07.002

Koonin, St. (2015). The New York Times. Αναδημοσίευση : Η Καθημερινή. Το μέλλον του Κλίματος στο Παρίσι. Διαθέσιμο: <https://www.kathimerini.gr/840450/article/epikairothta/perivallon/to-mellon-toy-klimatos-sto-parisi> (28/1/2020)

Land, P., Shutler, J., Findlay, H., Girard - Arduin, F., Sabia, R., Reul, N., Piolle, J.-F., Chapron, B. et al., (2015). Salinity from Space Unlocks Satellite-Based Assessment of Ocean Acidification. *Environmental Science & Technology* 2015 49 (4), 1987-1994. DOI: 10.1021/es504849s

Laffoley, D. & Baxter, J.M. (eds.) (2019). Ocean deoxygenation: Everyone's problem - Causes, impacts, consequences and solutions. Full report. Gland, Switzerland: IUCN. 580pp. DOI: <https://doi.org/10.2305/IUCN.CH.2019.13.en>

Liu, Y., Stanturf, J., Goodrick, S., (2010). Trends in global wildfire potential in a changing climate. *Forest Ecology and Management*. 259. 685-697. 10.1016/j.foreco.2009.09.002

Myers N. (2002). Environmental refugees: a growing phenomenon of the 21st century. *Philosophical transactions of the Royal Society of London. Series B, Biological sciences*, 357(1420), 609-613.

doi:10.1098/rstb.2001.0953

Μπέρση Ε., (2015). Παραλειπόμενα της Συνόδου του Παρισιού για το Κλίμα. Η Καθημερινή. Διαθέσιμο: <https://www.kathimerini.gr/842955/article/epikairothta/perivallon/paraleipomena-ths-synodoy-toy-parisiou-gia-to-klima> (13/1/2020)

NASA, (2019). Global Climate Change. Vital Signs in the Planet. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://climate.nasa.gov/> (2/1/2020)

Ναυτικά Χρονικά, (2019). Τα καταλληλότερα εναλλακτικά καύσιμα για τη μείωση των εκπομπών της ναυτιλίας. Διαθέσιμο: <https://www.naftikachronika.gr/2019/11/03/ta-katalliloter-enallaktika-kafsima-gia-ti-meiosi-ton-ekpompon-tis-naftilias/> (28/1/2020)

Nolan, R., Boer, M., Collins, L., Resco de Dios V., Clarke, H., Jenkins, M., Kenny, B., Bradstock, R., (2020). Causes and consequences of eastern Australia's 2019-20 season of mega-fires. *Global Change Biology*. doi:10.1111/gcb.14987

Notz, D., Stroeve, J. (2018). The Trajectory towards a Seasonally Ice-Free Arctic Ocean. *Current Climate Change Reports* 4:407-416. <https://doi.org/10.1007/s40641-018-0113-2>

OPEC, 2019. Monthly Oil Market Report (MOMR) (Dec. 2019), p. 88. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://momr.opec.org/pdf-download/> (10/1/2020)

Παπαστάμου Ανδρέας (2014). Η «Πράσινη» Διπλωματία. Διεθνείς Σχέσεις και Προστασία του Περιβάλλοντος. Εκδόσεις Πατάκη. Αθήνα

Περιβαλλοντική Πολιτική ΥΠΕΘΑ, 2014. Διαθέσιμο : <http://www.greenarmedforces.mil.gr/index.php/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%B1%CE%B-B%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B-F%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE/%CF%80%>

E% B 2 % C E % B 1 % C E % B B % C E % B - B % C E % B F % C E % B D % C F % 8 4 % C E % B 9 % C E % B A % C E % A E - % C F % 8 0 % C E % B - F % C E % B B % C E % B 9 % C F % 8 4 % C E % B 9 % C E % B A % C E % A E - % C F % 8 0 % C E % B F % C E % B -

B%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%85%CF%80%CE%B5%CE%B8%CE%B1.html (23/1/2020)

Persky, J., (1995). «Retrospectives: The Ethology of Homo Economicus». The Journal of Economic Perspectives. Volume 9, Number 2, spring 1995, Pages 221–231. DOI: 10.1257/jep.9.2.221

Pielke, R. Jr, (2004). What is Climate Change? Energy & Environment. Vol 15, No 3. Διαθέσιμο: [https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1260/0958305041494576\(2/1/2020\)](https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1260/0958305041494576(2/1/2020)

Pompeo, M. (2019). On the U.S. Withdrawal from the Paris Agreement. Press Statement. US DEPARTMENT of STATE. Διαθέσιμο: [https://www.state.gov/on-the-u-s-withdrawal-from-the-paris-agreement/\(15/1/2020\)](https://www.state.gov/on-the-u-s-withdrawal-from-the-paris-agreement/(15/1/2020)

Popper, K., Ryan, A., Gombrich, E. (1994). Oracular Philosophy and the Revolt Against Reason. In The Open Society and Its Enemies: New One-Volume Edition (pp. 430–462). Princeton; Oxford: Princeton University Press. Retrieved January 13, 2020, from www.jstor.org/stable/j.ctt24hqxs.33

Pragnya, J. (2018). “Climate Change and Forced Migration”. IOSR Journal Of Humanities And Social Science (IOSR-JHSS). vol. 23 no. 06, 2018, pp. 35–43.

Ritchie, H., Roser, M. (2019). CO₂ and Greenhouse Gas Emissions. Published online at OurWorldInData.org., (2019). Retrieved from: <https://ourworldindata.org/co2-and-other-greenhouse-gas-emissions> [Online Resource] (3/1/2020)

Rockstrom, J., M. Falkenmark, L. Karlberg, H. Hoff, S. Rost, and D. Gerten, (2009). Future water availability for global food production: The potential of green water for increasing resilience to global change. Water Resources Research 45:1-16, W00A12, doi:10.1029/2007WR006767

Rogelj J, den Elzen M, Höhne M, Franzen T, Fekete H, Winkler H, Schaeffer R, Sha F, et al. (2016). Paris Agreement climate proposals need a boost to keep warming well below 2°C. Nature 534: 631-639. DOI:10.1038/na-

ture18307

Sillmann, J., Roeckner, E., (2008). Indices for extreme events in projections of anthropogenic climate change. *Climatic Change* 86, 83-104. doi:10.1007/s10584-007-9308-6

Skai.gr, 2015. Κίνα: Οι ανεπτυγμένες χώρες πρέπει να αναλάβουν τη μεγαλύτερη ευθύνη για το κλίμα. Διαθέσιμο στο: [https://www.skai.gr/news/environment/kina-oi-aneptygmenes-xores-prepei-na-analavoun-ti-megalyteri-eythyni\(13/1/2020\)](https://www.skai.gr/news/environment/kina-oi-aneptygmenes-xores-prepei-na-analavoun-ti-megalyteri-eythyni(13/1/2020)

Τέλλογλου, Τ. (2020). Σύγχυση επικρατεί στην παγκόσμια ναυτιλία με τα νέα καύσιμα. Η Καθημερινή. Διαθέσιμο: [https://www.kathimerini.gr/1059825/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/sygysh-epikratei-sthn-pagkosmia-naytilia-me-ta-nea-kaysima\(28/1/2020\)](https://www.kathimerini.gr/1059825/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/sygysh-epikratei-sthn-pagkosmia-naytilia-me-ta-nea-kaysima(28/1/2020)

Thomas, F., Sabel, C., Morton, K., Hiscock, R., Depledge, M. (2014). Extended impacts of climate change on health and wellbeing. *Environmental Science & Policy*. 44. 271–278. 10.1016/j.envsci.2014.08.011

Thuiller, W., Lavorel, S., Araújo, M., & Sykes, M., Prentice, I., (2005). Climate change threats to plant diversity in Europe. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. 102. 8245–50. 10.1073/pnas.0409902102

Τράπεζα της Ελλάδος, (2011). Οι Περιβαλλοντικές, Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Ελλάδα. Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής. Διαθέσιμη: [https://www.bankofgreece.gr/Publications/%ce%a0%ce%bb%ce%b7%cf%81%ce%b7%cf%82_%ce%95%ce%ba%ce%b8%ce%b5%cf%83%ce%b7.pdf\(9/1/2020\)](https://www.bankofgreece.gr/Publications/%ce%a0%ce%bb%ce%b7%cf%81%ce%b7%cf%82_%ce%95%ce%ba%ce%b8%ce%b5%cf%83%ce%b7.pdf(9/1/2020)

Τσεσμελής Δ., Κοσμάς Κ., Konstantinos S., Αλεξανδρής Στ., Καραβίτης Χρ., (2017). Σχέσεις μεταξύ τρωτότητας στη ξηρασία και στην ερημοποίηση χρησιμοποιώντας τους σύνθετους δείκτες ESA και SDVI στον Ελλαδικό χώρο. 2ο Συνέδριο Γεωγραφικών Πληροφοριακών Συστημάτων και Χωρικής Ανάλυσης στη Γεωργία και στο Περιβάλλον, Αθήνα.

UNEP, (2020). United Nations Environment Programme. Διαθέσιμο: [https://www.unenvironment.org/explore-topics/climate-change\(13/1/2020\)](https://www.unenvironment.org/explore-topics/climate-change(13/1/2020)

UNEP, (2019). Emissions Gap Report 2019. United Nations Environment Programme. Διαθέσιμο: [https://www.unenvironment.org/resources/emissions-gap-report-2019\(24/1/2020\)](https://www.unenvironment.org/resources/emissions-gap-report-2019(24/1/2020)

UNCTAD, (2019). Review of Marine Transport 2019, Genève. United Nations. Διαθέσιμο: [https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2019_en.pdf\(15/1/2020\)](https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2019_en.pdf(15/1/2020)

UNFCCC, (2015). COP 21. Adoption of the Paris Agreement. Διαθέσιμο: [https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf\(27/1/2020\)](https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf(27/1/2020)

Walter, L., (2010). Expert: BP a Classic Example of How “Greenwashing” Can Engulf a Company in Perilous Waters. *Environment*. Διαθέσιμο: [https://www.ehstoday.com/environment/article/21904750/expert-bp-a-classic-example-of-how-greenwashing-can-engulf-a-company-in-perilous-waters\(14/1/2020\)](https://www.ehstoday.com/environment/article/21904750/expert-bp-a-classic-example-of-how-greenwashing-can-engulf-a-company-in-perilous-waters(14/1/2020)

Wang Q.-S., Pan C.-H., Zhang G.-Z., (2018). Impact of and adaptation strategies for sea - level rise on Yangtze River Delta. *Advances in Climate Change Research* 9, 154-160. <https://doi.org/10.1016/j.accre.2018.05.005>

Warner, K., Hamza, M., Oliver-Smith, A., Renaud, F., Julca, A., (2010). Climate change, environmental degradation & migration.

Natural Hazards. 55. 689-715. 10.1007/s11069-009-9419-7

WHO, (2014). Quantitative risk assessment of the effects of climate change on selected causes of death, 2030s and 2050s. World Health Organization. Διαθέσιμο: [https://apps.who.int/iris/handle/10665/134014\(17/1/2020\)](https://apps.who.int/iris/handle/10665/134014(17/1/2020)

Woodworth, P.L., Gehrels, W.R., Nerem, R.S. (2011). Nineteenth and Twentieth Century Changes in Sea Level. *Oceanography* 24(2):80–93, doi:10.5670/oceanog.2011.29.

WRI, (2015). Aqueduct Projected Water Stress Country Rankings. World Resources Institute. Διαθέσιμο: [https://www.wri.org/resources/data-sets/aqueduct-projected-water-stress-country-rankings\(21/1/2020\)](https://www.wri.org/resources/data-sets/aqueduct-projected-water-stress-country-rankings(21/1/2020)

WWF, (2018). Κλιματική Αλλαγή, 1,5°C Θερμότερος Πλανήτης. Η Έκθεση της IPCC για την Κλιματική Αλλαγή. Διαθέσιμο: [https://www.wwf.gr/images/pdfs/WWF-briefing%20IPCC2018.pdf\(9/1/2020\)](https://www.wwf.gr/images/pdfs/WWF-briefing%20IPCC2018.pdf(9/1/2020)

WWF Ελλάς & Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, (2009). Το αύριο της Ελλάδας: επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα κατά το άμεσο μέλλον. Διαθέσιμο: http://www.wwf.gr/images/pdfs/wwf-to_avrio_tis_elladas.pdf

Young, Z. (2002). A new green order. The World Bank and the Politics of the global Environmental Facility, London, Pluto Press.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Επισμηναγός (ΜΕ) Τάτσος Αθανάσιος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1977. Εισήχθη στο Τμήμα Μηχανικών της Σχολής Ικάρων (ΣΜΑ) το 1996 με την 48η Σειρά Μηχανικών, απ' όπου αποφοίτησε το 2000 με την ειδικότητα του Μηχανικού Εγκαταστάσεων (ΜΕ). Έχει υπηρετήσει ως επιτελής σε Κατασκευαστικές Μονάδες και Υπηρεσίες Επίβλεψης της ΠΑ με καθήκοντα παρακολούθησης και επίβλεψης έργων, ως Τμηματάρχης Κατασκευών στη Διεύθυνση Εγκαταστάσεων της Διοίκησης Αεροπορικής Εκπαίδευσης, ως Τμηματάρχης Έργων NATO στη Διεύθυνση Κατασκευών της Υπηρεσίας Έργων ΠΑ και ως Τμηματάρχης Προστασίας Περιβάλλοντος και Εθνικών Έργων της Διεύθυνσης Υποδομών (Γ2) του ΓΕΑ. Από το 2019 υπηρετεί ως Επιτελής στο ΓΕΑ/ΕΓΑ. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου «Περιβάλλον και Ανάπτυξη» και ομιλεί Αγγλικά και Τουρκικά. Είναι έγγαμος και πατέρας δύο τέκνων.

Ειδήσεις από το Περισκόπιο

Σύνταξη ειδήσεων: Ιωάννης Σ. Θεοδωράτος

ΤΟΥΡΚΙΑ

16 Ιανουαρίου. Ο πρόεδρος Ερντογάν μιλώντας στο ετήσιο συνέδριο στο Beştepe αποκάλυψε ότι ολοκληρώθηκαν με επιτυχία οι δοκιμές εκτόξευσης από υποβρύχιο της εθνικής τορπίλης AKYA. Το πρόγραμμα ανάπτυξης και κατασκευής της εθνικής τορπίλης βαρέως τύπου AKYA εκίνησε το 2009 από την Roketsan σε συνεργασία με το κέντρο ερευνών (ARMERKOM) του TDK και του TUBITAK. Μεταγενέστερες πληροφορίες επιβεβαίωσαν ότι η δοκιμή πραγματοποιήθηκε από το υποβρύχιο S-357 «Gür» κλάσης Type 209/1400. Η τουρκική εθνική τορπίλη είναι μήκους επτά μέτρων και διαμέτρου 533 χλστ. Εκτιμάται ότι το βάρος είναι 1,2 τόνοι, αναπτύσσει ταχύτητα 40 κόμβων, διαθέτει επιχειρησιακή εμβέλεια περί τα 15 ναυτικά μίλια και καθοδηγείται προς τον στόχο μέσω οπτικής ίνας.

23 Ιανουαρίου.

Σε πανηγυρική τελετή στα ναυπηγεία Istanbul, στην οποία προΐστατο ο πρόεδρος Ερντογάν και άλλοι επίσημοι, καθελκύστηκε η φρεγάτα κλάσης I (Istanbul) πρόδρομος της νέας γενιάς φρεγατών του Τουρκικού Ναυτικού. Η (F515) «Istanbul» αποτελεί

εξέλιξη της κλάσης Ada στο πλαίσιο του προγράμματος εθνικού πλοίου (MilGem) η οποία θα αποδώσει συνολικά οκτώ μονάδες (4+4) για το Τουρκικό Ναυτικό (TDK). Αξίζει να επισημανθεί ότι παράλληλα με την καθέλκυση πραγματοποιήθηκε η κοπή μετάλλου της τρίτης κατά σειρά κορβέτας κλάσης Ada του Πακιστανικού Ναυτικού. Στο πλαίσιο της ομιλίας του ο πρόεδρος Ερντογάν αποκάλυψε τις προθέσεις επέκτασης του προγράμματος ναυπηγήσεων της χώρας προσδιορίζοντας μάλιστα τις νέες επιχειρησιακές ανάγκες του TDK προς την ναυπήγηση αεροπλανοφόρου. Η νέα κλάση αποτελεί μέρος μιας ιδιαίτερα φιλόδοξης εθνικής προσπάθειας καθώς σε αυτήν θα ολοκληρωθούν – σύμφωνα με τον επικεφαλής της αμυντικής βιομηχανίας Ισμαήλ Ντεμίρ – τουρκικής αναπτύξεως οπικά συστήματα, όπως το υπό ανάπτυξη αυτόνομο σύστημα κατακόρυφης εκτόξευσης (VLS) MDAS. Εκτός αυτού η νέα κλάση θα εξοπλιστεί με τους τουρκικής σχεδίασης αντιπλοικούς πυραύλους Atmaca και σύστημα CIWS Gokdeniz. Η κλάση θα συμπληρωθεί με τις ναυπηγήσεις των «Izmir», «Izmit» και «Icel».

Εκτελέσθηκε με επιτυχία η δοκιμή της εθνικής τορπίλης βαρέως τύπου AKYA.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

05 Ιανουαρίου

Η σύσφιξη των σχέσεων στον αμυντικό τομέα μεταξύ Τουρκίας και Ουκρανία λαμβάνει σταδιακά στρατηγικό χαρακτήρα. Μετά από τις συμφωνίες προμήθειας μη επανδρωμένων οπλισμένων αεροσκαφών τύπου Bayraktar TB2 και την συζήτηση για την προμήθεια/συμπαγωγή κινητήρων οχημάτων αλλά και προωθητικούς κινητήρες βλημάτων, ενισχύεται και η ναυπηγική παράμετρος. Όπως έγινε γνωστό έως τον Απρίλιο θα έχει ολοκληρωθεί η συμφωνία προμήθειας τεσσάρων κορβετών κλάσης Ada εκ των οποίων η πρώτη θα ναυπηγηθεί στην Τουρκία και οι τρεις στα ναυπηγεία Νικολάγιεφ (Nikolayev). Πρόκειται για μια ακόμη εξαγωγική επιτυχία της γνωστής κλάσης η οποία έχει αποδώσει συνολικώς οκτώ σκάφη (τέσσερα για το Τουρκικό και τέσσερα για το Πακιστανικό Ναυτικό). Ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό σε 12 μονάδες η κλάση Ada καταγράφει πλέον σημαντικό εξαγωγικό πρόσημο. Μιλώντας στον Τύπο ο αρχηγός του Ουκρανικού

Ναυτικού υποναύαρχος Αλεξέι Νείζπαπα (Alexei Neizhapa) ανέφερε ότι η βρίσκεται σε συνομιλίες με τις ΗΠΑ και την Μεγάλη Βρετανία προκειμένου να προμηθευτεί περιπολικά σκάφη κλάσης Mk VI και κλάσης Island από το Αμερικανικό Ναυτικό και την Αμερικανική Ακτοφυλακή αντίστοιχα. Επίσης αποκάλυψε ότι συζητά με την βρετανική Vosper Thornycroft την προοπτική προμήθειας ΤΠΚ κλάσης Super Vita όμοιες με αυτές που επιχειρεί το Πολεμικό Ναυτικό (ΠΝ). Το Ουκρανικό Ναυτικό επιδιώκει να αντιμετωπίσει την διαρκώς αυξανόμενο ναυτική παρουσία της Ρωσίας στην Μαύρη Θάλασσα και στην Αζοφική και για τον σκοπό αυτό επιλέγει νατοϊκές χώρες. Η χώρα η οποία διαθέτει σημαντικές ναυπηγικές υποδομές και αποτελούσε χώρο κυρίων ναυπηγήσεων σειράς πολεμικών πλοίων επί ΕΣΣΔ, είχε προωθήσει το σχέδιο κορβέτας project 58250, το οποίο τελούσε υπό ανάπτυξη από το 2005 και καθελκύστηκε λίγο πριν από τα γεγονότα στην Κριμαία που οδήγησαν στην απώλεια και τον έλεγχο της από την Ρωσία. Ελλείψεις κονδυλίων και κυρίως η υστέρηση σε σύγχρονη τεχνολογία

Καθελκύστηκε η πρώτη φρεγάτα F515 «Istanbul» της ομώνυμης κλάσης.

οδήγησαν στην ακύρωση του προγράμματος. Οι Ουκρανοί ζήτησαν την νατοϊκή βοήθεια σε επίπεδο τεχνολογίας και προτύπων και για τον λόγο αυτό κατευθύνθηκαν στην Τουρκία με την οποία επέλεξαν να συνεργαστούν σε πολλαπλά επίπεδα, γεγονός που δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητο.

Φ1: Η κορβέτα κλάσης Ada θα αριθμεί μετά από την ουκρανική παραγγελία 12 συνολικά μονάδες εκ των οποίων οι οκτώ αφορούν εξαγωγές.

ΚΑΤΑΡ

24 Δεκεμβρίου 2020.

Η τουρκική ναυπηγική βιομηχανία συνεχίζει να λαμβάνει και να υλοποιεί παραγγελίες από τρίτες χώρες. Συγκεκριμένα στα ναυπηγεία Αναντολού (Anadolu) πραγματοποιήθηκε η καθέλκυση του δεύτερου κατά σειρά εκπαιδευτικού σκάφους του Βασιλικού Ναυτικού του Κατάρ QTS 92 «Al Shamal» καθελκύστηκε τις τελευταίες μέρες του 2020 από τα ναυπηγεία Anadolu στη θάλασσα

του Μαρμαρά. Προηγήθηκε η καθέλκυση του QTS 91 «Al Doha» στις 09 Οκτωβρίου 2020. Πρόκειται για σκάφη εκτοπίσματος 2.150 τόνων μήκους 90 μέτρων και με δυνατότητα φιλοξενίας 76 δοκίμων, οκτώ καθηγητών συν 66 ναυτών ως πλήρωμα. Αναπτύσσει ταχύτητα 22 κόμβων (δύο κινητήρες ντίζελ) ενώ στον οπλισμό περιλαμβάνεται πυροβόλο των 30 χλστ και δύο σταθμοί πολυβόλων των 12,7 χλστ. Η κλάση φέρει ελικοδρόμιο ενώ μπορεί να εκτελέσει καθήκοντα περιπολίας. Τα σκάφη παραγγέλθηκαν τον Μάρτιο του 2018 κατά τη διάρκεια της έκθεσης DIMDEX 208 στην Ντόχα και το συμβόλαιο υλοποιήθηκε άνευ καθυστερήσεων.

F2: Στιγμιότυπο από την καθέλκυση του δεύτερου και τελευταίου εκπαιδευτικού σκάφους για το Κατάρ στα ναυπηγεία Αναντολού.

Η κορβέτα κλάσης Ada θα αριθμεί μετά από την ουκρανική παραγγελία 12 συνολικά μονάδες εκ των οποίων οι οκτώ αφορούν εξαγωγές

Στιγμιότυπο από την καθέλκυση του δεύτερου και τελευταίου εκπαιδευτικού σκάφους για το Κατάρ στα ναυπηγεία Αναντολού.

Αυτοί που έφυγαν

Αποστρατείες

Αποστολές - Εκδηλώσεις

Δωρεές

Συνδρομές

Δελτίο Ενημέρωσης

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/Β3

Αντιναύαρχος ε.α.

Αθανάσιος Οικονόμου ΠΝ

Επίτιμος Διοικητής Σχολής Ναυτικών Δοκίμων
Απεβίωσε την 6^η Φεβρουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1949 στην Αθήνα. Το 1967 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 2003 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιναύαρχος ε.α.

Σπυρίδων Δημουλάς ΠΝ

Επίτιμος Διοικητής Ναυτικής Εκπαίδευσης
Απεβίωσε την 9^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1959 στην Αθήνα. Το 1977 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 2014 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποναύαρχος (Ο) ε.α.

Μιχαήλ Βαμποράκης ΠΝ

Απεβίωσε την 20^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1933 στον Ν. Μαγνησίας. Το 1960 εισήλθε στη Σχολή Δοκίμων Σημαιοφόρων Οικονομικών και το 1993 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποναύαρχος ε.α.

Χρήστος Καραμήτσος ΠΝ

Απεβίωσε την 12^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1941 στον Ν. Αχαΐας. Το 1957 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 1993 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποναύαρχος (Μ) ε.α.

Ιωάννης Μπουλούκος ΠΝ

Απεβίωσε την 24^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1941 στον Ν. Μεσσηνίας. Το 1957 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 1987 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος ε.α.

Χαρίλαος Γιαννακουδάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 12^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1932 στον Ν. Χανίων. Το 1957 εισήλθε στη Σχολή Δοκίμων Σημαιοφόρων Οικονομικών και το 1983 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Νικόλαος Καλαμπόκης ΠΝ

Απεβίωσε την 16^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθη-

κε το 1954 στον Ν. Άρτας. Το 1971 κατετάγη στο ΠΝ ως Μαθητής Τεχνίτης και το 2006 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Κωνσταντίνος Κωνσταντόπουλος ΠΝ

Απεβίωσε την 20^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1957 στον Ν. Μεσσηνίας. Το 1972 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 2007 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Λάζαρος Σταμπολιάδης ΠΝ

Απεβίωσε την 7^η Φεβρουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1930 στον Πειραιά. Το 1949 κατετάγη στο ΠΝ ως Δίοπος Εθελοντής Τεχνίτης και το 1982 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Δημήτριος Παπαδημητρίου ΠΝ

Απεβίωσε την 3^η Φεβρουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1938 στην ν. Σαλαμίνα. Το 1953 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης Μαθητής Τεχνίτης και το 1988 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Γεράσιμος Αγάθος ΠΝ

Απεβίωσε την 29^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1943 στην ν. Κέρκυρα. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1993 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Δημήτριος Τόγκας ΠΝ

Απεβίωσε την 27^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1943 στην ν. Σαλαμίνα. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης Μαθητής Τεχνίτης και το 1991 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Σοφοκλής Κοζακίδης ΠΝ

Απεβίωσε την 27^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1947 στα Χανιά ν. Κρήτης. Το 1969 κατετά-

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/Β3

γη στο ΠΝ ως Μόνιμος Κελευστής Μηχανικός και το 1994 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ο) ε.ε.

Λεωνίδας Πελεκανάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 14^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1962 στον Πειραιά. Το 1997 εισήλθε στο ΠΝ. Τον τελευταίο χρόνο υπηρετούσε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (ΣΝΔ).

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.

Κωνσταντίνος Δημάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 9^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1921 στην ν. Σάμο. Το 1938 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1974 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.

Διογένης Σημαντήρας ΠΝ

Απεβίωσε την 30^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1923 στο Ρέθυμνο ν. Κρήτης. Το 1939 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης Β' Τεχνίτης και το 1974 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.

Αιμιλία Θεοδωρακοπούλου ΠΝ

Απεβίωσε την 5^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1939 στον Ν. Ηλείας. Το 1960 κατετάγη στο ΠΝ και το 1993 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Κωνσταντίνος Αρανίτης ΠΝ

Απεβίωσε την 28^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1930 στην Αθήνα. Το 1946 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης Τεχνίτης και το 1980 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Σταύρος Μακρυγιώργος ΠΝ

Απεβίωσε την 26^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1944 στον Ν. Μεσσηνίας. Το 1961 κατετάγη στο ΠΝ ως Μαθητής Τεχνίτης και το 1989 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Σπυρίδων Καρύδης ΠΝ

Απεβίωσε την 3^η Φεβρουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1948 στην ν. Κέρκυρα. Το 1961 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1989 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Θωμάς Θεοδωρόπουλος ΠΝ

Απεβίωσε την 2^η Φεβρουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1967 στο Βόλο. Το 1986 κατετάγη στο ΠΝ ως Εθελοντής και το 2012 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Σταύρος Αδάμης ΠΝ

Απεβίωσε την 7^η Φεβρουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1937 στον Ν. Εύβοιας. Το 1953 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1981 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Μιχαήλ Κεφαλώνιτης ΠΝ

Απεβίωσε την 7^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1940 στην ν. Κέρκυρα. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης Πρότακτος Μουσικός και το 1989 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Νικόλαος Κουλέτσος ΠΝ

Απεβίωσε την 28^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1952 στον Ν. Μεσσηνίας. Το 1966 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1993 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Παναγιώτης Ψαρίδης ΠΝ

Απεβίωσε την 4^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1959 στην Ξάνθη. Το 1976 κατετάγη στο ΠΝ ως Μαθητής Τεχνίτης και το 2003 τέθηκε σε αποστρατεία.

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/Β3

Ανθυπολοίαρχος (Ε) ε.α. Σπυρίδων Κοριανός ΠΝ

Απεβίωσε την 30^η Νοεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1970 στην Αθήνα. Το 1989 κατετάγη στο ΠΝ ως Δίοπος και το 2014 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυπολοίαρχος (Ε) ε.ε. Γεώργιος Καραμήτρος ΠΝ

Απεβίωσε την 23^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1975 στην Αθήνα. Το 1993 εισήλθε στη ΣΜΥΝ. Τον τελευταίο χρόνο υπηρετούσε στον Προμηθευτικό Οργανισμό Ναυτικού (ΠΟΝ).

Ανθυπολοίαρχος (Ε) ε.α. Γεώργιος Κωνιός ΠΝ

Απεβίωσε την 29^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1980 στην Αθήνα. Το 1998 εισήλθε στη ΣΜΥΝ και το 2020 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Κωνσταντίνος Νυχτάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 11^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1938 στην ν. Αίγινα. Το 1954 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1979 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Νικόλαος Παπακαράλαμπος ΠΝ

Απεβίωσε την 18^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1941. Το 1956 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1976 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Αντώνιος Αγγελόπουλος ΠΝ

Απεβίωσε την 28^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1944 στη Δράμα. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1985 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Ιωάννης Διαμαντής ΠΝ

Απεβίωσε την 17^η Αυγούστου 2020. Γεννήθηκε το 1945 στον Ν. Ιωαννίνων. Το 1961 εισήλθε

στη ΣΔΥΝ και το 1990 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Απόστολος Βασιλακόπουλος ΠΝ

Απεβίωσε την 2^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1953 στον Ν. Ναυπακτίας. Το 1968 εισήλθε στη ΣΔΥΝ και το 1995 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.ε. Άννα Εμμανουηλίδου ΠΝ

Απεβίωσε την 1^η Ιανουαρίου 2021. Γεννήθηκε το 1972 στην Κοζάνη. Το 1990 κατετάγη στο ΠΝ ως Δίοπος. Τον τελευταίο χρόνο υπηρετούσε στον Ναύσταθμο Κρήτης (ΝΚ/ΔΔ).

Ανθυπασπιστής (Τ/Τ) ε.α. Πλάτων Μεριανός

Απεβίωσε την 13^η Σεπτεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1932 στην ν. Κέρκυρα. Το 1951 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης Β΄ και το 1985 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυπασπιστής (ΔΙΑΧ) ε.α. Ιωάννης Πασχαλίδης

Απεβίωσε την 30^η Νοεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1957 στην Κοζάνη. Το 1975 εισήλθε στη ΣΔΥΝ και το 1998 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αρχικελευστής (Β/ΝΟΣ) ε.ε. Δήμητρα Λουκά

Απεβίωσε την 11^η Δεκεμβρίου 2020. Γεννήθηκε το 1971 στον Ν. Ευβοίας. Το 1996 κατετάγη στο ΠΝ ως Δίοπος. Τον τελευταίο χρόνο υπηρετούσε στο Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών (ΝΝΑ).

Εκ μέρους του Πολεμικού Ναυτικού εκφράζονται τα πιο ειλικρινή συλλυπητήρια προς τις οικογένειες και τους συγγενείς των εκλιπόντων.
Ευχόμεθα ο Πανάγαθος να τους προσφέρει παρηγορία και δύναμη ψυχής.

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/Β3

• Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του ο **Αντιπλοίαρχος (Ε)** Εμμανουήλ Μαραγκάκης.

• Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ο **Πλωτάρχης Μηχανικός** Κυριάκος Νταφίτσας, αποστρατεία λογιζόμενη από 11 Σεπτεμβρίου 2020 ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.

• Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Πλωτάρχες :**

Μάχιμοι: Νικόλαος Σπανός, Χρήστος Ντινιάς

Οικονομικού/Ιατρός: Μάριος Πολυζώης

Οικονομικού/Φαρμακοποιός: Ιωάννης Σάσσαλος.

• Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Πλωτάρχες (Ε):** Γεωργία Αποστολοπούλου, Άννα-Μαρία Παντελιάδου.

• Τέθηκε σε αποστρατεία ο **Πλωτάρχης (Ε)** Ευάγγελος Καφέτζης, αποστρατεία λογιζόμενη από 04-09-2020, ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.

• Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Ανθυπολοίαρχοι (Ε):** Ιωάννης Κουτσογιαννέλης, Τζώρτζης Ξυπολιτίδης, Διονύσιος Σπουργίτης, Χριστόφορος Παϊδας.

• Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή της η **Σημαιοφόρος (Ε)** Μαρία Δημητρίου.

• Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ο **Ανθυπολοίαρχος (Ε)** Ελευθέριος Ρούσσης, αποστρατεία λογιζόμενη από 15 Οκτωβρίου 2020 ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.

• Τέθηκε σε αυταπάγγελτη αποστρατεία ο **Ανθυπασπιστής (Τ/ΗΝ/ΡΕ)** Νικόλαος Γκότσης.

• Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Ανθυπασπιστές:** Ιωάννης Γιακαμόζης (Τ/ΜΗΧ), Άννα Σιμιτζή (Τ/ΗΝ-ΣΝ), Κωνσταντίνα Μαθαίου (Τ/ΗΝ-ΡΕ), Ιάκωβος Διαλεκτάκης (Τ/ΜΗΧΝ), Ιρσίλη Μπενέτου (ΑΡΜ), Αναστασία Αλεξάκη (ΕΕ-ΣΗΜ).

• Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Αρχικελευστές:** Βασίλειος Βλάχας (Τ/ΟΠΛ-ΠΒ), Παναγιώτης Πρεμέτης (Τ/ΜΗΧ), Δημήτριος Καλλής (ΑΡΜ), Δημήτριος Σαννής (Τ/ΜΗΧ).

• Τέθηκαν σε αυταπάγγελτη αποστρατεία οι παρακάτω **Αρχικελευστές:** Πολυξένη Στάθη (Β/ΝΟΣ), Γεώργιος Αλεξανδρινάκης (ΔΙΑΧ-ΛΟΓ).

• Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Επικελευστές:** Σταύρος Καραγεωργιάδης (Τ/ΜΗΧ), Βασιλική Αρβανίτη (ΕΕ-ΣΗΜ), Γεώργιος Γιαξής (Τ/ΜΗΧ-ΜΕΚ).

• Τέθηκε σε αυταπάγγελτη αποστρατεία ο **Επικελευστής (ΑΡΜ)** Γεώργιος Σκανδάλης.

• Τέθηκε σε αυταπάγγελτη αποστρατεία ο **Κελευστής (Β/ΝΟΣ)** Στυλιανός Καρυοφύλλης.

• Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του ο **Κελευστής (Τ/ΟΠΛ-ΠΒ)** Αθανάσιος Παπαδόπουλος.

1. Εθνικές Ασκήσεις

■ Από 16 έως 18 Νοεμβρίου 2020, διεξήχθη η άσκηση με την επωνυμία «ΑΙΓΙΑΛΟΣ 2/20», στη θαλάσσια περιοχή Μυρτώου πελάγους-Αργολικού κόλπου με τη συμμετοχή των Α/Γ «ΧΙΟΣ» – Α/Γ «ΙΚΑΡΙΑ» καθώς και ενός Ε/Π.

■ Από 16 έως 19 Νοεμβρίου 2020, διεξήχθη σε εθνικό πλαίσιο η άσκηση με την επωνυμία «ΝΗΡΗΙΣ 20», στη θαλάσσια περιοχή νοτίως ν. Κρήτης. Συμμετέχουσες μονάδες: Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ» - Φ/Γ «ΝΙΚ.ΦΩΚΑΣ» - ΤΠΚ «ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ» - ΤΠΚ «ΔΑΝΙΟΛΟΣ» - Υ/Β «ΩΚΕΑΝΟΣ» - Ο/Γ Ε/Π ΠΝ-58 - Α/Φ ΠΑ .

■ Από 24 έως 25 Νοεμβρίου 2020 διεξήχθη η άσκηση με την επωνυμία «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ 15/20», στη θαλάσσια περιοχή νότια ν. Ύδρας με συμμετέχουσες μονάδες: Υ/Β «ΑΜΦΙΤΡΙΤΗ» - Φ/Γ «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ» - ένα (1) Ε/Π.

■ Από 14 έως 19 Δεκεμβρίου 2020, διεξήχθη η άσκηση με την επωνυμία «ΑΙΓΙΑΛΟΣ 3/20», στις θαλάσσιες περιοχές Σαρωνικού/Αργολικού κόλπου και Μυρτώου πελάγους, με τη συμμετοχή των Α/Γ «ΧΙΟΣ», Α/Γ «ΛΕΣΒΟΣ», Α/Γ «ΙΚΑΡΙΑ», ΠΤΜ «ΚΕΡΚΥΡΑ», Ρ/Κ «ΤΙΤΑΝ» και Ρ/Κ «ΘΗΣΕΥΣ».

■ Από 15 έως 17 Δεκεμβρίου 2020, διεξήχθη η άσκηση με την επωνυμία «ΛΟΓΧΗ 5/20», στις θαλάσσιες περιοχές Σαρωνικού κόλπου και Μυρτώου πελάγους. Συμμετέχουσες μονάδες: Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ», Φ/Γ «ΚΑΝΑΡΗΣ», Φ/Γ «ΝΙΚ.ΦΩΚΑΣ», Φ/Γ «ΣΠΕΤΣΑΙ», Φ/Γ «ΝΑΒΑΡΙΝΟΝ», Φ/Γ «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ», Φ/Γ «ΣΑΛΑΜΙΣ», Φ/Γ «ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ», ΤΠΚ «ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ», ΤΠΚ «ΝΤΕΓΙΑΝΝΗΣ», ΤΠΚ «ΜΠΛΕΣΣΑΣ», ΤΠΚ «ΛΑΣΚΟΣ», ΤΠΚ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΔΗΣ», ΤΠΚ «ΡΙΤΣΟΣ», ΤΠΚ «ΜΑΡΙΔΑΚΗΣ», ΤΠΚ «ΞΕΝΟΣ», Κ/Φ «ΑΗΤΗΤΟΣ», Κ/Φ «ΚΡΑΤΑΙΟΣ», Κ/Φ «ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ», ΠΓΥ «ΗΡΑΚΛΗΣ», ΠΓΥ «ΑΤΛΑΣ Ι», Ρ/Κ «ΤΙΤΑΝ», Ρ/Κ «ΘΗΘΕΥΣ» και δύο (2) ζεύγη Α/Φ ΠΑ.

■ Από 16 έως 18 Δεκεμβρίου 2020, διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή νοτίως ν. Ύδρας η άσκηση με την επωνυμία «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ 16/20» συγχρόνως με την εν πλω εκπαίδευση μαθητών σχολείου ΥΚ/20, με συμμετοχή των μονάδων επιφανείας της ασκήσεως «ΛΟΓΧΗ 5/20», του Υ/Β «ΜΑΤΡΩΖΟΣ» (συμμετοχή σε «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ 16/20»), του Υ/Β «ΑΜΦΙΤΡΙΤΗ» (συμμετοχή σε σχολείο ΥΚ/20) και του ΠΑΤ «ΕΥΡΩΤΑΣ».

■ Από 12 έως 15 Ιανουαρίου 2021, διεξήχθη η άσκηση με την επωνυμία «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ 1/21», στις θαλάσσιες περιοχές νότια ν. Ύδρας - ν. Σπετσών και Αργολικού κόλπου, με τη συμμετοχή των Υ/Β «ΚΑΤΣΩΝΗΣ» - Φ/Γ «ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ» - Φ/Γ «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ» - ΠΓΥ «ΑΛΙΑΚΜΩΝ» - ΤΠΚ «ΜΑΡΙΔΑΚΗΣ» - ΠΑΤ «ΕΥΡΩΤΑΣ».

■ Την 18η Ιανουαρίου 2021, διεξήχθη η άσκηση με την επωνυμία «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ 2/21», στη θαλάσσια περιοχή Διαποριών νήσων, με τη συμμετοχή των Υ/Β «ΠΟΝΤΟΣ» και ΠΑΤ «ΕΥΡΩΤΑΣ».

■ Την 28η Ιανουαρίου 2021, διεξήχθη η άσκηση με την επωνυμία «ΚΟΡΑΛΛΙ 1/21», στη θαλάσσια περιοχή δυτικά ν. Αίγινας, με τη συμμετοχή των Υ/Β «ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ» - ΠΑΤ «ΕΥΡΩΤΑΣ» - ΟΑΠ ΔΥΚ - Τ/Χ (ΑΕΤΟΣ).

■ Την 29η Ιανουαρίου 2021, διεξήχθη η άσκηση με την επωνυμία «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ 3/21», στη θαλάσσια περιοχή Διαποριών νήσων, με τη συμμετοχή των Υ/Β «ΠΙΠΙΝΟΣ» και ΠΑΤ «ΕΥΡΩΤΑΣ».

2. Συμμαχικές – Διακρατικές Ασκήσεις

■ Στις 16 και 18 Νοεμβρίου 2020 πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση (PASSEX)

με μονάδες της δυνάμεως SNMG-2 TU.02: Φ/Γ «SPS CRISTOBAL COLON» (Ισπανία) - Φ/Γ «BGS SMELI» (Βουλγαρία) - ΠΓΥ «SPS PATINO» (Ισπανία), στο πλαίσιο της εθνικής άσκησης με την επωνυμία «ΝΗΡΗΙΣ 20», με συμμετοχή των Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ», Φ/Γ «ΝΙΚ.ΦΩΚΑΣ», ΤΠΚ «ΔΑΝΙΟΛΟΣ», ΤΠΚ «ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ» και Υ/Β «ΩΚΕΑΝΟΣ», στη θαλάσσια περιοχή νοτίως ν. Κρήτης.

■ Στις 28 Νοεμβρίου 2020, πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση (PASSEX) με Αιγυπτιακές μονάδες: «ENS ALEXANDRIA» (911), «ENS EL FATEH» (971) και «ENS M. FAHMY» (686) σε θαλάσσια περιοχή νότια ν. Ρόδου, με συμμετοχή των ελληνικών μονάδων, Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ» και ΤΠΚ «ΡΟΥΣΣΕΝ».

■ Στις 29 Νοεμβρίου 2020, κατά τη διάρκεια του πλου προς την Αίγυπτο για συμμετοχή στη διακρατική άσκηση με την επωνυμία «ΜΕΔΟΥΣΑ 10» (EGY-GRC-CYP-FRA-UAE), πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση (PASSEX) με συμμετοχή από πλευράς ΠΝ των Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ», Φ/Γ «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ», Α/Γ «ΧΙΟΣ» καθώς και της γαλλικής Φ/Γ «FS ACONIT», του κυπριακού ΠΑΘ «ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ», της αιγυπτιακής Φ/Γ «ENS TOSHIKA», Α/Φ ελληνικής και αιγυπτιακής ΠΑ, στη θαλάσσια περιοχή βορείως Αλεξάνδρειας.

■ Από 30 Νοεμβρίου έως 08 Δεκεμβρίου 2020, διεξήχθη στην περιοχή Ανατ. Μεσογείου - ευρύτερη περιοχή Αλεξάνδρειας (Αιγύπτου) η διακρατική άσκηση με την επωνυμία «ΜΕΔΟΥΣΑ 10», με τη συμμετοχή των Φ/Γ «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ», Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ», Υ/Β «ΚΑΤΣΩΝΗΣ», Α/Γ «ΧΙΟΣ» (32 ΤΑΞΠΝ), ΟΑΠ / ΔΥΚ, LHD ANWAR SADAT (Αίγυπτος), Φ/Γ «ACONIT» (Γαλλία), ΠΑΘ «ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ» (Κύπρος), ενός ΑΣΕΠΕ, Α/Φ ελληνικής και αιγυπτιακής ΠΑ.

■ Στις 06 Δεκεμβρίου 2020, πραγματοποιή-

ήθηκε συνεκπαίδευση (PASSEX) με συμμετοχή της Φ/Γ «ΥΔΡΑ», του ITS «GARIBALDI» (Ιταλία), της Φ/Γ (FS) «ACONIT» (Γαλλία) μετά του Ο/Γ της Ε/Π και του ΠΑΘ «ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ» (Κύπρος) στις προσβάσεις της Ναυτικής Βάσης «ΑΝΤΓΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΦΛΩΡΑΚΗΣ» (Μαρί - Κύπρος).

■ Από 06 έως 08 Δεκεμβρίου 2020, πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση (PASSEX) με συμμετοχή των Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ», Φ/Γ «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ» και της Κ/Β «ΒΕΥΝΥΝΑΗ» (ΗΑΕ), κατά τον πλου των, από λιμένα Αλεξάνδρειας προς λιμένα Πειραιά.

■ Την 14η Δεκεμβρίου 2020, διεξήχθη η συμμαχική άσκηση «ΣΑΛΑΜΙΣ 4/20» με τη συμμετοχή της Φ/Γ «ΥΔΡΑ» και ενός Ε/Π (Κύπρος), νοτίως λιμένα Λεμεσού ν. Κύπρου.

■ Στις 19 Ιανουαρίου 2021, πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση (PASSEX) μεταξύ των μονάδων του ΠΝ Φ/Γ «ΨΑΡΑ», Υ/Β «ΜΑΤΡΩΖΟΣ», τεσσάρων (4) Α/Φ της ΠΑ, και της Νατοϊκής Δύναμης SNMG-2, αποτελούμενης από τις Φ/Γ «SPS CRISTOBAL COLON» (Ισπανία) και «TCG GAZIANTEP» (Τουρκία), στη θαλάσσια περιοχή νοτίως ν. Κρήτης.

■ Στις 24 και 25 Ιανουαρίου 2021, πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση (PASSEX) και η Άσκηση Έρευνας και Διάσωσης «ΣΑΛΑΜΙΣ 02/21» με τη συμμετοχή από πλευράς ΠΝ της Φ/Γ «ΥΔΡΑ», ενώ από Κυπριακής πλευράς συμμετείχαν τα ΠΑΘ «ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ», ΠΠ «ΤΣΟΜΑΚΗΣ», ΠΠ «ΓΕΩΡΓΙΟΥ», ΠΠ «ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ», καθώς και συστοιχίες Κ/Β, στη θαλάσσια περιοχή νοτίως νήσου Κύπρου.

■ Στις 27 Ιανουαρίου 2021, πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση (PASSEX) μεταξύ της Φ/Γ «ΥΔΡΑ», και της Αιγυπτιακής Φ/Γ «EGS TABA» στην περιοχή βορείως λιμένα Αλεξάνδρειας Αιγύπτου.

ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/ΚΕΠΙΧ

3. Επισκέψεις Ξένων Αντιπροσωπειών

Ουδεμία.

4. Συμμαχικές - Πολυεθνικές Επιχειρήσεις

α. Επιχείρηση UNIFIL MAROPS:

Συμμετοχές Ελληνικών μονάδων στην επιχείρηση, η οποία διεξάγεται στη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, ως ακολούθως:

■ Από 05 Αυγούστου 2020 έως 13 Νοεμβρίου 2020, η Φ/Γ «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ».

■ Από 13 Νοεμβρίου 2020 έως 25 Ιανουαρίου 2021, η «Φ/Γ ΥΔΡΑ».

■ Από 25 Ιανουαρίου 2021 και εντεύθεν, η Φ/Γ «ΝΑΒΑΡΙΝΟΝ».

β. Επιχείρηση SEA GUARDIAN:

Το ΠΝ συμμετέχει στην επιχείρηση «SEA GUARDIAN» με 1 ΤΠΚ ή Κ/Φ καθ' όλο το έτος (με έδρα το ΝΣ υπό 8ωρη ετοιμότητα) και με 1 Υ/Β εν πλω ανά δίμηνο και για 15 ημέρες. Συμμετοχή μονάδων ως ακολούθως:

■ Εν όρω ΝΣ:

· Από 01 έως 11 Νοεμβρίου 2020, το ΤΠΚ «ΜΑΡΙΔΑΚΗΣ».

· Από 11 έως 30 Νοεμβρίου 2020, το ΤΠΚ «ΝΤΕΓΙΑΝΝΗΣ».

· Από 01 έως 11 Δεκεμβρίου 2020, το ΤΠΚ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΔΗΣ».

· Από 11 έως 31 Δεκεμβρίου 2020 το ΤΠΚ «ΜΑΡΙΔΑΚΗΣ».

· Από 01 έως 31 Ιανουαρίου 2021 το ΤΠΚ «ΣΙΜΙΤΖΟΠΟΥΛΟΣ».

■ Από 24 Νοεμβρίου 2020 έως 09 Δεκεμβρίου 2020 η Φ/Γ «ΣΠΕΤΣΑΙ» και από 24 Νοεμβρίου 2020 έως 07 Δεκεμβρίου 2020 το Υ/Β «ΠΙΠΙΝΟΣ», συμμετείχαν στην επιχείρηση σε ρόλο «Direct Support» στη θαλάσσια περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, στο πλαίσιο συμμετοχής στην επιχείρηση FOCOPS 20-06.

■ Κατά το χρονικό διάστημα από 01 Νοεμβρίου 2020 έως 31 Ιανουαρίου 2021 διεξήχθησαν συνολικά δέκα (10) αποστολές σε ρόλο «Associated Support», από διάφορα πλοία του ΠΝ στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή Κεντρικής και Ανατολικής Μεσογείου.

■ Εξειδικευμένο ιπτάμενο προσωπικό του ΠΝ επιβαίνει σε αεροσκάφη της ΠΑ για πτήσεις «AIS SWEEP» στο πλαίσιο της επιχείρησης. Για το χρονικό διάστημα από 01 Νοεμβρίου 2020 έως 31 Ιανουαρίου 2021 πραγματοποιήθηκαν επτά (7) αποστολές σε ρόλο «Associated Support» και τρεις (3) πτήσεις σε ρόλο «Direct Support»

γ. Συμμετοχή σε Μόνιμες Ναυτικές Δυνάμεις ΝΑΤΟ.

SNMG-2:

Από 17 Φεβρουαρίου 2016, στοιχείο της Δύναμης SNMG-2 (CTU 100.02.01) διεξάγει περιπολίες στη θαλάσσια περιοχή του Αν. Αιγαίου, στο πλαίσιο της Νατοϊκής δραστηριότητας «NATO'S SUPPORT TO ASSIST WITH THE REFUGEE AND MIGRANT CRISIS IN THE AEGEAN SEA». Στο πλαίσιο της δραστηριότητας, συμμετείχαν οι ακόλουθες μονάδες του ΠΝ:

■ 28 Οκτωβρίου έως 12 Νοεμβρίου 2020,

ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/ΚΕΠΙΧ

το ΤΠΚ «ΣΙΜΙΤΖΟΠΟΥΛΟΣ».

■ Από 07 Οκτωβρίου έως 16 Νοεμβρίου 2020, η Κ/Φ «ΜΑΧΗΤΗΣ».

■ Από 23 Οκτωβρίου έως 25 Νοεμβρίου 2020, η Κ/Φ «ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ».

■ Από 13 Νοεμβρίου έως 05 Δεκεμβρίου 2020, το ΤΠΚ «ΜΑΡΙΔΑΚΗΣ».

■ Από 30 Νοεμβρίου έως 28 Δεκεμβρίου 2020, η Κ/Φ «ΝΑΥΜΑΧΟΣ».

■ Από 01 έως 20 Δεκεμβρίου 2020, το ΤΠΚ «ΣΙΜΙΤΖΟΠΟΥΛΟΣ».

■ Από 05 έως 28 Δεκεμβρίου 2020, το ΤΠΚ ΣΤΑΡΑΚΗΣ».

■ Από 28 Δεκεμβρίου 2020 έως 10 Ιανουαρίου 2021, το ΤΠΚ «ΛΑΣΚΟΣ».

■ Από 29 Δεκεμβρίου 2020 έως 19 Ιανουαρίου 2021, η Κ/Φ «ΚΑΣΟΣ».

■ Από 20 Δεκεμβρίου 2020 έως 12 Ιανουαρίου 2021, το Ν/ΘΗ «ΚΑΛΥΨΩ».

■ Από 19 έως 22 Ιανουαρίου 2021, η Κ/Φ «ΚΡΑΤΑΙΟΣ».

■ Από 10 Ιανουαρίου 2021 και εντεύθεν, το ΤΠΚ «ΜΠΛΕΣΣΑΣ».

■ Από 22 Ιανουαρίου 2021 και εντεύθεν, η Κ/Φ «ΝΑΥΜΑΧΟΣ».

■ Από 12 Ιανουαρίου 2021 και εντεύθεν, το Ν/ΘΗ «ΕΥΡΩΠΗ».

SNMCMG 2:

■ Από 15 Ιουνίου έως 31 Δεκεμβρίου 2020, το ΠΓΥ «ΑΛΙΑΚΜΩΝ» συμμετείχε στη μόνιμη δύναμη του ΝΑΤΟ SNMCMG-2, ως

πλοίο έδρας Διοικητού (COMSNMCMG-2), η οποία επιχειρεί στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου – Μαύρης θάλασσας.

δ. Συμμετοχή σε Αποστολές Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ελλάδα συμμετέχει στην επιχείρηση της ΕΕ «IRINI», η οποία διεξάγεται στη θαλάσσια περιοχή της κεντρικής Μεσογείου. Από 14 Οκτωβρίου 2020 η Φ/Γ «ΑΔΡΙΑΣ» συμμετέχει στην εν λόγω επιχείρηση.

5. Κοινωνική προσφορά των Ενόπλων Δυνάμεων

α. Αποστολές Εσωτερικού – Εξωτερικού:

Ουδέν

β. Κατάσβεση πυρκαγιών – Περιπολίες – Επιτήρηση

Ουδέν

γ. Έρευνα - Διάσωση

Επιχειρήσεις Έρευνας - Διάσωσης στις οποίες συμμετείχαν μονάδες του ΠΝ ως ακολούθως:

■ Στις 28 Δεκεμβρίου 2020, βραδινές ώρες, το Ε/Π ΠΝ-59 εκτέλεσε πτήση προκειμένου να μεταφέρει ασθενή από εμπορικό πλοίο, το οποίο βρισκόταν στη θαλάσσια περιοχή πλησίον Λαυρίου.

■ Την 24 Ιανουαρίου 2021, εκτελέστηκε επιχείρηση έρευνας διάσωσης με συμμετοχή του Ε/Π ΠΝ-59, στη θαλάσσια περιοχή νότια Ερέτριας, για τον εντοπισμό αγνοούμενου ερασιτέχνη αλιέα.2

ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/ΚΕΠΙΧ

6. Εκδηλώσεις – Επισκέψεις

■ 05 Δεκεμβρίου 2020, ο κ. ΥΕΘΑ συνοδευόμενος από τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ, μετέβησαν στην Αλεξάνδρεια Αιγύπτου στο πλαίσιο παρακολούθησης μέρους της διακρατικής Άσκησης με την επωνυμία «ΜΕΔΟΥΣΑ 10».

■ Την 06 Δεκεμβρίου 2020, πραγματοποιήθηκε στη ΣΝΔ τελετή εορτασμού του προστάτη του Πολεμικού Ναυτικού, Αγίου Νικολάου, καθώς και της επετείου των νικηφόρων ναυμαχιών των Βαλκανικών Πολέμων. Στην τελετή παρέστη σύσσωμη Πολιτική και Στρατιωτική Ηγεσία.

■ Την 11 Δεκεμβρίου 2020, πραγματοποιήθηκε στο Ν.Ο. Σκαρμαγκαά η καθιερωμένη επιμνημόσυνη δέηση εις μνήμη των πεσόντων του Πολεμικού Ναυτικού κατά την ώρα εκτέλεσης του καθήκοντος. Στην τελετή παρευρέθησαν οι Αρχηγοί των Γ.Ε. και πλήθος επισήμων.

■ Στο πλαίσιο εορταστικής περιόδου Χριστουγέννων και του επικείμενου νέου έτους, ο κ. ΥΦΕΘΑ επέβη στη Κ/Φ ΝΑΥΜΑΧΟΣ στο πλαίσιο επίσκεψης του σε μονάδες των Ενόπλων Δυνάμεων που εδρεύουν στη ν. Λήμνο.

■ Στις 21 και 22 Δεκεμβρίου 2020, ο Αρχηγός ΓΕΝ, στο πλαίσιο εορταστικής περιόδου Χριστουγέννων και νέου έτους, επισκέφτηκε τους Ναυστάθμους Κρήτης και Σαλαμίνας καθώς και το Ναυτικό Σταθμό και το Ν. παρατηρητήριο ν. Σάμου.

■ Στις 25 Δεκεμβρίου 2020, στο πλαίσιο εορταστικής περιόδου Χριστουγέννων, ο κ. ΥΦΕΘΑ πραγματοποίησε επίσκεψη στη Διοίκηση Αεροπορίας Ναυτικού καθώς και στο ΑΣ/ΚΕΠΙΧ, στο Στρατηγείο Διοίκησης Ανατολικής Μεσογείου.

■ Στις 28 Δεκεμβρίου 2020, ο κ. ΥΕΘΑ συνοδευόμενος από τον Αρχηγό ΓΕΝ επισκέφτηκε το Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών.

■ Στις 30 Δεκεμβρίου 2020, ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ πραγματοποίησε επίσκεψη σε μονάδες των Ενόπλων Δυνάμεων που εδρεύουν σε ν. Κρήτη, νήσους Ανατολικού Αιγαίου καθώς και στο νησιωτικό σύμπλεγμα Μεγίστης.

■ Την 27 Ιανουαρίου 2021, έλαβε χώρα στην αίθουσα εκδηλώσεων του ΓΕΝ, κοπή πρωτοχρονιάτικης πίτας παρουσία ΥΠΕΘΑ, ΥΦΕΘΑ, Αρχηγού ΓΕΕΘΑ, Αρχηγού ΓΕΝ και λοιπών επισήμων.

7. Διάφορα Θέματα

■ Την Πέμπτη 05 Νοεμβρίου 2020, ο Διευθυντής ΓΕΝ/Α1 συμμετείχε στη συνεδρίαση της Steering Committee του CJOS COE, μέσω VTC, ως εκπρόσωπος της Χώρας.

■ Την Τετάρτη 11 και την Πέμπτη 12 Νοεμβρίου 20, διεξήχθη μέσω τηλεδιάσκεψης (VTC) σύσκεψη της Διευθύνουσας Επιτροπής MARSEC CoE, με συμμετοχή επιτελών Α' Κλάδου ΓΕΝ.

■ Την Πέμπτη 19 Νοεμβρίου 2020, πραγματοποιήθηκε δοκιμαστική διαβίβαση στοιχείων στόχων επιφάνειας (PESCO UMS test RUN) από Π.Π., μέσω του MARSUR και του Maritime Hub στο ΑΣ/ΚΕΠΙΧ, σε συμμετέχοντα κράτη – μέλη στο PESCO project Upgrade of Maritime Surveillance (UMS).

■ Την Τρίτη 01 Δεκεμβρίου 2020, ο ΔΚΑ με επιτελή του Α' Κλάδου ΓΕΝ συμμετείχαν σε τηλεδιάσκεψη (VTC) της Steering Committee της European Amphibious Initiative.

■ Την Τρίτη 19 Ιανουαρίου 2021, ο Υπαρχηγός

ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/ΚΕΠΙΧ

γός ΓΕΝ και ο Υπαρχηγός Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ, υπέγραψαν το Μνημόνιο Κοινών Αντιδράσεων Π.Ν./Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ.

■ Την Πέμπτη 21 Ιανουαρίου 2021, διεξήχθη εργαστήριο Project Team (Naval Maneuverability) - παρουσίαση PeSCo Upgrade of Maritime Surveillance (UMS), με συμμετοχή επιτελών Α' Κλάδου ΓΕΝ.

■ Την Παρασκευή 22 Ιανουαρίου 2021, διεξήχθη το 5ο εργαστήριο PeSCo Upgrade of Maritime Surveillance (UMS), υπό το Διευθυντή ΓΕΝ/Α1.

ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΕΣ ΟΕΝ/ΔΥΚ

A.A	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1	27/11/2020	Στη θαλάσσια περιοχή πλησίον Κακού Ρέματος ν. Αντίπαρου, όπου εξουδετερώθηκε ένα (1) βλήμα πυροβολικού.
2	27/11/2020	Στη θαλάσσια περιοχή Μήλου ν. Πάρου, όπου εξουδετερώθηκαν τρία (3) πυρομαχικά.
3	14/12/2020	Στη θαλάσσια περιοχή πλησίον Λακκί ν. Λέρου, όπου εξουδετερώθηκε ένα (1) πυρομαχικό (πιθανό τμήμα αντιαρματικής νάρκης).

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΜΕΡΙΜΝΗΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
ΚΛΑΔΟΣ Ε
ΤΜΗΜΑ 3

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΑΜΕΙΟΥ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΔΔΜΝ 2020

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΠΑΘΗΤΙΚΟ
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ	7.800,00
ΤΑΜΕΙΟ	3.242,96
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ	
3.648,51	ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΕ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
0,00	ΚΕΦΑΛΑΙΟ
7.394,45	
11.042,96	11.042,96

Αθήνα 31 Δεκεμβρίου 2020

Τμηματάρχης Ε3 Αντιπλοίαρχος (Ο) Βασιλική Μπερέκη ΠΝ Διευθυντής Ε' Κλάδου Πλοίαρχος (Ο) Ιωάννης Μαυρουδάκης ΠΝ Διευθυντής Β' Κλάδου Πλοίαρχος Ευάγγελος Ανδρέας ΠΝ Αρχιπλοίαρχος Νικόλαος Αγγελόπουλος ΠΝ Αρχιεπιστολέας

Θ ΕΩ Ρ Η Θ Η Κ Ε

Αντιναύαρχος (Μ) Γεώργιος Ν. Μπαμπιλένης ΠΝ

Δ Ι Ο Ι Κ Η Τ Η Σ

Ψηφιακά
υπογεγραμμένο
από ΙΩΑΝΝΑ
ΤΑΚΟΥ
Ημερομηνία:
2020.12.29

Ministry of Digital
Governance
Hellenic Republic
Date: 2020.12.29 13:36:16
Location: Athens

ΑΔΑ: Ψ3ΩΠ6-ΕΔΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
ΤΑΜΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2021 ΤΑΜΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
Α' ΕΣΟΔΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ Α/ΛΕ	ΚΑΕ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ		ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ 2021 - 2020
			2021	2020	
1590701	3100	Εσοδα από προφορά υπηρεσιών Επιστροφές λοιπών δαπανών (Εσοδα λοιπών περιπτώσεων)	30.000,00	60.000,00	80.000,00
1410189	3300	Εσοδα από πώληση αγαθών	30.000,00	60.000,00	80.000,00
1430101	3400	Εσοδα από πώληση πλεονάζοντος ή αχρήστου υλικού	50.000,00	50.000,00	120.000,00
	3411	Εσοδα από εκμίσθωση κινητής ή ακίνητης περιουσίας	50.000,00	50.000,00	120.000,00
	3500	Εσοδα από εκμίσθωση ακινήτων	710.000,00	710.000,00	800.000,00
		Πρόσοδοι του ΝΠΔΔ από κεφάλαια, κινητές αξίες και λοιπές περιπτώσεις	710.000,00	710.000,00	800.000,00
1510601	3519	Εσοδα από τόκους λοιπών περιπτώσεων (Τόκοι λοιπών περιπτώσεων)	130.000,00	130.000,00	130.000,00
1510201	3521	Εσοδα από τόκους τίτλων (Τοκομερίδια)	70.000,00	70.000,00	70.000,00
1520201	3523	Δαναζόμενα εισοδήματα μετοχών (Μερίσματα)	20.000,00	20.000,00	20.000,00
1510101	3529	Εσοδα από τόκους καταθέσεων και λοιπές κινητές αξίες (Μερίσματα Κεφαλαίου)	40.000,00	40.000,00	40.000,00
1560901	4200	Πρόσθιμα, χρηματικές ποινές και παράβολα	0,00	0,00	0,00
	4219	Λοιπά πρόσθιμα (και χρηματικές ποινές)	2.000,00	2.000,00	2.000,00
	6400	Εσοδα από την επιχειρηματική γενικά δραστηριότητα του ΝΠΔΔ	2.000,00	2.000,00	2.000,00
1520301	6452	Δαναζόμενα εισοδήματα λοιπών συμμετοχών (Πρόσοδοι από κινητές αξίες)	4.000,00	4.000,00	5.000,00
1560901	6500	Προσαυξήσεις, πρόσθιμα, χρηματικές ποινές και παράβολα	4.000,00	4.000,00	5.000,00
	6521	Λοιπά πρόσθιμα (Πρόσθιμα και χρηματικές ποινές)	4.000,00	4.000,00	5.000,00
1390401	6600	Λοιπά έσοδα	12.000,00	12.000,00	13.000,00
	6641	Εσοδα από δωρεές (κληρονομιές, κληροδοσίες)	12.000,00	12.000,00	13.000,00
	6999	Ταμειακό υπόλοιπο	0,00	0,00	0,00
5930100	5200	Εσοδα υπέρ Δημοσίου	10.000,00	10.000,00	10.000,00
5930200	5214	Εσοδα υπέρ ΜΤΝ	10.000,00	10.000,00	10.000,00
593201	5226	Εσοδα υπέρ Ταμείου Αλληλεγγύης	5.000,00	5.000,00	5.000,00
5930209	5249	Εσοδα υπέρ λοιπών ασφαλιστικών ταμείων	2.500,00	2.500,00	2.500,00
5930900	5299	Εσοδα υπέρ Ανεξαρτήτων Αρχών	2.500,00	2.500,00	2.500,00
		Σ Υ Ν Ο Λ Ο Ε Σ Ο Δ Ω Ν	972.000,00	972.000,00	1.155.000,00

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2021 ΤΑΜΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
Β' ΕΣΟΔΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ		ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ 2021 - 2020
		2021	2020	
0400	Αμοιβές όσων εκτελούν ειδικές υπηρεσίες	100,00	100,00	0,00
2430201	Προμήθειες για χημ. Υπηρεσίες (Αμοιβές και προμήθειες Τραπεζών)	100,00	100,00	0,00
0500	Συμμετοχή στην κοινωνική πρόνοια, ασφάλιση, εκπαίδευση και υγεία των υπαλλήλων, των συνταξούχων και των οικογενειών τους καθώς και των σπουδαστών γενικά	0,00	0,00	0,00
0549	Λοιπές δαπάνες εκπαίδευσης	0,00	0,00	0,00
0700	Πληρωμές για μετακίνηση υπαλλήλων ή μη	500,00	500,00	0,00
2420401	Οδοπορικά έξοδα μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στο εσωτερικό υπαλλήλων	500,00	500,00	0,00
0800	Πληρωμές για μη προσωπικές υπηρεσίες	287.400,00	287.400,00	395.900,00
2420103	Ταχυδρομικά τέλη	100,00	100,00	0,00
2420101	Τηλεφωνικά, τηλεγραφικά και τηλεοπτικά τέλη εσωτερικού	3.000,00	3.000,00	0,00
2420203	Υδρεύση και άρδευση	4.000,00	4.000,00	0,00
2420201	Φωτισμός, κίνηση και θέρμανση (με ηλεκτρισμό, ψυγείο και λοιπές πηγές ενέργειας)	40.000,00	40.000,00	0,00
2420204	Λοιπές δαπάνες καθαριότητας	20.000,00	20.000,00	0,00
2420906	Λοιπές δαπάνες δημοσίων σχέσεων	1.000,00	1.000,00	0,00
2420301	Συντήρηση και επισκευή κτιρίων	148.000,00	148.000,00	0,00
2420389	Συντήρηση και επισκευή λοιπού εξοπλισμού	6.000,00	6.000,00	0,00
2420905	Εκτυπώσεις, εκδόσεις γενικά και βιβλιοδετήσεις	5.000,00	3.000,00	0,00
-/-	Επιδόσεις, δημόσιες, προσλήψεις κ.λπ.	500,00	2.500,00	0,00
2420501	Ασφάλιστρα και φύλλατρα σκεπήςτων, μεταφορικών μέσων, μηχανικού εξοπλισμού, επίπλων, χρωματίζων, ενεχύρων κ.λπ.	9.500,00	9.500,00	0,00
2390509	Εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων ή συμβιβαστικών πράξεων	300,00	300,00	0,00
2420989	Λοιπές Δαπάνες	50.000,00	140.000,00	0,00
2710901	Λοιποί τρέχοντες φόροι (Τέλη)	0,00	0,00	0,00
1200	Εξοπλισμός γραφείων, εργαστηρίων κ.λπ. (εκτός από την προμήθεια επίπλων και σκευών	16.000,00	16.000,00	0,00
1261	Προμήθεια γραφικής ύλης και μικροσυναρμωμένων γραφείου γενικά	3.000,00	3.000,00	0,00
2410202	Προμήθεια υλικών μηχανογραφικών και λοιπών συναφών εφαρμογών	13.000,00	13.000,00	0,00
Σε μεταφορά		304.000,00	304.000,00	30.000,00

Από μεταφορά

1400	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής αγαθών διαρκούς χρήσης	5.000,00	5.000,00	0,00
2420301	Προμήθειες ειδών συντήρησης και επισκευής πλωτών μέσων	0,00	0,00	0,00
2420307	Λοιπές προμήθειες ειδών συντήρησης και επισκευής μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού	5.000,00	5.000,00	0,00
1600	Προμήθεια καυσίμων και λιπαντικών	11.000,00	11.000,00	0,00
2410301	Προμήθεια υγρών καυσίμων και λιπαντικών	11.000,00	11.000,00	0,00
1800	Λοιπές προμήθειες που δεν περιλαμβάνονται στις παραπάνω κατηγορίες	10.000,00	10.000,00	0,00
1899	Λοιπές αγορές αγαθών (Διάφορες προμήθειες που δεν κατανομάζονται ειδικά	10.000,00	10.000,00	0,00
3100	Επιστροφές όσων εισπράχτηκαν χωρίς να οφείλονται	0,00	0,00	0,00
2790589	Επιστροφές λοιπών περιπτώσεων που δεν κατανομάζονται ειδικά	0,00	500,00	0,00
7000	Κεφαλαιακές Δαπάνες	2.000,00	2.000,00	0,00
3120301	Προμήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών λογισμικού και λοιπού συναφούς βοηθητικού εξοπλισμού	2.000,00	7.000,00	0,00
9000	Προμήθεια μηχανικού και λοιπού κεφαλαιουχικού εξοπλισμού που δεν κατανομάζεται ειδικά	40.000,00	10.000,00	+35.000,00
-/-	Επενδύσεις εκτελούμενες από τα έσοδα των ΝΠΔΔ	670.000,00	670.000,00	-65.000,00
9700	Ενδωματα πύργια υπό κατασκευή	420.000,00	600.000,00	-130.000,00
3170101	(Ανέγερση λοιπών κτιρίων και κάθε είδους εγκαταστάσεις σ' αυτά)	150.000,00	70.000,00	+65.000,00
2420988	Μελέτες και έρευνες για εκτέλεση έργων	0,00	10.000,00	0,00
9800	Επενδύσεις εκτελούμενες από τα έσοδα των ΝΠΔΔ	0,00	10.000,00	0,00
3150101	Αγορές γης (Αγορά οικοπέδων)	0,00	10.000,00	0,00
5300100	Απόδοση εσόδων υπέρ Δημοσίου	10.000,00	10.000,00	+10.000,00
5300200	Απόδοση εσόδων υπέρ ΜΤΝ	5.000,00	5.000,00	+5.000,00
533201	Απόδοση εσόδων υπέρ Ταμείου Αλληλεγγύης	2.500,00	2.500,00	+2.500,00
5330209	Απόδοση εσόδων υπέρ ασφαλιστικών ταμείων	2.500,00	2.500,00	+2.500,00
5330500	Απόδοση εσόδων υπέρ Ανεξαρτήτων Αρχών	972.000,00	972.000,00	0,00
Σ Υ Ν Ο Λ Ο Ε Ξ Ο Δ Ω Ν :		214.266,39	214.266,39	30.000,00

Το τρίμηνο που πέρασε, έγιναν οι ακόλουθες παραχωρήσεις αρχαιακού υλικού στην Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού και ευχαριστούμε θερμά για την ευγενική χορηγία:

■ Ο Πλοίαρχος (Μ) Πάνος Καπασάκης ΠΝ, παραχώρησε στην Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού φωτογραφικό αρχείο της προσωπικής του συλλογής.

■ Ο Πλωτάρχης (Ο) Παναγιώτης Γέροντας ΠΝ, παραχώρησε στην Βιβλιοθήκη της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού, ένα βιβλίο από την προσωπική του συλλογή, με τίτλο, «Ιστορία του Λιμενικού Σώματος», Ένωση Αποστράτων Αξιωματικών Λιμενικού Σώματος, Αθήνα, 1999.

■ Ο Σημαιοφόρος (Ε) Ισίδωρος Θυμής ΠΝ, παραχώρησε στην Βιβλιοθήκη της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού, βιβλία από την προσωπική του συλλογή.

■ Η κα. Καλλιόπη Μόσχου-Παυλίδου, παραχώρησε στην Βιβλιοθήκη της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού, βιβλία από την προσωπική συλλογή του συζύγου της Αρχιπλοίαρχου ε.α. Κωνσταντίνου Μόσχου ΠΝ.

■ Η κα. Σεβαστή Διάκου, παραχώρησε στην Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού, φωτογραφικό αρχείο της προσωπικής της συλλογής, καθώς επίσης και ένα πίνακα με θέμα «Θ/Κ ΑΒΕΡΩΦ- Ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης - Άγιος Νικόλαος».

■ Ο κ. Κωνσταντίνος Παπαδημητρίου, παραχώρησε στην Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού φωτογραφικό αρχείο της προσωπικής του συλλογής.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

- Ετήσια Συνδρομή Εσωτερικού
- Στρατιωτικό προσωπικό ε.ε., ε.α. και πολιτικό προσωπικό Πολεμικού Ναυτικού10€
- Ιδιώτες & νομικά πρόσωπα.....12€
- Ετήσια Συνδρομή Κύπρου.....30€

Η εγγραφή των νέων στελεχών του ΠΝ διενεργείται σύμφωνα με το έγγραφο ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ Φ.800/05/05 από 6 Σεπτεμβρίου 2005. Η εγγραφή ιδιωτών, νομικών προσώπων και πολιτικού προσωπικού ΠΝ υλοποιείται ως ακολούθως: Οι ενδιαφερόμενοι καταθέτουν την ετήσια συνδρομή τους στον λογαριασμό της τράπεζας ALPHA BANK (χωρίς χρέωση εξόδων κατάθεσης) IBAN GR 0601404370437002001000022, δηλώνοντας στην κατάθεση αυτή τα στοιχεία τους και αποστέλλουν την παρακάτω αίτηση επισυνάπτοντας την απόδειξη της κατάθεσης συνδρομής τους, στην ακόλουθη διεύθυνση, ΦΑΞ και e-mail της ΥΙΝ.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

«ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ»
ΜΑΡΚΟΝΙ 20 – ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ
104 47 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ: 210-3484 243
ΦΑΞ: 210-3484 234
e-mail: yin_sindromes@navy.mil.gr

ΑΙΤΗΣΗ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ:

ΟΔΟΣ: ΑΡΙΘΜΟΣ: Τ.Κ.:

ΠΟΛΗ:

ΤΗΛ.:

E-MAIL:

ΑΡ. ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ:

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

